

Jus Canonicum In V. Libros Decretalium Distributum

novâ Methodo explicatum, Omnibus Capitulis Titulorum (qui in Antiquis, & novis Libris Decretalium continentur) promiscuè & confusè positis, in ordinem doctrinæ digestis. Adjunctis Aliis Quæstionibus Connexis, Quæ Ad Plenam Cujusque Tituli, Aut Materiæ Cognitionem, Et Expositionem Pertinent. ...

Respondens Libro Quinto Decretalium. In Quo De Judicio, Seu Ordine Judiciario criminali, nec non de criminibus Ecclesiasticis, & secularibus ... agitur ...

Pirhing, Ehrenreich

Dilingae, 1677

Titulus. XXXIII. De Privilegis, & excessibus privilegiatorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98302](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98302)

mitationis est, quia quoties periculum est in mora, recedere licet à Regulis Juris communis, & remittitur juris dispositio, etiam prohibitiva, *Gl. margin. ibid. lit. G. Gail c. l. n. 9.*

XXIV. Quintò cessat nunciatio novi operis, si Prætor renunciationem permissam revocavit, *l. si opus 16. ff. h. t.* Sextò cessat nunciatio novi operis, ita ut non liget nunciatum, sed impunè contemni possit, si certò, & notoriè constet, quòd edificare volens habeat jus edificandi, adeoque manifestum sit, quòd nuncians injustè novum opus prohibeat, *Abb. in c. 1. n. 10. h. t. Gail cit. obs. 16. n. 4. Mol. cit. dis. n. 2.* Ratio est, tum quia, ut ait *Abb. c. l. non est verisimile*, jura velle dare locum figmentis, delictis, & deceptionibus, sed potiùs quòd injurias prohibeat, & delicta pœnis coercerent: At si jura vellent, ut is, cui denunciatum est novum opus, edificare cesseret, etiam si manifestum sit, quòd nuncians nullum jus inhibendi, nunciatus verò edificandi habeat, injurias, & delicta juberent: tum quia non est præsumendum, quòd Prætor æquitatis amantissimus voluerit, ut nunciatio evidenter, & manifestè injusta liget edi-

ficantem. Neque obstant Leges, quæ in contrarium allegantur, & dicunt, quòd si opus jure factum sit, si opus injurià, & si opus quis jus faciendi habuerit, si opus non, interdictum locum habebit, & permittitur, ut per denunciationem inhibeatur, *l. 1. in princ. & l. Prætor 20. ff. h. t. l. 1. §. Parvi, ff. Quod vi, aut clàm.* Nam similia jura intelligi debent, non de nunciacione manifestè, & notoriè injusta, si constet denunciati jus nunciandi non competere, sed de ea, de qua aliquo modo dubitatur, num sit valida, & justa, an verò injusta: quo casu et si appareat, vel existimetur esse injusta, nihilominus obligat: non item si sit manifestè injusta, nam Leges non sunt censendæ favere manifestis injurijs, neque æquitas patitur, ut ad manifestè iniqua extendantur, *Abb. c. l. n. 10. Mol. c. l. n. 2.* Prædictis addendum, quòd etiam proprià auctoritate, opus à vicino factum in eo, quod possideamus, liceat destruere, modò incontinenti fiat, & non ex intervallo, *l. 3. §. Cum igitur ff. de vi, & vi arm. quia tum videtur vis vi repelli, quod licitum est,*

Zaf. ff. h. t. n. 16.

—§§—

T I T V L V S XXXIII.

DE PRIVILEGIIS, ET EXCESSIBUS PRIVILEGIATORUM.

Actum est suprà de Excessibus Prælatorum, & Subditorum: sed quia subditi quandoque delinquant, abutendo Privilegiis suis, vel excedendo terminos eorum, & sæpius etiam dubitatur de intellectu Privilegiorum, ideo in hoc Titulo agitur de Privilegijs, & Excessibus Privilegiatorum, qui extat etiam in Sexto, Clementinis, & Extravagantibus Joannis XXII. & Communibus.

SECTIO I.

DE PRIVILEGIIS IN COMMUNI.

§. I.

Quid sit Privilegium, & an ad illius substantiam requiratur scriptura, & quomodo à dispensatione differat?

I.

Premittendum, quòd Privilegium accipitur interdum pro Rescripto, seu Instrumento, in quo gratia, beneficium, seu indulgentia Principis continetur, & conceditur, ut in *c. Cum dilecta 4. de consensu, & obsequio, & c. Ex parte 13. h. t.* frequentius autem, & magis propriè accipitur pro ipso jure, beneficio, seu gratia alicui concessa à Principe, *Suar. l. 8. de legib. c. 1. n. 1.* & in hoc sensu de privilegijs hic potissimum agitur.

II. ASSERTIO I. Privilegium, prout est beneficium, seu gratia concessa à Principe, potest accipi,

Tomus V.

vel latè, vel strictè. Latè sumptum est veluti lex privata speciale aliquod beneficium, vel favorem concedens, *c. Privilegia 3. dis. 3.* Dicitur autem privilegium lex, non quòd rationem propriè dictæ legis habeat, quia particulares etiam personas respicere potest, ita ut ad alias non pertineat, neque etiam obligationem continet, respectu ejus, cui datum est, quia nemo beneficio uti cogitur, *reg. jur. 70. in ff. quamvis privilegium habere possit rationem legis, quoad alios, quibus præcipitur, ut illud observari faciant, vel prohibetur, ne impedian, aut se opponant, dummodo privilegium sit sufficienter promulgatum, vel ab ipsis cognitum, Laym. in c. 1. n. 5. de Constitut.* Deinde dicitur privata lex, quia jus speciale, si ve singulare concedit, saltem præter, si ve ultra Jus commune: nam de ratione privilegij est, ut concedat aliquid speciale, quod Jure communi non est concessum, alioquin inutile foret, juxta *c. Abbate 25. de V. S. ubi circa finem dicitur, cum privilegium sit lex privata &c.* non esset autem privata, nisi aliquid specialiter indulgeret, *Suar. cit. c. 1. n. 3. & 4.* Privilegium verò strictè, ac propriè dictum, est alicujus rei, si ve juris specialis contra Jus commune, ex Principis benevolentia, concessio, *Gl. in c. 1. V. Noceatur in fine de Constitut. in 6.* ubi ait, si rescriptum concedit aliquid contra jus, mutat nomen rescripti, & dicendum

A a a

est pri-

est privilegium, *Abb. in cit. c. Abbate, n. 6. Hostiens. in Summ. h. t. n. 1. Silv. V. Privilegium, q. 3.* Verum hæc videtur esse questio de nomine, quia negari non potest, quin non solum privilegium concedens beneficium speciale contra Jus commune, sed etiam præter Jus commune, ex liberali gratia Principis, sit propriè privilegium, quia est lex privata, & favorabilis, licet non ita strictè dictum. Nec in *cir. c. Abbate*, requiritur ad rationem privilegij, ut aliquid contra Jus commune concedatur, sed solum simpliciter, ut aliquid specialiter concedatur, sive sit contra, sive præter Jus commune, cujusmodi sunt multa privilegia, v. g. absolvendi, dispensandi, quæ sunt merè gratiæ concessæ, non contra Jus commune, sed præter illud, *Suar. c. l. n. 5.*

III. Porro interdum à Principe conceduntur, quæ à Jure communi concessæ sunt, ad majorem confirmationem, & securitatem, quia concessio specialis pluris æstimatur, quàm generalis, v. g. facultas constituendi Procuratorem in causis, *c. Quia in causis 7. de procur.* Item potestas jurandi in proprijs causis, quæ Religiosis conceditur, quando alia probatio deest, *c. Esi Christus 26. in fine de jurjur.* Verum hæc non sunt propriè dicta privilegia, sed tantum declarationes quædam Juris communis, vel naturalis, quæ dantur ad tollendam omnem dubitationem, & scrupulos, & pacandas conscientias, vel ut majore auctoritate servantur, & adversariorum impetus compescantur: quamvis etiam hujusmodi declarationes, aut admonitiones specialem favorem, & beneficium Principis contineant, adeoque privilegij rationem habent, *Suar. cit. c. 1. n. 7.*

IV. ASSERTIO 2. Ad substantiam privilegij non requiritur, ut sit scriptum, prout sumitur ex *c. Institutionis 7. caus. 25. q. 2. & ibi Gl. V. Presentia. Clem. 2. §.* Nos etenim ibi: *Universa privilegia, gratias, indulgentias, verbo, seu scripto concessa &c.* & ibi *Gl. V. Verbo, de sepultur.* & *Extravag. ult. post initium, ibi: Facultatum per nos concessarum, tam verbo, quàm in scriptis, confectis exinde Litteris, vel non, de penit. & remiss. inter Communes. Silvest. V. Privilegium, n. 14. Azor p. 1. l. 5. c. 23. q. 11. Suar. cit. lib. 8. c. 2. n. 2, & alij communiter. Ratio est, quia nullum jus positivum reperitur, quod scripturam requiratur ad valorem, vel effectum privilegij, nec etiam ex natura rei est necessaria, cum sufficiat potestas, & voluntas Principis declarata, sive verbo, sive scripto, se velle privilegium concedere, quamvis interdum requiratur scriptura ad probationem privilegij, ejusque firmitatem, ut colligitur ex *c. Porro 7. h. t. ubi dicitur, inspicienda esse privilegia, ut eorum tenor servetur, & c. Contra morem 8. ibi: Aut ex scriptis privilegijs se tueri, diff. 100. Suar. c. l. n. 3.**

V. ASSERTIO 3. Privilegium convenit cum dispensatione in eo, quia etiam est gratia, sive favor, & non solum est præter, sed etiam contra legem, sive jus, sicut dispensatio, per quam Jus commune relaxatur. Videntur tamen differre in hoc, quod ad dispensationem requiritur causa, quæ existente falsâ, invalida est dispensatio, non autem ad privilegium, ut tradit *Rebuff. in praxi benef. tract. de concordatis tit. Forma mandati Apostolici. V. Dispensationum, & alij communiter.* Verum hoc non est universaliter verum, cum etiam privilegium, saltem quod est contra Jus, sine causa dari non possit, de quo plura infra, Vi-

detur igitur dispensatio esse quædam privatum solumque differre à privilegio in communi, quam species à genere: à privilegio autem non differre. Idque verum est, si concedatur statim, & stabiliter contra aliquod Jus commune, enim privilegium est permanens quædam dispositio: at verò si dispensatio concedatur statim, num aliquem actum contra Legem, de hujusmodi, v. g. ut uno, vel altero die prohibito communi scilicet, vel semel laborare tui liceat die festo, non potest dici propriè privilegium, quia non est dum legis stabilitur, nec per illam jus potest conceditur, sed talis dispensatio est, quædam quasi transiens: sicut ergo præceptum temporarium est lex: ita nec dispensatio, sive licentia datur dum semel tantum, vel bis, contra Legem, ad privilegium propriè dictum, quia cum hoc sit lex privata, & jus singulare, magis constituitur. Similiter dispensationes, quæ fiunt in ritate, vel alio simili Canonico impedimento matrimonij, non videntur dici posse privilegium, quia eo impedimento sublato, secundum Jus commune operatur, nec cessum habent, sed statim effectum suum consequuntur, *Suar. cit. c. 2. n. 10. Loyn. lib. 2. c. 23. n. 5.*

§. II.

Quotuplex sit privilegium, & modo dividatur, & quis possit concedere privilegium, & quomodo concedi possit?

VI. ASSERTIO 1. Præcipue diffinitio privilegij sunt istæ. Privilegium in primis aliud est reale, aliud reale, prout sumitur ex *c. Mandatum. Quas non loco tribuimus, sed persone, de præf. l. Privilegia 196. alias 156. ff. de h. Juri dicitur. Privilegia quædam causæ sunt, quædam persone. Personale privilegium est, quod proximè, seu immediate rectè ipsi personæ confertur in favorem illius ratione ipsius personæ. Reale est, quod rectè confertur alicui rei, loco, munitur, v. g. prædio, Ecclesiæ, Monasterio, aut Patriarchatu, licet consequenter etiam, & ultimè confertur privilegij in personas, quæ rem talem obtinent, *Suar. cit. l. 8. c. 3. n. 3.* Est autem differentia privilegia ea differentia, quod privilegium sequitur personam, & cum eadem extinguitur, ut privilegium singulariter personæ, quod tantum personæ, per se, & directè, conceditur, privilegium verò reale coheret rei, & durat, quod durat, idèoque etiam cum re ad heredem transmittitur, juxta *cir. leg. Privilegia.* Sunt verò quædam privilegia mixta, hoc est, partim personalia, partim realia, eò quod multum de natura realium privilegiorum, eò quod multum de natura personarum. Tale est privilegium, quod dicitur communi personæ, & certo personarum generi concessum, quod est privilegium restitutionis in integrum, quod est privilegium minoribus XXV. annis, quod est*

hæredes transit, juxta l. Non solum 6. ff. de integr. res. Item privilegium SCti Velleiani concessum for-
minis, ne ex fidejussione obligentur; & SCti Macedo-
niani concessum filijsfam. ne ex mutuo, sine con-
sensu patris, accepto, possint obligari: hæc enim pri-
vilegia conceduntur, non merè respectu personæ, sed
etiam ratione rei, videlicet intervenientis læsionis:
vel ratione statûs, dignitatis, muneris, vel officij aut
conditionis ipsis adherentis, ideòque etiam perpetua
sunt, & ad successores in officio, vel dignitate
transeunt, & realia privilegia censentur: quò etiam
spectant privilegia Clericorum, Studiorum, Militum
&c. *Suar. c. l. n. 3.* Similiter privilegium, quod
corporale dicitur, eò quòd Corpori, sive Communi-
tati conceditur, v.g. Religioni, Universitati, seu Aca-
demie, Civitati, Collegio, Monasterio &c. magis rea-
le est, quàm personale, quia non extinguatur cum
personis singularibus, sed durat in personis perpetuò
succedentibus: sive dein concedatur Communitati,
ita tamen ut singuli è Communitate eo privilegio
frui possint, qualia sunt privilegia concessa Religio-
sis Ordinibus, privilegia Clericorum, Regularium,
Militum, Studiorum &c. sive ita ut eo privilegio
fruantur, non singuli seorsim, sed communiter tan-
tùm, & collectivè, sive ipsa Communitas, quâ talis, ut
sunt privilegia quædam Civitatibus, vel Universita-
tibus concessa, *Suar. c. l. n. 3. & seqq. Aror. cit. l. 5.
c. 22. q. 3. Laym. libr. 1. tract. 4. c. 23. n. 3.*

VII. Porro et si quando verba privilegij sunt
absoluta, & directè diriguntur tantùm ad personam,
censendum sit esse privilegium personale: si verò ad
rem tantùm, reale: nisi ex alijs conjecturis appareat
intentionem Principis concedentis privilegium
principaliter respectisse ad rem tantùm, et si ad perso-
nam verba direxerit: vel è contrario, ad personam,
et si verba ad rem directà sint. Attamen si verè dubi-
um sit, utrùm privilegium sit personale, an verò rea-
le: tum vel est privilegium favorabile continens me-
rum beneficium: & censendum est esse reale, quia
debet concessum à Principe beneficium esse mansu-
etum, *reg. jur. 16. in 6.* & beneficium Principis plenissi-
mè interpretari debemus, *l. ult. ff. de Constitut. Princ.*
Vol est privilegium odiosum, quia est contra
Jus commune, vel cedit in aliorum præjudicium: &
tunc censendum est personale esse in dubio, quia
strictè intelligendum est, ut potiùs temporale præ-
judicium, seu damnum inferat, quàm perpetuum,
Suar. cit. c. 3. n. 18. & 19.

VIII. Altera divisio privilegij est in perpetuum,
& temporale: illud est, quod absolute, & absque
limitatione temporis, alicui conceditur, vel adheret
rei ex se perpetuæ, ut est privilegium concessum Ec-
clesiæ, Religioso Ordini, vel dignitati: non autem
dicitur perpetuum, quod amitti non possit, sed quia
ex se durat, quamdiu revocatum non fuerit. Pri-
vilegium verò temporale dicitur, quod concessum est
alicui pro determinato tempore, v.g. ad decem an-
nos, vel sub certa conditione, quæ lapsu temporis fi-
nitur, nam illà conditione impleta, cessat privilegi-
um, v.g. concedo tibi hoc privilegium, donec dece-
sero, vel ad beneplacitum meum, quod expirat mor-
te concedentis, etiam si privilegium non revocaverit,
quia voluntas personæ per mortem finitur, & conse-
quenter etiam privilegium, à qua dependet; vel des-

inique si privilegium sit concessum singulari perso-
næ, solum ad vitam illius, *Suar. cit. l. 8. c. 5. n. 1.* plu-
res aliæ divisiones privilegiorum apud eundem vide-
ri possunt *cit. libr. 8. c. 4. & 6. & Laym. c. l. n. 5. 8. & 11.*

IX. ASSERTIO 2. Privilegium concedere
potest omnis, & solus ille, qui potest legem condere,
nam qui legem ferre non potest, nec privilegium da-
re potest, *Silvest. F. Privilegium, q. 2. Suar. cit. libr. 8.
c. 8. n. 2.* & alij communiter. Ratio est, tum quia pri-
vilegium est lex quædam privata, adeòque requirit
potestatem quandam legislativam in concedente, &
dicitur beneficium non cujuscunque hominis, sed
quod publicâ potestate alicui confertur. Tum quia
sive privilegium accipiatur strictè, & rigorosè, pro
concessione speciali contra legem universalem, ab eo
maximè concedi potest, qui est auctor legis, & dis-
pensare potest in sua lege, & ab ea exceptionem fa-
cere per privilegij concessionem: sive privilegium
accipiatur latius pro gratia, & beneficio, præter, sive
ultra jus: nam & hoc is maximè facere potest, qui est
supra ipsum jus, & ad quem spectat limites ponere in
ipso jure, vel præter illud operari. Quare Potestates
publicæ, sive Ecclesiasticæ, sive seculares, tantùm in
ijs rebus privilegia concedere possunt, de quibus dis-
ponere possunt, & legem ferre. Ut Papa, extra diti-
onem suam temporalem, per se, ac directè tantùm in
spiritualibus, vel in ijs, quæ annexa sunt spirituali-
bus, ut sunt decimæ, contractus matrimonij &c. Præ-
lati verò Papæ inferiores concedere possunt privile-
gia, quæ eximunt à legibus à se conditis, vel à suo an-
tecessore, in quibus dispensare possunt: Item quæ
non sunt contra Jus commune in rebus ad se perti-
nentibus, non autem contra Jus commune Pontifi-
cium privilegia dare possunt, quia non possunt per
se dispensare in Jure communi Canonico, nisi qua-
tenus ipsis de jure, vel consuetudine concessum est,
non est autem concessum dare privilegia contra Jus
commune, *Suar. cit. c. 8. n. 7. 9. & 10.* Similiter Im-
perator, & alij supremi Principes seculares in tempo-
ralibus tantùm privilegia dare possunt: inferiores
autem Principes seculares, qui Superiorem in tem-
poralibus recognoscunt, non possunt propria privi-
legia concedere, nisi quatenus ipsis à Superiore Prin-
cipe specialiter concessum fuit, *Suar. cit. c. 8. n. 11.*

X. ASSERTIO 3. Privilegium, non solum
ijs, qui verè, & absolute sunt subditi, sed etiam alijs
non subditis, sive extraneis, qui tamen respectivè, &
aliquomodo, saltem quoad rem, in qua privilegium
confertur, sunt inferiores, & inæquales, concedi pot-
est, *Suar. cit. libr. 8. c. 9. n. 3. & seqq. & alij.* Ratio
est, quia licet privilegium, quod est contra jus, & dis-
pensativum legis, non nisi subditis dari possit, cum
dispensatio sit actus jurisdictionis voluntariæ, qui
non nisi erga subditos exerceri potest, quia supponit
potestatem ferendi legem, seu præceptum obligans,
à quo fit exemptio, seu dispensatio. At verò privi-
legium, quod est præter jus, & merè concessivum gra-
tiæ, non requirit jurisdictionem in eum, cui datur,
quia talis concessio non est actus jurisdictionis, sed
meræ liberalitatis, & privilegium ut sic non requirit
vim coactivam in privilegiatum, nec etiam vim di-
rectivam in eundem, quia Privilegium illum non
obligat, nec sub culpa, nec ad pœnam, ergo privilegi-
um, ut sic, non requirit subjectionem propriè dictam

De interpretatione privilegiorum.

in eo, cui datur, *Suar. c. l. n. 5.* sic Imperator potest dare externis privilegium scribendi Militem in Terris Imperii, exportandi merces, non solvendi vectigal, si Provincias Imperii transeant. Item Judicibus Ecclesiasticis, ut possint cognoscere, & directe judicare causas temporales laicorum, quod Jure communi ipsis non est concessum, prout illis tale privilegium concessit Imperator Theodosius, ut refertur in *c. Quicumque. 35. canf. 11. q. 1. Suar. cit. c. 9. num. 4.*

XI. Quæri hinc præterea potest primò, an per consuetudinem possit acquiri privilegium v. g. exemptionis, vel aliud simile? Resp. consuetudinem habere vini privilegii, ita ut derogare possit Juri communi, sicut privilegium, ut colligitur ex *c. Novit. 13. ibi: nisi forte Juri communi per speciale privilegium, vel contrariam consuetudinem aliquid sit detractum, de Judiciis junct. Gl. V. Consuetudinem, ubi ait, quòd consuetudo Juri communi præjudicat. Nam vel est sermo de privilegio strictè dicto, quod est contra legem, sive concedit aliquid speciale Juri communi contrarium: & hic effectus potest etiam acquiri per consuetudinem, quia hæc in totum potest abrogare legem, ergo multò magis ex parte potest illi derogare, sive dare specialem licentiam ad agendum aliquid contra Jus commune, quod est privilegium: quæ tamen consuetudo non habet locum in persona privata, sed solum in Communitate, quæ contra legem communem præscribere potest per consuetudinem. Vel est sermo de privilegio latius sumpto, quod concedit aliquid, præter Jus commune, etsi non sit contra illud; & hæc rarè, ne, etiam privata persona, si non per propriam consuetudinem, saltem per eam, quæ inducitur v. descriptionis, hujusmodi privilegia, sive jura acquirere potest. Sic per consuetudinem legitime præscriptam acquiri potest jurisdictio, *c. Duo simul. 9. & ibi Gl. V. Consuetudo. de offic. Jud. ordin. & c. Cum contingat. 13. in fine de foro compet. Item jus exigendi tributa, & pedagia, c. Super quibusdam. 26. §. Præterea, & ibi Gloss. V. Non extat memoria. de V. S. Ubi ait, quòd illa consuetudo, cujus non extat memoria, jus sive privilegium inducit, *Suar. c. l. 8. c. 7. n. 5.***

XII. Quæritur secundò, an requiratur justa causa ad concessionem privilegii? Resp. ut sit licita, necessaria est justa causa, non autem ad hoc ut sit valida, *Suar. cit. l. 8. c. 20. n. 2. & seqq.* Probat, quia vel privilegium est contra Jus commune; & tum requiritur justa causa, ut servetur justitia legalis, & distributiva, quæ requirit, ut nullus, absque causa, eximatur à lege communi. Vel est purum beneficium Principis non derogans alicui tertio, nec Juri communi: & tunc etiam requiritur justa causa: alioquin Princeps argueretur prodigalitatis, & acceptionis personarum, darèque occasionem invidiæ, & perturbationis aliis non privilegiatis. Ratio secundæ partis est, quia sive sit privilegium, quod est merum beneficium, & præter jus, sive sit eximens à Jure communi, pendet à voluntate ipsius concedentis privilegium: sicut ergo is potest talem legem tollere, ita etiam potest ex parte tollere illius obligationem, respectu aliquarum personarum, easque eximere, saltem validè, *Suar. cit.*

c. 21. num. 4.

XIII. Quæritur primò, qualem privilegium debeat fieri in privilegiis, strictè, an lata, an modò, privilegia, quæ præter, sive ultra Jus commune concessa sunt, & meræ gratiæ, sive beneficii, quæ cedunt in præjudicium Juris communi, tunc interpretari oportet, ut contra ea regatur in 6. favores convenit ampliari, licet etiam in 6. quibus conceduntur; item ex *c. Quia circa. 21. de V. S. ubi dicitur: Cum beneficium Principis præteranda latissimè, & l. Beneficium. 3. ff. de Princ.* Est autem tale privilegium purum beneficium Principis, à quo ei conceditur, etiam habetur in *c. Quia circa. 21. de V. S.* ubi dicitur, quòd in beneficiis plenissima est interpretatio adhibenda, *Silvest. V. Privilegium. q. 3. de legib. c. 27. num. 3.* Tale privilegium est tas absolventi ab omnibus irregularitatibus sibus occultis, excepto homicidio, & aliis reservatis, concessa Episcopis in *Concilio Sess. 24. c. 6. de reform.* quæ latè interpretantur ut competat, non solum Episcopis contra non dum consecratis, sed etiam Capitulis, Cantate, & aliis Prælati exemptis quæ solum Jurisdictionem habentibus, quæ de iure dispensandi iis competit speciali quidem quæ perpetuò ratione suæ dignitatis, idèque censeri debet, *Samh. lib. 8. de matrim. c. Laym. l. 1. tract. 4. c. 23. n. 5. contra Suar. censur. ses. 2. n. 13.*

XIV. Resp. secundò, privilegia de Juri communi regulariter strictè interpretari debent, & restringenda sunt potius, ut tendenda, juxta *cit. reg. 15. in 6. odia restringenda, & reg. 28. eod. in 6. & colligat. c. Cum dilectus. 8. & ibi Gl. V. Juri communi fuer. Silvest. c. l. q. 3. Suar. cit. c. 27. num. 5. DD. communiter. Ratio est, quia quæ privilegia hujusmodi favorabilia sunt, quæ contra Jus commune referuntur: tamen quædam à Juri communi exorbitant, eique derogant, odiosa sunt, ut ergo bonum commune præferendum est singulari, ita & Jus commune Juri particulari privilegium est Jus singulare, ergo etiam præferendum est favor Juri communi favor privilegii, idèque si necesse sit unum privilegii alterum minus laudatur, privilegium est præferendum, quàm Jus commune.*

Excipi debet primò, nisi privilegium Juri communi cedat in favorem Religionis, sive piæ, vel boni publici. Unde privilegii exemptionis Clericorum à jurisdictione Prælati laicorum, & Religiosorum à jurisdictione secularium, seu Episcoporum, latè interpretantur in favorem Religionis, quia summa ratio est, quæ Religione facit: *l. Sunt persone. 45. ff. de Religione sumpt. funer.* Vel si sit privilegium cedens Juri communi Reipubl. sic amplianda est privilegia militum, *Suar. cit. c. 27. num. 7.*

nisi privilegium sit in Corpore Juris contentum, tunc enim favorabile est, sicut ipsum Jus commune, & latè interpretandum, *Sanch. libr. 8. de matrimonio. dist. 1. num. 7. Suar. c. l. num. 8. infine.* Tertiò si privilegium sit concessum, motu proprio Principis, etiamsi derogat Juri communi, quia censetur proprium beneficium Principis, & ex certa scientia datum, ideòque latam potius interpretationem meretur, quam strictam, arg. c. Si motu proprio. 23. de prabend. in 6. *Suar. c. l. num. 8. Laym. cit. c. 23. num. 5.*

XV. Resp. tertiò, si privilegium cedat in præjudicium tertie personæ, ejusque juri jam acquisito derogat, strictè illud interpretari oportet, cujusmodi est privilegium exemptionis à solvendis decimis, quia Princeps non censetur alteri velle auferre suum jus, nisi id clarè exprimat: idque procedit, etiamsi motu proprio privilegium sit concessum, quia licet Princeps ex gravi causa, & ob urgentem necessitatem, possit alicui auferre jus suum, non tamen facilè præsumendum est, id ipsum velle, cum Jus positivum, & naturale postulet, ut cuique suum jus illatum servetur, nisi publica utilitas aut necessitas aliud exigat, *Suar. c. l. n. 9. Laym. c. l. num. 6.*

XVI. Queritur secundò, quæ sint circa strictam, vel latam interpretationem privilegiorum observanda? Resp. in hac re bene notanda sunt quædam regulæ. Prima est, si verba privilegii sint ambigua, vel obscura, ejus est interpretari illa, cujus est concedere privilegium, *Silvest. V. Privilegium. q. 3.* Unde solus Papa, & non inferior Judex potest de dubiis ortis circa privilegia Sedis Apostolicæ cognoscere, c. Cum venissent. 12. de iudiciis, & Innocent. ibid. in princ. & dictum supra libr. 2. Tit. 1. n. 72. & 73. Nam ejusdem est interpretari legem, vel privilegium, cujus est concedere, cum & privilegium sit quædam lex privata. Si verò verba privilegii non sint obscura, vel ambigua, sed satis clara, tum nulla facienda est interpretatio, sed tenor, & forma privilegii inspicienda est, & observanda, prout statuitur in c. Porro. 7. h. t. Ubi Alexander III. ita refertur: Quamvis Templarii, & Hospitalarii multas prærogativas libertatis habeant: non tamen aliam libertatem habent in locis, in quibus, antequam ad eos pervenissent, erant habitatores, (sed eandem, quam habent in aliis possessionibus, seu bonis suis, ut supplet *Gl. hic V. Libertatem, & Hostiens. in princ.*) & hoc totum ex inspectione privilegiorum suorum cognosci potest, & sicut invenitur in privilegiis, ita observari debet. Sic autem tenorem privilegiorum servare oportet, ut fines eorum non excedantur.

XVII. Pro explicatione hujus c. notandum primò, bona acquisita per privilegiatos assumunt naturam privilegiorum, ita ut si res non privilegiata perveniat ad privilegiatum, in rebus suis, eodem privilegio res illa gaudeat, quo & ipse, & aliæ res suæ, *Hostiens. hic V. Quin aliam, Abb. ibid. num. 1. not. 2.* Idque ex generali regula, quòd mutatà personâ, etiam status rei mutatur, l. Per procuratorem. 90. ff. De acquir. hered. Ubi in fine dicitur, quia castrensia esse, mutatione personæ, deservunt. Et hinc etiam bona, quæ antea laicorum erant, & post-

ea ad Ecclesias, seu Ecclesiasticas personas pervenerunt, gaudent privilegio exemptionis à tributis, & gabelis, ut post Suarez notat Barbof. in Collect. hic n. 2. & 4.

Notandum secundò, alleganti privilegium non creditur, nisi illud exhibeat, prout sumitur ex hoc c. Ubi dicitur, quòd inspicienda sunt privilegia, adeoque etiam exhibenda, *Gl. hic V. Ex inspectione, & Abb. num. 1. not. 1.* quia privilegia facti sunt, nec præsumuntur, sed ab eo, qui allegat, probari debent: quamvis privilegia notoria, ut quæ in Corpore Juris contenta sunt, quorum scientia præsumitur, sicut ipsarum legum, c. 1. de Constit. in 6. non sint probanda, sed solum alleganda, *Barb. hic n. 5. & 6.*

Notandum tertiò, tenor privilegii diligenter attendendus est, nec de illo judicandum, nisi tenore ejus inspecto, ut sciatur, quid in eo contineatur, prout etiam habetur in c. Receptum. 8. h. t. Debet autem tenor privilegii inspicere, non quoad nuda verba, sed multò magis quoad mentem, seu intentionem privilegium dantis, ita ut si appareat, quæ fuerit mens illius, à verbis sit recedendum, & illa sequenda, nam verba deserviunt intentioni, & non è converso, c. Quanto. 26. junct. *Gl. V. Sola verba, h. t. c. Intelligentia. 6. & c. In his, 15. de V. S. Silvest. V. Privilegium. q. 3.* & ex voluntate concedentis pendet tota vis privilegii, *Suar. cit. l. 8. c. 28. num. 9.*

Notandum quartò, privilegium in sua forma servandum est, nec ultra fines illius extendendum, *Gl. fin. hic.* Unde DD. communiter dicunt, quòd privilegium non plus operetur, quàm verba expriment, *Laym. in c. Susceptum. 6. num. 2. de rescript. in 6.* Ex quo infert Barbof. hic num. 12, quòd privilegium etiam toti Ordini Religioso concessum, uti in hoc c. Templariis & Hospitalariis, non latè, sed strictè sit interpretandum. Verum hinc solum sequitur, quòd non ultra tenorem verborum, & formam in rescripto privilegii expressam sit extendendum.

XVIII. Secunda regula observanda in interpretatione privilegiorum est, quòd privilegium non sit ita strictè interpretandum, ut reddatur inutile, & inefficax, quantumvis aliàs videatur grave, & odiosum, nisi etiam sit injustum, *Silvest. c. l. conclus. 3. Suar. cit. c. 28. num. 2.* & alii communiter, quia voluntas Principis non est concedere privilegium, quod nullum effectum habet, adeoque inutile sit, sicut nec præsumitur ferre legem otiosè, & quæ inefficax sit, idque sumitur ex c. In his. 30. h. t. Ex quo constat, quòd indulgentia, sive privilegium Principis ita intelligendum sit, ut aliquid operetur, sive conferat ultra, vel præter Jus commune, aliàs illud foret, & inutile, *Gloss. ibid. in notat. & Gloss. fin. Abb. ibid. num. 2.* Ubi addit, idem dicendum esse in statutis, quæ si loquuntur in terminis Juris communis, ita interpretanda sunt, ut aliquid operentur.

XIX. Tertia regula est, privilegium non est restringendum ultra proprietatem verborum, sed hæc in propria significatione accipienda sunt, prout sonant. Ratio est, tum quia leges etiam secundum propriam verborum significationem intelligendæ, & observandæ sunt, ergo etiam privilegia, quæ sunt leges quædam privatæ. Tum quia favores

restam. ut. dari poss. adeoque id ad privilegia non est extendendum, nisi de jure, vel de mente concedentis aliter confiteretur, vel saltem nomine generali posterorum, aut descendantium, aut heredum comprehendantur, & heredes fuerint, *Suar. cit. c. 11. n. 6.* Et hinc etiam privilegium concessum filio non est extendendum ad filias, quia in privilegijs masculinum non concipit femininum, eo quod in propria, & stricta significatione filij nomine non venit filia, privilegium autem debet proprie, & strictè intelligi, *Jo. Monach. in c. Auctoritate 4. in addit. h. t. in 6.*

Extenditur quartò, quod nec socius privilegiati gaudet privilegio socij, nisi privilegium esset inutile privilegiato, si socius eo uti non posset, *Arg. c. pen. h. t. Abb. in c. Quam sit 10. n. 1. de Judais. Silvest. c. l. q. 6. Suar. c. l. n. 7. & 8.*

XXIV. Queritur secundo, an privilegium, propter similitudinem rationis, sit extendendum ad alias personas, vel loca, vel actus? Resp. Negativè, *Suar. l. 8. de legib. c. 28. n. 11.* & alij communiter. Ratio est, quia vis, & efficacia privilegij non consistit essentialiter, nec omnino in ratione, sed in voluntate concedentis, ergo si hæc non extenditur ad aliam personam, vel casum similem, nec privilegium extenditur, etiam si eadem sit utrobique ratio: non extenditur autem voluntas dantis privilegium, nisi id verbis significetur, aut exprimitur. Et hinc jura passim præcipiunt, ut tenorem privilegij observari, adeoque intra illum tantum, & salvâ verborum proprietate, extensio licet fieri potest, non autem ultra illam; idque etiam si sit causa pia: alioqui enim privilegia concessa uni Religioni possent extendi ad aliam æqualem, vel strictiorem, propter solam paritatem rationis, quia est etiam causa pia: quod est falsum, cum nemo possit talem extensionem facere, nisi Papa privilegiorum communicationem concesserit: idque est etiam contra regulam Juris 7. in 6. quod privilegia personalia non transcendunt personas, quibus sunt concessa: & privilegium etiam ad piam causam pendet à voluntate Principis, *Suar. c. l. n. 13.* Non obstat cap. Cum dilecta 4. de confirm. util. vel inutil. ibi: Nos ejusdem æquiditatis similitudine provocati, privilegia duximus innovanda: ex quo inferretur, quod etiam in lege, seu dispositione exorbitante, sive excipiente casum singularem à communi jure, ob similitudinem, seu identitatem rationis, quandoque extensio fieri possit. Nam illa extensio ibi facta est voluntate Papæ, non tam declarando, quam constituendo: secus est de privatis personis privilegijs utentibus, qui hujusmodi extensionem, suâ privatâ auctoritate, facere non possunt, *Suar. c. l. n. 14.*

XXV. Ubi tamen notandum primò, aliud esse extendere privilegium ab una persona ad aliam, vel ab uno casu ad alium, propter solam similitudinem rationis, quod non licet: aliud privilegium ita interpretari, ut aliquid in eo comprehendatur, etsi id verbis clarè non sit expressum. Sic sub facultate dispensandi in votis comprehenditur etiam facultas illa commutandi: & sub licentia testandi, sive faciendi testamentum continetur etiam facultas conficiendi Codicillos, vel donandi causâ mortis, tanquam accessorium sub principali: quanquam talis extensio de uno ad aliud non fiat, ob similitudinem rationis: sed quia virtualiter talis facultas in ipsis verbis

continetur, juxta rationabilem eorum interpretationem, nixam jure, vel consuetudine, vel judicio prudentum, servatâ tamen propriâ verborum significatione, adeoque non est extensio propriè dicta, sed potius comprehensio, *Suar. c. l.*

Notandum secundo, interpretatio, seu extensio privilegij semper fieri debet in propria verborum significatione, nisi major omnino sit necessaria, ut privilegium non sit inutile, sed aliquid operetur. Ratio est, quia verba privilegiorum, sicut etiam verba legis, in proprio sensu, ac significatione accipienda sunt, alias nihil certum haberetur, si illud ad improprias significationes extendere liceret: nisi necessitas cogat, quia ipsum jus præcipit privilegia semper ita interpretari, ut non sint injusta, neque inutilia, aut frustra data, *Suar. c. l. n. 15.*

Notandum tertio, proprietas verborum, secundum quam interpretanda sunt privilegia, desumenda est ex usitata significatione, vel usu communi, vel secundum jus privilegio proportionatum, nempe ut si sit privilegium Principis secularis, secundum Jus Civile: si Pontificium, secundum Jus Canonicum interpretatio fiat, *Silvest. l. Privilegium, q. 3. concl. 5. Suar. cit. c. 28. n. 16.* Et sic intelligi debent regulæ, quæ passim traduntur à DD. ut quod privilegia non plus operantur, quàm verbis exprimant, latè, vel strictè acceptis, juxta conditionem privilegij, & servatâ propriâ verborum significatione communi, vel saltem juridicâ, nisi specialis necessitas cogat ad verba improprianda. Item privilegium merè favorabile extendendum est, salvâ verborum proprietate, juxta materiam subjectam, vel usum juridicum: privilegium verò simpliciter odiosum restringendum est, ut quàm minimum operetur, nempe respectu aliorum, non autem respectu concedentis, & ita ut non careat omni effectu, sed habeat præcisè necessarium, *Suar. cit. c. 28. n. 17.*

XXVI. Queritur tertio, quando privilegium conceditur, ad instar alterius, vel uni concessum alteri communicatur, an si illud prius augeatur, vel minuat, sive restringatur, vel revocetur, censeri etiam debeat augmentum, vel diminutum, vel revocatum privilegium, quod est concessum ad instar alterius, vel ejus, cui communicatur, & vice versâ? Resp. cum distinctione, vel enim ad instar conceditur, aut communicatur privilegium alteri, non per se, & principaliter, sed quasi dependenter ab eo, cui concessum fuit primò, & principaliter, quomodo privilegia Religionis alicujus interdum communicantur familiaribus Religionum, non ratione sui, sed ratione Religionis: & tum aucto, restricto, vel revocato privilegio principali, necessariò augeatur, restringatur, vel revocatur privilegium in persona eorum, quibus communicatum est, quod omnino pendet à priore quoad usum illius, tanquam accessorium à principali: non autem vice versâ, perditio, vel revocatio privilegio, quoad familiares, perditur etiam, vel revocatur quoad Religionem, quia principale non pendet ab accessorio, *Suar. cit. libr. 3. c. 16. n. 11. & 12. Barb. in Collect. in c. Quod nonnullis 25. h. t. n. 4.* Vel privilegium conceditur alteri, ad instar, seu communicatur alteri non dependenter, sed directè, per se, & æqualiter, ita ut is, cui communicatur, eo uti possit, eodem modo, quo prior poterat, & fiat ejus

dinarij, non tamen idcirco est supervacanea, & inutilis talis receptio in protectionem: quia saltem hoc operatur, ut si tali per violentiam aliquid ablatum sit, vel si alijs in persona, aut rebus suis injuste fuerit gravatus, Sedes Apostolica illi tantò citius assistat, & injustum gravamen inferentem, per censuram Ecclesiasticam, monitione præmissa, ad plenam restitutionem, vel satisfactionem compellat: nam & Domini temporales recipientes aliquos sub sua protectione, tenentur eos injuste gravatos defendere, *Hofiens. in cit. c. Recipimus prope finem. Abb. ibid. n. 5.* quia & ad hoc prodest talis protectio, ut major sit receptis reverentia debeat, quam alijs, *Arg. c. Per tuas. 7. de majorit. & obed. & cum injuste gravantur, Papa facilius moveatur ad litteras, five privilegium concedendum, Gl. fin. in cit. c. Recipimus, in fine. Kochier cit. l. q. 9. n. 3.*

Notandum tertio. Ex illis verbis in *cit. c. Recipimus. qui specialiter juris B. Petri existunt*, assertivè, non narrativè prolati, colligitur exemptio à jurisdictione Ordinariorum, *Abb. hic n. 2.* de quo mox infra.

XXXI. ASSERTIO 2. Privilegium exemptionis à jurisdictione Ordinariorum, quibus formis, seu modis, clausulis, vel verbis probetur, declaratur in *c. Si Papa. 10. h. t. in 6.* Nam si Papa in aliquo privilegio, vel scriptura facta non principalliter super datione, vel sententia exemptionis, seu libertatis, narret aliquam Ecclesiam ad jus, & proprietatem Ecclesiæ Romanæ pertinere, vel alia similia verba proferat, non ideo probata est illius Ecclesiæ exemptio, nisi de libertate aliter doceatur. Si autem Papa Ecclesiæ, vel Monasterio exemptionis privilegium concedendo, vel super illius exemptionis sententiam ferendo (cùm de ipsius exemptionis negotio ageretur) asserat ipsam Ecclesiam esse exemptam, vel eam juris D. Petri existere, vel ad jus, & proprietatem Romanæ Ecclesiæ, vel ad Romanam Ecclesiam specialiter, vel sine medio, five immediatè, vel etiam simpliciter pertinere, tum plenè exempta hujusmodi Ecclesia censeri debet. Cùm enim jure communi omnes Ecclesiæ per totum orbem ad Romanam Ecclesiam pertineant, si id alicui concedatur Ecclesiæ, vel de ea per sententiam judicetur, hoc ipso, ejus probatur exemptio, ut concessio privilegij nihil aliàs allatura ei, cui conceditur, prærogativam gratiæ specialis conferat, eùm verba privilegij aliquid operari debeant. Idem est (nempe quòd Ecclesia debeat censeri plenè esse exempta) si in privilegio contineatur, vel exprimitur, quòd Ecclesia sit libera, seu quòd potiatur Ecclesiæ Romanæ libertate, vel quoad hoc prærogativà gaudeat speciali: vel etiam si indefinitè dicatur, quòd Ecclesiæ Romanæ annuum censum solvat, ad indicium perceptæ libertatis: vel quòd Ecclesiam illam eximatur ab Ordinarj potestate, vel quòd non audeat illic Episcopus Cathedram, seu Sedem collocare. (in locis enim exemptis hoc non possunt Episcopi, *Gl. hic V. Collocare*) vel quòd in ea Episcopus non possit quippiam imperare, vel ordinare, aut ullam jurisdictionem exercere. Similiter si aliqui à Papa recipiantur in proprios, & speciales subiectos, censentur exempti: non item si in pro-

Tomus V.

prios, & speciales filios Romanæ Ecclesiæ sint suscepti, tales enim non ideo sunt exempti. Si verò dicatur simpliciter, quòd aliqua Ecclesia Romanæ Ecclesiæ annuum censum solvat, non propterea Ecclesia exempta dici debet (non enim omnes Ecclesiæ exemptæ solvunt censum, nec omnes, quæ solvunt, sunt exemptæ, *Gl. hic V. Censum*, de quo supra) Sed neque dici debent exempti, si aliquibus privilegium concedatur circa aliqua, ut quòd non possint excommunicari, suspendi, vel interdicti ab alio, quàm à Papà, vel ejus Legato: vel quòd in speciales Romanæ Ecclesiæ filios sint assumpti: vel aliquid aliud specialiter à Sede Apostolica eis sit indultum, etiam si postea in privilegio sequatur, quòd Ecclesiæ Romanæ ad indicium perceptæ libertatis, annuum censum solvant: Nam his, & similibus casibus sic inferis articulis privilegiati, quantum ad alia, jurisdictioni Ordinariorum sunt subiecti. Additur in fine hujus c. quòd per prædicta (quæ exempli causâ allata sunt) Papa non intendat alijs exemptionum, vel libertatum modis, si reperiantur in litteris Apostolicis privilegiorum, vel eorum effectibus derogare.

XXXII. Pro intellectu hujus cap. notandum primò, verba narrativa in aliqua dispositione prolata, non principaliter super eo, de quo agitur, sed incidenter solum, non inducunt probationem narratorum, etiam si in potestate narrantis sit concedere ea, quæ narrantur, idque ideo, quia narrata, suapte naturâ, non probant, sed probari debent, *Petr. Ancharan. hic not. 1. Jo. Monach. n. 1. Phil. Franc. n. 2.* V. g. Prælatus quidam impetravit à Papà litteras derogatorias super revocatione rei Ecclesiasticæ illicitè alienatæ ab Antecessore suo, in quibus dicitur: conquestus est nobis Titius Prælatus talis Ecclesiæ nobis immediatè subiectæ, quòd prædecessor ejus &c. ex tali narratione non probatur exemptio talis Ecclesiæ, quia litteræ illæ non emanarunt principaliter super exemptione Ecclesiæ, sed incidenter solum narratur, talem Ecclesiam esse immediatè subiectam Papæ, ideòque illa narratio plenam probationem non facit, *Gl. in cit. c. Si Papa. V. Principaliter, Barbof. in Collect. ibid. n. 2.* verba autem assertiva, five dispositiva prolata in privilegio, vel sententia circa exemptionem, ut sunt illa, in quibus fundatur intentio concedentis privilegium, vel sententiam proferentis, & continetur causa finalis dispositionis, inducunt plenam probationem exemptionis, *Franc. hic n. 3. not. 3. Kochier cit. q. 9. n. 10.* imò etiam litteræ narrative Papales, si sint de facto proprio, & super illis fundetur gratia, vel intentio ipsius Papæ, plenè probant, juxta *Clement. unic. de probationib. Gl. hic V. Afferat.*

Notandum secundò. Plures sunt modi, seu formula verborum, ex quibus colligitur exemptionem esse concessam. Veluti 1. si in privilegio, vel dispositione aliqua dicatur Ecclesia existere juris B. Petri, vel ad proprietatem Ecclesiæ Romanæ, vel specialiter ad illam, vel sine medio, vel etiam simpliciter pertinere, *cit. c. Si Papa. & c. Cum tempore & in fine. de arbit. c. 2. §. Nos igitur. de in integr. restit. c. Cum olim. 12. ibi: nullo mediante, ad Romanam Ecclesiam pertinet, h. t.*

B b b

rer. h. t. & alia plures formulae, quae habentur in c. e. Si Papa.

Notandum tertio. Si Papa aliquos recipiat in filios, non ideo sunt exempti à jurisdictione Ordinarii, quia recipiendo in filios, solum videtur illos recipere in amorem fidelem: nec sequitur, quod recipiens in filium sit specialiter subiectus, quia filius subiectus potestati patris potest etiam subiectus esse potestati alterius. At verò specialis subiectio denotat exemptionem, non enim Papa recipit aliquos in proprios, & sibi specialiter subiectos, si adhuc alijs essent subiecti, ideoque illa verba exemptionem inducunt à potestate alterius, *Gl. hic v. Existunt*. Nec obstat, quod si Dominus servum suum apud Acta filium nominet, is servitute eximatur, *l. unic. §. Similique modo. 10. C. de latina libert. tollend.* ergo etiam receptus in filium à Papa eximetur à jurisdictione Ordinarii. Nam negatur consequens. Ratio diversitatis est, quia Dominus, concedendo libertatem servo, sibi soli praedictat. At verò per exemptionem fieret praedictum ordinariae jurisdictioni Episcopi, quae est favorabilis, *c. Pervenit. 39. caus. 11. q. 1. c. Cum persona. 7. h. t. in 6. Gl. in cit. c. Si Papa. v. Non existunt, & ibid. Franc. §. Et est idem. n. 2. eod. in 6. Kocher. cit. q. 9. n. 2.*

XXXIII. Notandum quarto. Etsi ex solutione annui censûs praecise, non recte probetur exemptio, si alia conjectura non concurrunt, ut supra dictum: si tamen Ecclesia aliqua existens in Diocesi, si alicujus Episcopi, eidem longo tempore censum annuum solvat, merito praesumitur, quod ea solutio facta sit in signum subjectionis, cum Episcopus, quoad jurisdictionem, in tota Diocesi, jure communi, fundatam habeat intentionem, *Barbos. hic num. 5.*

Notandum quinto. Si alicui circa aliquid specialis libertas, seu privilegium concedatur, v. g. ne quis ab Ordinario possit excommunicari, vel interdici personaliter; & deinde addatur clausula, ut in signum perceptae libertatis, seu privilegij, censum annuum persolvat Papae, non probatur ex solutione censûs omnimoda exemptio à jurisdictione Ordinarii, quominus alijs poenis ab eo puniri possit: nam cum censu solvatur in signum illius privilegij, seu libertatis, quae percepta est: hac autem non simpliciter data sit, sed solum quoad certum articulum v. g. ut non possit excommunicari ab Episcopo, merito ad illum restringitur exemptio, & quoad alia manet subiectus Ordinario: potest enim quis pro parte esse exemptus, & pro parte subiectus, ita ut in uno articulo, vel pluribus sit exemptus; in alijs verò subiectus remaneat potestati ordinariae, *Gl. fin. in cit. c. Si Papa, & ibid. Franc. §. Et est idem. n. 2. Barb. n. 9.*

Notandum sexto. Non solum per formulas verborum in c. hoc allatas, sed etiam per alias non expressas exemptio probari potest, dummodo constet de mente Papae, quia quae in lege, exempli gratia sunt posita, non restringunt legem ad casus tantum expressos, sed extenduntur etiam ad alia similia, *Gl. in cit. c. Si Papa, Franc. §. fin. ibid. num. 1.*

§. II.

An per privilegium concessum alicui Monasterio, ut fructus Ecclesiae subiectae in suos usus possit convertere, Ecclesia illa censetur exempta à jurisdictione Ordinarii?

XXXIV. Resp. negative, prout sumitur ex Pastoralis. 19. h. t. ubi habetur, quod quando religiosi impetrant à Sede Apostolica indulgentiam, sive privilegium, ut Ecclesias suas sibi subiectas in proprios usus possint convertere, decernitur personis earum (scilicet Ecclesiis). Utinam situm fuit, utrum liceat eis, auctoritate propria possessionem illarum Ecclesiarum intrare: nec per Diocesana Episcopum in illa potestatem inducendi? Responder Papa Innocentius, quod suo Episcopo inconsulto, non licet intrare possessionem illarum Ecclesiarum ingredi, quia huiusmodi indulgentiam non est censentibus Episcopi juri derogari, nisi forte in ipsa indulgentia, seu privilegio summi Pontificis expressum contineatur, quod Episcopo inconsulto, illas possint.

XXV. Pro explicatione huius c. notandum primò. Religiosi non possunt, propria auctoritate Ecclesias sibi subiectas in proprios usus convertere, sine licentia Papae, vel saltem Episcopi, cuius consensu Capituli, & ex iusta causa, ut illi sint valde indigentes, uti sumitur ex c. Canonibus. 4. & c. Pastoralis. 7. de donationibus, licet de alijs Praelatis, qui habent Ecclesias subiectas, *stienf. hic v. In proprios usus, & Abb. n. 1. & c.*

Notandum secundò. Concessio Ecclesiae alicui in proprietatem, sive unio facta alteri Ecclesiae, vel Monasterio, vivente adhuc ejus Rectore, & cum Papa non sortitur effectum, nisi post mortem ejusdem Rectoris, quia censetur facta, absque ipsius iudicio, *cit. c. Consultationibus. de donat. & c. ex hoc c. ibi: decedentibus personis earum, & ibid. Barb. hic in Collect. n. 2.*

Notandum tertio. Quando alicui concessum ut fructus alicujus Ecclesiae percipere, sive in usus convertere possit, non potest is, licet Ecclesiae

cet, possessionem illius Ecclesiae, quam non habuit propria auctoritate, capere, sed fructus percipere, absque consensu Episcopi Diocesis, nec is, cui vacans beneficium collatum est, solum, potest, propria auctoritate, ejus possessionem capere, & fructus percipere, sed necessarium est, ut immittatur in possessionem, legitimi Superioris auctoritate, *c. Ad hec. 7. de Offic. Archid. quoniam sua privata auctoritate, rem suam accipere potest. Si quis. 7. C. Unde vi. c. Placuit. 2. caus. 16. q. 1. cit. c. Pastoralis. v. In possessionem. h. t.*

XXXVI. Notandum quarto. Per privilegium concessum alicui Monasterio convertendi fructus sibi subiectas in proprios usus, intelligitur etiam concessa administratio illius in rebus spiritibus temporalibus, ita tamen ut Ecclesia maneat in suo statu, ac proinde si fuit Ecclesia Collegiata

debet ibi servari Collegium: si verò in illa Rector fuit institutus, debet à Monasterio presentari Episcopo Clericus, ut institatur in Vicarium perpetuum illius Ecclesie: fructus verò reliquos, sive superfluos Monasterium potest percipere, & in usus suos convertere, deducta certà portione congruà pro Vicario alendo; vel etiam potest omnes fructus relinquere Vicario, reservatà sibi certà portione, c. *Avaritia*. 10. & c. *De Monachis*. 12. de prabend. Innocent. in cit. c. *Pastoralis*. num. 1. h. t. & ibid. Abb. num. 7.

Notandum quintò, per privilegium, sive facultatem alicui concessam, ut possit Ecclesiam aliquam convertere in suos usus, non eximitur illa Ecclesia à jurisdictione Episcopi, vel alterius Ordinarii, quia nunquam censetur Papa derogare velle juri Ordinariorum, nisi id exprimat, cit. c. *Pastoralis*. in fine. h. t. Abb. ibid. n. 8. & privilegium Papæ semper intelligitur concessum, sine gravitatione alterius, Gl. hic *V. Expressum*. Aliud est, si à Papa alicui Monasterio, vel alteri pio loco sit concessa aliqua Ecclesia, pleno jure: tum enim illa sit exempta à jurisdictione ordinaria, quia Ecclesia, pleno jure, alicui concessa, ei sit subjecta, quoad legem Diocesanam, & legem jurisdictionis, ita ut acquirat jurisdictionem quasi Episcopalem; & Episcopus nullum jus Episcopale ibi exercere possit: sed presentatio, institutio, & destitutio Clericorum pertinet ad eum, qui pleno jure talem Ecclesiam possidet. Non tamen per concessionem hujusmodi à Papa factam potest donatarius, sive is, cui talis concessio facta est, percipere fructus, & illos in propriam utilitatem convertere, quia cum ea concessio cedat in præjudicium Ecclesie concessæ, debet strictè intelligi. Sicut etiam ipse Episcopus, qui habet Ecclesiam sibi subjectam, pleno jure, si solum jurisdictionem in illa habeat in spiritualibus, & temporalibus, non potest fructus percipere, & convertere in propriam utilitatem. Potest tamen is, cui talis concessio facta est, rationem rerum temporalium ad Ecclesiam pertinentium exigere, sicut ut ipse Episcopus potest, juxta c. *Cum & plantare*. 3. §. *In Ecclesiis*. h. t. Innocent. in cit. c. *Pastoralis*. num. 3. h. t. Abb. ibid. num. 9. & in c. *Cum inter*. 13. num. 15. de sent. & re judic. Kochier cit. q. 9. num. 6. & 7.

§. III.

Proponuntur alia quadam questiones circa privilegia exemptionis à jurisdictione Ordinarii.

XXXVII. Præmittendum, quòd exemptiones alie sunt reales, alie personales, ut notat Abbas in c. *Tuarum*. 11. num. 8. & ibi Canonistæ communiter. Reales sunt, quæ ratione rerum, seu locorum, personis competunt: personales verò, quæ intuitu personarum concessæ, personas ubique committunt, & afficiunt: inter quas hæc est differentia, quòd exemptio realis non extendatur ad alias res, nec ad alia loca, sed sequatur rem aut locum, & que cohereat: at verò personalis omnibus personæ ad-

hærens, eam ubique comitatur, & eximit, Kochier *Tract. de jurisd. ordin. in exemptos* p. 1. q. 2. num. 1. & seqq. & in dubio potius præsumi debet, quòd sit concessa exemptio realis, quàm personalis, quia cum exemptiones sint stricti juris, restringendæ sunt, & sic præsumendo minus præjudicatur jurisdictioni ordinariæ, quæ favorabilis est, Kochier c. l. num. 6. & 7. Menoch. de præsumpt. libr. 3. præsumpt. 107. num. 29.

XXXVIII. Queritur primò, an exemptus, respectu certi loci, seu rei, sit etiam exemptus, respectu alterius rei, vel loci? Resp. negativè, ut constat ex c. *Cum Capella*. 16. h. t. Ubi habetur, quòd Capella Ducis Burgundiæ gaudebat speciali privilegio à Sede Apostolica ipsi concessa, vi cuius nullus Archiepiscopus, vel Episcopus in personas Canonicorum ipsius Capellæ sententias suspensionis, vel interdicti, vel excommunicationis audebat promulgare. Quidam verò Canonici prædictæ Capellæ obtinentes Ecclesias parochiales, quæ sub sunt Episcopo Lingonensi, dicebant se, vi dicti privilegii, in omnibus esse exemptos à jurisdictione Episcopi, ita ut quantumvis graviter excederent, correctioni & sententiæ ipsius Episcopi subjacere recusarent, & negarent. Episcopus significavit hoc Papæ Innocentio III. qui mandavit eidem, ut in quantum exempti sunt (quod colligitur ex forma ipsius privilegii, Gl. hic *V. In quantum exempti*.) ratione ipsius Capellæ, reverenter deferat Apostolicis privilegiis: sed ratione aliarum Ecclesiarum Parochialium, quas ab Episcopo obtinent, vel quæ aliàs ad jurisdictionem Episcopi pertinent, ex debito officii sui, contra eos liberè procedat: scilicet non obstante contradictione & appellatione, quia à correctione appellari non potest, c. *Ad nostrum*. 3. de appellat. Hostiens. hic in fine.

XXXIX. Pro intellectu hujus c. notandum primò, qui est exemptus à jurisdictione Episcopi, respectu unius loci, v. g. Capellæ Regiæ, non censetur exemptus, respectu alterius, v. g. Parochiæ, quam ab Ordinario habet, quia privilegium datum personis, respectu certi loci, ut in casu proposito Canonicis, respectu certæ Capellæ, censetur potius esse reale, quàm personale, cum enim cedat in præjudicium potestatis, & jurisdictionis Ordinarii, strictè est interpretandum, & restringendum ad locum, respectu cuius datum est, nec ultra illum extendendum, Abb. hic num. 2. & vis tale privilegium non sit merè personale, sed reale, sed personale restrictum ad determinatum locum, Fagn. hic num. 2.

Notandum secundò, de jure communi potest quis simul habere Canonicatum, & beneficium curatum, ut videtur colligi ex hoc c. quòd tamen non probat hic textus, quia solum narrat factum, secundum Ioan. Andr. hic n. 2. Velisti Canonici habebant Parochias ex dispensatione Episcopi, Ioan. Andr. c. l. Abb. n. 4. Sed quicquid sit de jure communi, hodie Canonicatus est incompatibilis cum beneficio curato, cum utrumque requirat personalem residentiam, juxta Concil. Trid. Sess. 7. c. 4. junct. Declarat. Cardin. apud Ioan. Gallemari. ibid. n. 3. & Sess. 24. c. 17. junct. c. 12. Fagn. hic n. 5.

Notandum tertio, si Canonici dictæ Capellæ delinquant in loco Capellæ, Episcopus non potest illos excommunicare, suspendere, vel interdicere, quia quoad hoc sunt privilegiati, & exempti: potest tamen illos aliter punire, quia quoad alias pœnas privilegium exemptionis non habent. Quod si delinquant, extra Capellam, adeoque extra locum exemptum, poterunt ab Episcopo loci, etiam per Ecclesiasticam censuram, coerceri & puniri, quia nomine Capellæ tantum, & quamdiu ibi morantur, sunt privilegiati, & quidem quoad censuras tantum, ne illæ ipsi infingantur: quoad alia verò in omnibus subiecti sunt jurisdictioni Episcopi loci, ita ut ratione Parochialium Ecclesiarum, coram illo conveniri possint, & puniri, ubicunque fuerint, *Hofiens. hic V. Parochialium, & V. Per alias, Abb. ibid. n. 6.*

XL. Notandum quarto, etiam *Gl. hic V. In quantum exempti*, dicat, quod privilegium exemptionis concessum alicui Monasterio, & omnibus Capellis ipsius, se extendat etiam ad Capellas postea de novo acquisitas, siquidem hæ accessorie sint annexæ: secus si ab illis omnino sint segregatæ, & habeant se velut principale, & non accessorie ad alias Capellas. Oppositum tamen est probabilius, nempe quod huiusmodi privilegium indistinctè non extendatur ad Capellas de novo acquisitas *arg. c. Si ita. 7. ff. De auro, & argento legat. Ubi dicitur: si ita legatum sit, vestem meam, argentum meum tibi lego; solidum præfens argentum, non futurum legatum censetur, quia pronomen meum, vel suum, tantum verificatur de præfenti. Ratio est, quia huiusmodi privilegia sunt odiosa, cum præjudicent juri Ordinarii, ideoque sunt restringenda, Hofiens. hic 8. Sed pone, & Abb. num. 5.* Non obstat, quod de novo acquisitum eodem jure censetur cum antiquo, *c. Ecclesiis. 9. de censib.* & una eademque Ecclesia non debet diverso jure censi, *c. Cum in tua. 30. de decimis.* Nam debet eodem jure communi censi, non autem speciali, quod non extenditur: vel debet eodem jure censi, quoad idem, sicut non potest quis esse simul servus, & liber: sed ratione diversorum jurium concurrentium in eadem persona vel re, potest idem, vel eadem res diverso jure censi; nam potest una eademque persona, vel Ecclesia in uno esse privilegiata, & non esse in alio: & potest quis habere plura domicilia, & ratione eorum, subesse diversis, & in unius foro, uno jure judicari; in alterius, alio, *Hofiens. & Abbas loc. cit.*

Notandum quinto, Capellæ Principum, & Capellani eorum non subsunt Magistris Capellarum, sed locorum Ordinariis, quibus ipsi Principes in spiritualibus subsunt, *c. Omnes. 4. c. Solicita. 6. de major. & obed.* ergo multò magis Clerici Capellarum, & ipsa Capella; Episcopus enim fundatam habet intentionem super exercitio jurisdictionis in tota Diocesi, & qualibet ejus parte, *c. Cum Episcopus. 7. de offic. Ordin. in 6. Abb. hic n. 3. Fagnan. ibid. n. 6. & 7. ubi n. 8. addit, quod Capellæ regiar, earumque Capellani, quamvis exempti, visitari possunt ab Episcopo ex decreto Concilii Tridenti, Sess. 24. c. 11. & juxta declarat. S. Congreg.*

XLI. Queritur secundo, an per exemptio-

nem concessam Monasterio, censentur etiam præ Capellæ ipsi subiectæ, vel exemptio Capellæ membra illius? Resp. negativè, ut constat ex ore. 17. h. 4. Nam cum inter Episcopum Vigoriensem & Monasterium Evalinense orta esset controversia super subjectione, & libertate ipsius Monasterii; Procurator Monasterii proposuit, quod idem Monasterium à prima sui fundatione liberum extitit, & exemptum (cum Capellæ illius) ad quod probandum produxit privilegia Romanorum Pontificum, unum Constantini, alium Alexandri, & Indulgentias Clementis, & Leonis, quorum usus continuus a longis retro temporibus per depositiones testium ostendebatur. Sed ex parte adversa, responsum fuit, quod in privilegio Constantini quippiam continetur, per quod idem Monasterium ad jurisdictionem Episcopi pertinere videtur, videlicet quod eodem Monasterii Abbas primum locum, post Gregorium Episcopum, in Synodo semper occupavit. Sed hoc non potest ita intelligi, quod ipsum locum obtineat in Concilio Generali, & Provinciali: absurdum enim esset, quod Abbas primum post illum Episcopum, ante alios Episcopos sederet (ubi subintelligendum, quod Vigorienfis Episcopus non sit ultimus in ordine Synodorum, seu Suffraganeorum suæ Provinciæ, neque ultimus sedeat inter Episcopos in Concilio Provinciali, vel Generali, *Hofiens. hic V. Abbas* & sic consequens est, quod locum proximum Episcopum Vigoriensem, Abbas ille habeat, & in Synodo accedere teneatur, & illius statum tenere ac servare. In privilegio vero Papæ Alexandri aliud quiddam continetur, per quod Dionysius Episcopus in eodem Monasterio, etiam cum omnibus, in aliquibus tamen jurisdictionem tenuisse videtur, cum in illo dicitur, ut Episcopus Vigorienfis ab ejusdem Monasterii Fratribus quid injustè non exigant: sed his concessis illis quæ Fratres illi, eorumque Antecessores prius Episcopis Vigorienfibus rationabiliter preceperunt consueverunt: unde apparet, quod Abbas illi ex bonis suis aliqua dictis Episcopis emenda tenentur. Quare Papa, his & aliis intellectis, cum à neutra parte sic probata præscriptio (ita enim, quæ per privilegium non erant exempti, Abbas non probavit præscriptionem, ideoque prius obtinet. Sed nec Episcopus probavit præscriptionem, quoad ea, in quibus Monasterium prius erat, & ideo in illis obtinet Abbas, & non Episcopus. Ex quo patet, quod etiam per privilegium exemptionis præscribi potest, ut patet infra, *Gl. hic V. Sit probata præscriptio, & Abb. ibid.* per sententiam definivit, quod Monasterium Evalinense liberum sit, in Capite, tamquam ab Episcopali jurisdictione omnino exemptum, & soli Romanæ Ecclesiæ subiectum: (sic enim in membris, ut infra sequitur) tutelam ramos ipsius Monasterii (si forte ab aliquibus injustè occupantur) Archiepiscopo Cantuariensi reservari: in membris autem, quæ non probantur exempti, Dionysiano Episcopo sit subiectum, & propter Abbas ad Synodum ejus debet accedere, prout

que locum, post Vigoriansem Episcopum, ob-
tinere. Pro ipsis quoque membris non exem-
ptis idem Abbas tenetur Vigoriani Episcopo ex-
hibere reverentiam, obsequium, & honorem,
quibus exhibitis, idem Episcopus debet esse con-
tentus.

XLII. Hinc colligitur primò, quòd non so-
lum Abbas non exemptus, sed etiam exemptus, si
tamen Ecclesiæ aut Capellæ ipsi subiectæ non sint
exemptæ, teneatur, ratione Ecclesiarum illarum,
venire ad Synodum Episcopalem, *Hofiens. hic V. Ad*
Synodum, & Abb. ibid. num. 1. not. 2. Sed de hoc
videndum, quid sanciverit novissimè Concilium
Tridentinum *Sess. 25. c. 2. de reform. de quo alibi*
dictum.

Colligitur secundò, quòd per exemptionem à
Papa concessam Monasterio, non censentur exem-
ptæ Capellæ eidem Monasterio subiectæ, tale enim
privilegium odiosum est, ideòque non extenden-
dum, *Gl. hic V. Quæ non probantur, Abb. num. 4. &*
alii communiter. Adeòque in huiusmodi Capel-
lis Episcopus retinet omnia jura Episcopalia enu-
merata in *c. Conquerente. 16. de Offic. Iud. Ord.* Nec
obstat, quòd de connexis idem est iudicium, *c. 3.*
de consuetud. & totum ac pars debent eodem jure cen-
seri, quia hoc non procedit in odiosis, & exorbitanti-
bus, quæ non sunt necessariò connexa, & inseparabi-
liter, Barb. in Collect. hic n. 6.

Colligitur tertio, si Abbas delinquit in Mona-
sterio suo exempto, non potest puniri per Episco-
pum loci, nec conveniri potest coram illo, aut re-
spondere tenetur super iuribus Monasterii: sed ra-
tione membrorum non exemptorum, potest conve-
niri, & tenetur respondere coram Episcopo loci: sic-
ut exemptus, ratione rerum existentium extra locum
exemptum, potest conveniri coram Ordinario loci,
c. 1. h. t. in 6. & sic potest quis esse vassallus duorum
dominorum, respectu diversarum rerum: sicut in
casu huius c. Abbas subest immediatè Papæ, quoad
Caput five Monasterium exemptum, & Episcopo
Dioecesano, quantum ad membra, five Capellas non
exemptas, Gl. fin. hic & Hofiens. in fine, Abb. num. 5.
Hinc si fiat appellatio ab huiusmodi Abbate exem-
pto, ratione personæ suæ, debet appellari ad Papam,
arg. c. Auctoritate. 4. h. t. in 6. Sed si appelletur, ra-
tione membrorum non exemptorum, ut Capella-
rum, appellari debet ad Episcopum loci, qui quoad
hæc est Superior etiam Abbatis, & ratione membro-
rum, & Capellarum, tenetur exhibere honorem, &
reverentiam ac obsequium Episcopo, & ad ejus Sy-
nodum venire, & illius statuta servare, *cir. c. Ex ore*
in fine. Et Episcopus potest corrigere sententiam in-
iustam talis Abbatis, quia non est simpliciter, &
omnino exemptus, *Innoc. hic num. 2. Abb. num. 6.*
not. ult.

XLIII. Cæterum quod dictum est, per exem-
ptionem concessam Monasterio non censi exemptas
Capellas ei subiectas, id procedit, si tantum quo-
ad temporalia, vel spiritualia, five jura Episcopa-
lia sint subiectæ: secus est, si tale privilegium sit con-
cessum Monasterio ejusque Capellis, quæ utroque
five pleno jure, ad illud spectant, tunc enim etiam
ipsæ Capellæ sunt exemptæ, juxta *c. Quoniam. 21.*
h. t. Ubi habetur, quòd Episcopus Nepefinus pe-

tebat Jus Episcopale in Ecclesia S. Blasii de Flage-
no pertinente ad quoddam Monasterium in Dia-
cesi dicti Episcopi constitutum, sed adversa pars
allegabat, quòd in privilegio aliquo Monasterio
concesso contineatur unum capitulum, five arti-
culus, videlicet ut nullus Episcopus Ecclesias utro-
que jure (id est, pleno jure, scilicet in spirituali-
bus, & temporalibus, *Gl. hic V. Utrouque jure.*)
illi subiectas interdictò supponere, vel Mona-
chum aut Clericum ejusdem Monasterii synoda-
re (id est, ad Synodum vocare, vel nomine Syno-
datici, seu Cathedralitici aliquid exigere, *Gl. hic V.*
Synodare. junct. Gl. marg. lit. A.) vel excommunicare
re præsumat. Sed Procurator Monasterii in iudicio
confessus fuit, quòd prædictus Episcopus Jus Epi-
scopale perceperit in dicta Ecclesia. Unde quæreba-
tur, an capitulum prædicti privilegii obstaret, quo-
minùs Episcopus possit exercere Jus Episcopale in
dictam Ecclesiam, vel Capellanum ejus? Respon-
det Papa Innocentius III. cum per confessionem
partis adversæ constet, (nam confessio Procura-
toris in jure facta domino, seu principali præjudicat,
Gl. hic in notatis) quòd Episcopus perceperit Jus
Episcopale in prædicta Ecclesia, idem Episcopus,
non obstante capitulo illius privilegii, potest dic-
tam Ecclesiam interdicere, & excommunicare
Monachum, vel Clericum Monasterii ad regimen
ejusdem Ecclesiæ deputatum: (nam ex eo, quòd
Episcopus in illa Jus Episcopale perceperit, patet, quòd
non utroque, seu pleno jure Monasterio sit subiecta,
Hofiens. hic V. Ecclesiam.) cum alterutrum de jure
fuerit faciendum (scilicet interdicere, vel excom-
municare) quia illud capitulum (ut nullus Episco-
pus Ecclesias interdicere &c.) intelligendum esse
videtur de Monachis, vel Clericis in ipso Monaste-
rio (scilicet exempto) permanentibus, vel in de-
stinatis ad Ecclesias, utroque jure, sibi subiectas, ut
pater ex verbis privilegii supra positis.

XLIV. Ubi notandum primò, tunc Ecclesia
aliqua est Prælatò inferiori, pleno jure, subiecta,
quando Episcopus loci nullum Jus Episcopale in il-
la exercet, nam si aliquod exerceat, jam non est,
pleno jure, subiecta, *Gl. hic in notat. & Abb. num. 1.*
not. 1.

Notandum secundò, privilegium concessum
alicui personæ, respectu certi loci, non sequitur per-
sonam, extra illum locum, ideòque si in alio loco
versetur, non gaudet illo privilegio, sed coram Or-
dinatione loci conveniri, & si delinquit, puniri pot-
est, *Abb. hic n. 2.*

Notandum tertio, persona sit exempta, ta-
men ratione rei non exemptæ, quam possidet, potest
esse subiecta Episcopo loci, *Gl. hic in notat. & pater*
ex cir. c. Ex ore. h. t.

Notandum quarto, paria sunt concedere Ec-
clesiam, pleno jure, & concedere utroque jure, sci-
licet in spiritualibus, & temporalibus, ut is, cui con-
cessa est, habeat in illa potestatem instituendi, & de-
stituendi Clericos, & alia jurisdictionalia exercen-
di: & in temporalibus, ut habeat Jus redditus perci-
piendi temporales, vel saltem ut possit exigere ratio-
nem rerum temporalium, sicut Patronus Ecclesia-
sticus; vel quando conceditur alicui Ecclesia, quo-
ad legem jurisdictionis, & quoad legem Dioce-
sanam,

nam, Innoc. hic vel ut habeat in illa jura Episcopalia, & ea, quæ sunt tantum jurisdictionis, Abb. hic num. 3.

XLV. Quæritur tertio, an exempta Ecclesia à jurisdictione Episcopi, censeatur etiam exempta Clerici, sive Ministri Ecclesiæ, & an his exemptis, censeatur etiam exempta Ecclesia? Resp. de hoc agitur in c. Per exemptionem. 9. h. t. in 6. Ubi dicitur: » per exemptionem (sive privilegium, quo Papa Ecclesiam aliquam conventualem, vel Collegiatam eximit à jurisdictione Ordinarii, seu Episcopi Diocesis) Ecclesiæ concessam, ipsa Ecclesia (cum Cœmeterio, atrio, aræ, domibus & hortis, quæ sunt juxta Ecclesiam, Gl. hic V. Eodem, & in c. 1. V. Exempto. h. t. in 6.) & ipsius Monachi, vel Canonici, Clerici etiam, & Conuersi ac perpetuò oblati intelliguntur exempti. Non autem Ecclesiæ eiusdem Presbyteri, qui parochianorum curam habet, (qui debet institui ab Episcopo, & est Vicarius perpetuus, nec absque causa rationabili amoveri potest, Gl. hic V. Curam habet.) quoad ea, quæ ad curam eandem pertinent, nec ipsi parochiani censeantur exempti. Verum si Canonici alicujus Ecclesiæ eximantur, ipsi soli Canonici, non autem Ecclesia, vel alii eius Clerici sunt exempti. Si autem Clerici cuiusvis Ecclesiæ eximantur, tum tam Canonici, quam alii Clerici eximuntur: non tamen Ecclesia, nisi aliud in privilegio exemptionis exprimitur.

XLVI. Hinc inferitur primo, quod exempta Ecclesia, censeatur etiam exempti Canonici, Monachi, & alii Ministri Ecclesiæ, & multò magis ipse Abbas, seu Prælatus Ecclesiæ, arg. c. Scire. 7. caus. 7. q. 1. nam appellatione Ecclesiæ comprehenduntur etiam Ministri Ecclesiæ, & personæ deputatæ ad servitium ipsius Ecclesiæ, & sub appellatione continentis comprehenditur res contenta, Franc. hic num. 1. not. 1.

Inferitur secundo, privilegio exemptionis concessio Ecclesiæ, non solum Monachi, & Canonici, aliique Clerici gaudent, sed etiam Conuersi, qui habitum Religiosum portant, & perpetuò oblati, qui se suæque dederunt Ecclesiæ, sive regulari, sive seculari: non tamen utuntur habitu Conuersorum, sed privilegiis participant: gaudent enim tales privilegio Canonis, si quis suadente. 29. caus. 17. q. 5. & privilegio fori, ut in c. 2. de foro compet. Ioan. Andr. hic n. 2. Franc. n. 2.

Inferitur tertio, etsi Vicarius perpetuus in Ecclesia exempta non sit exemptus, quoad ea, quæ ad curam populi pertinent, ut habetur in cit. c. Per exemptionem: tamen secundum se, & quoad personam suam, est exemptus, & gaudet privilegiis Ecclesiæ exemptæ, ut docet Rebuff. in praxi benef. p. 1. tit. de Vicar. perpet. n. 16. Kochier de jurid. in exemptos p. 4. q. 37. Ubi tamen id limitat, nisi Prælati, vel Vicarii aut Rector non esset de corpore Ecclesiæ, ut si Hospitale exemptum habeat Rectorem laicum, & alios Clericos ibi divina celebrantes, certè Rector exemptus dici non poterit.

Inferitur quarto, exempta Ecclesia, non censeatur exemptus populus, ideòque Episcopus Ordinariam potestatem exercere potest in parochianos, quia Clerici magis sunt annexi Ecclesiæ, quam laici, unde & nomine Ecclesiæ comprehenduntur, & quia pri-

viligia huiusmodi præjudicant potestati Episcopi, restringenda sunt, ut non extendantur ad laicos, Gl. in cit. c. Per exemptionem, & de his & Ioan. Andr. n. 2. Franc. n. 3. not. 1.

XLVII. Inferitur quindò, si in privilegiis exemptæ Ecclesiæ talis Ecclesiæ a populo exempti sui, tum soli Canonici sunt exempti, tum alii Clerici, quia nomine Canonici sunt exempti, tum alii Clerici: secus est, si dicatur, Eximimus Clericos tunc enim etiam Canonici exempti videntur, arg. de persona. 38. caus. 11. q. 1. qui generaliter appellatione Clericorum comprehenduntur etiam Canonici, sed non e contra, Franc. in cit. q. n. 3. not. 1. Kochier c. l. q. 13. n. 7.

Sed contra obstat videtur, quia etiam generali Clericorum comprehenduntur Canonici Ecclesiæ Cathedralis, ut colligitur ex c. Dea. i. in inscriptione de postulat. Prælati. quod verum est in materia favorabili, vel indifferente: non in materia pœnali, vel odiosa aut stricta, ut notat de h. n. 2. arg. c. Statutum. 22. de Elect. in 6. Ubi tamen quòd in materia pœnali, nomine Ecclesiæ parochialis, non venit ea parochialis, quæ simul est Collegiata, quia habet specialem, & excellentiorem qualitatem, Collegii scilicet, ideòque specialiter appellari solet: quæ ratione etiam Cathedralis, & qui in dignitate Ecclesiastica inter alios, item Religiosi, propter specialem, & excellentiorem qualitatem, propriis nominibus designantur, ideòque in statuto pœnali, quod dicitur in cit. c. Statutum. restringi potius conveniunt, quæ in generali Clericorum nomine non comprehenduntur. At vero privilegium exemptionis interpretari meretur, quippe præpositum Episcopali, & Canonici Constitutionibus designantur. Sed respondetur, non comprehenduntur Canonici. Sed respondetur, non generali Clericorum non venit Canonici, prout Cathedralis, in materia pœnali, vel stricta ex verbis adjunctis, vel circumstantiis contra colligatur: vel nisi aliquo absurdum sequeretur in proposito, quia absurdum esset Clericos esse exemptos, non autem Canonicos, qui iudicatos, ideòque ex subiecta materia clare eligitur privilegium exemptionis concessum Clericis, ut ad Canonicos extendendum esse, Legumini n. 1. Fagn. ibid. n. 7.

XLVIII. Inferitur sexto, exempta Ecclesia, & Canonici alicujus Ecclesiæ, non intelliguntur exempta ipsa Ecclesia, & sic sub re contenta comprehenditur continens, & Episcopus non potest in Ecclesia, præter jurisdictionem in Clericos, hic n. 3. not. ult. Sed neque exempto populo, ut Ecclesia esse exempta, Kochier. cit. q. 12. p. 1.

Inferitur septimò, exemptis Clericis Ecclesiæ, non censeantur exempti Conuersi & Oblati non Clerici, quia in privilegio exemptionis strictè sumuntur, & quia in fine huius c. intelligitur Conuersi & Oblati, sicut supra expostum, & si Papa voluisset etiam illos eximere, posuisset, Gl. fin. hic, Kochier. cit. q. 13. in fine.

§. IV.

An, & quando exempti à Jurisdictione Episcopi, possint coram eodem conveniri, & ab illo puniri, non obstante privilegio exemptionis?

XLI X. De hoc agitur in c. Volentes 1. h. t. in 6. ubi Innocentius IV. in Concilio Generali Lugdunensi volens libertatem, quam nonnullis Apostolica Sedes per privilegium exemptionis indulget, sic integram observari, ut illam alij non infringant, & ipsi ejus limites non excedant, declaravit, ac definivit, ut quantumcunque sic exempti gaudeant libertate: (scilicet exemptionis à jurisdictione Episcopi, sive Ordinarii) nihilominus tamen ratione delicti, vel contractus, aut rei, de qua contra ipsos agitur (si nimirum delictum sit factum, vel contractus sit initus in loco non exempto, & res litigiosa non sit exempta, ut patet ex sequentibus, Gl. hic V. Aut rei.) citè possint coram locorum Ordinarijs conveniri: & illi quoad hoc (scilicet etiam jam enarrata) in ipsos jurisdictionem, prout jus exigit, exercere. Non tamen ideo privilegium hoc libertatis, seu exemptionis caret omnino suo commodo, quia sic exempti, nec coram Ordinarijs ipsi, si in loco exempto delictum commissum sit, vel contractus initus, aut res litigiosa sit sita: nec ubi domicilium habent, si alibi extra locum exemptum, delinquant, vel contrahant, aut res ipsa consistat, aliquatenus possunt super istis conveniri: nec Diocesani illorum, respectu domiciliorum, si tales, extra domicilium, in loco, ubi deliquerunt, vel contraxerunt, aut res ipsa consistit, conveniantur, habent potestatem eos illuc remitti, vel ut ibi (in loco domicilij) respondeant, injungendi: salvis tamen, sive exceptis alijs casibus, in quibus eos Episcoporum jurisdictioni subesse Canonice Constitutiones præcipiunt. Quod autem dictum est de exemptis (tam quoad conventiones, quam remissiones, Gl. hic V. In idipsum, in addit. id decernitur etiam circa illos (non exemptos, sed privilegiatos tantum, Gl. hic V. Illos.) quibus scilicet per Apostolicum privilegium concessum est, ut non nisi sub uno certo Judice teneantur respondere contra se agentibus.

L. Pro explicatione hujus cap. notandum est, quod duplex est exemptio, una merè personalis, per quam eximitur persona simpliciter, & absolute à jurisdictione Ordinarii: alia non merè personalis, sed realis, aut localis, aut mixta, per quam eximitur persona non simpliciter, & absolute, sed respectu certi loci, ut Canonici respectu certæ Ecclesiæ, Monachi respectu Monasterij, prout communiter distinguunt DD. apud Fagn. in c. Tuorum 11. n. 5. & seqq. Si quis priore modo sit exemptus, nempe ratione personæ simpliciter, & absolute, tunc ubicunque delinquat, etiam extra locum exemptum, non potest puniri à Diocesano, seu Ordinario loci: neque si ibi contrahat, vel res sit sita, de qua controversatur, sortitur forum, ratione contractus, vel rei sitæ in illo loco,

quia aliàs privilegium exemptionis esset proflus inutile, & elusorium, Arg. l. Quoties 3. C. Ubi Senatores, & Clarissimi &c. Si verò sit solum exemptus secundo modo, respectu certi loci exempti, tunc sic exemptus, si delinquat tantum in loco exempto, ita ut effectus delicti non extendatur extra illum locum, is puniri non potest à Diocesano, seu Ordinario, etiam si locus ille exemptus sit intra Diocesim ipsius, nec conveniri coram Ordinario, ratione contractus initus in loco illo exempto, vel ratione rei ibi sitæ, prout habetur in c. 1. versic. Nunquid ergo, h. t. in 6. nisi ratione generalis interdicti, quod observare tenentur etiam exempti, non obstante contrariâ consuetudine, ne Censura eludatur, c. Inter 5. de consuet. Clement 1. de sent. excomm. & tunc punitur à Diocesano, ut patet ex c. Tuorum 11. h. t. ubi Hospitalarij mittebant suos quæstores, extra locum exemptum, ideòque puniti fuerunt à Diocesano, de quo infra. Unde si exempti projicerent lapides extra locum exemptum, vel aliàs turbarent Ordinarium, v. g. in Oratorijs suis privatis, publicè pulsando campanas ad convocandum populum, possent ab Ordinario coerceri, juxta c. Patenibus 10. h. t. de quo infra, quia ibi delictum censetur esse commissum, ubi effectus sequitur. Si verò delictum sit omnino, sive perfecte commissum, extra locum exemptum, tunc ratione delicti ibi commissi, vel ratione contractus initus extra locum exemptum, vel ratione rei ibi sitæ, possunt sic exempti conveniri coram Ordinario loci, juxta cit. c. 1. h. t. in 6. Gl. in cit. c. Tuorum, V. Privilegijs beneficiorum, h. t. & ibid. Abb. n. 8. Covarr. pract. qq. c. 11. n. 5.

LI. Excipi debet, si privilegium exemptionis sit specialiter concessum, etiam ratione delicti commissi, contractus initus, aut rei sitæ extra locum exemptum; sicuti exempti sunt Regulares, quia tunc ubicunque delinquant sic exempti, vel contrahant, vel res sita sit, etiam extra locum exemptum, coram Diocesano, sive Ordinario loci conveniri non possunt, ut fuscè probat Fagnan. in cit. c. Tuorum, n. 9. & seqq.

Ubi tamen rursus distinguendum est, nam dupliciter possunt esse aliqui exempti, ut notat Fagnan. c. l. n. 13. & 14. Primò simpliciter, seu generaliter, & indefinite, ut si in privilegio dicatur: Tales eximimus à jurisdictione, & potestate, sive etiam ab omnimoda potestate Ordinariorum. Et quamvis tale privilegium exemptionis, quippe generale, ac indefinitum, & absque ulla restrictione, concessum, videatur etiam generaliter intelligendum esse, c. 1. dist. 19. c. 1. ostenderet 33. ibi: Nullo excepto dictum est, dist. 4. de consec. c. 2. & ibi Gl. V. Generali præcepto de conjug. leprof. ubi ait, quod generaliter dicitur, generaliter est intelligendum, ac proinde etiam hoc privilegium exemptionis locum habebit, ubicunque exemptus delinquit, vel contrahit, vel res sita est, etiam extra locum exemptum. Nihilominus tamen probabilius est, sic generaliter solum, ac indefinite exemptos non gaudere privilegio exemptionis in prædictis tribus casibus, videlicet ratione delicti extra locum exemptum commissi, c. Postulasti 14. & c. fin. de foro compet. quia ratione delicti perditur privilegium, c. Privilegium 63. caus. 11. q. 3. & reatus omnem honorem excludit, l. 1. C. Ubi Senatores, vel Clarissimi &c. & in qua Provincia quis delinquit, illic etiam juri subjaceat, omni privilegio cessante, nec enim prætextu privilegij

legij flagitiorum crescit auctoritas, l. 2. C. de privileg. Scholar. libr. 12. Neque etiam privilegium exemptionis habet locum, ratione contractus initi in loco non exempto, c. 1. §. Contrahentes, & §. seq. de foro comp. nec denique etiam, ratione rei litigiosæ aliàs non exemptæ, c. 3. h. t. Gl. in cit. c. Tuorum, V. Privilegij beneficio, h. t. & Gl. in c. Placuit 4. V. Parochianorum, caus. 6. q. 3.

LII. Secundò alij sunt exempti, non solùm generaliter, sed etiam specialiter, cum specifica expressione delicti commissi, vel contractus initi, vel rei litigiosæ constitutæ, etiam in loco non exempto: quale privilegium exemptionis specialiter concessum est Religiosis S. Dominici à Sixto IV. & ab alijs Summis Pontificibus etiam alijs Regularibus, ut refertur à Fagnano in cit. c. Tuorum, n. 18. & 19. Et quoad hos exemptos Constitutio Innocentij IV. in c. 1. h. t. in 6. nihil novi statuit, sed tantùm declaravit controversiam, quæ priùs erat de generaliter, & indefinitè exemptis, ut patet ex illis verbis: *Declaratione irrefragabili definimus: Jo. Andr. ibid. in princ.* At circa specialiter exemptos, etiam quoad tres casus prædictos, nulla erat controversia, quin Religiosi hoc privilegium speciale habentes essent exempti, etiam ratione delicti, contractus, & rei sitæ, extra locum exemptum, quia hi tres casus sunt nominatim expressi in eorum privilegio, nam ubi verba sunt clara, non potest locum habere interpretatio, seu declaratio, adeoque in dicto c. 1. h. t. in 6. non comprehenditur specialis hæc exemptio, per quam quorumcunque Ordinum Religiosi totaliter eximuntur ab Ordinariorum jurisdictione, etiam ratione delicti commissi, contractus initi, ac rei existentis extra locum exemptum. Alioquin Papa non declarasset ibi privilegia exemptionum, sed illa potius abrogasset, vel restrinxisset, & novum Jus induxisset, quod repugnaret Constitutioni declaratoriæ, quæ non debet excedere terminos privilegij declarati, & adversatur etiam intentioni Papæ in cit. c. 1. qui ibi in princ. dicit, quodd vellet, ut integra serventur privilegia exemptionis, per quod verbum excluditur non tantùm privilegij abrogatio, sed etiam restrictio, Fagn. c. l. n. 16. 17. 18. & 19.

LIII. Sed contra hæcenus dicta objici potest, vel privilegia exemptionum Regularibus concessa sunt ante Constitutionem Innocentij IV. in c. 1. h. t. in 6. vel post illam. Si ante, tum sequitur, quodd privilegia illa sint per eandem Constitutionem restricta, ad tres casus ibi expressos, ut in illis locum non habeant, si exempti delinquant, vel contrahant, vel res litigiosa sit sita in loco non exempto, quamvis exemptiones sint generales, & amplissimæ, ut satis innuitur in illis verbis cit. c. 1. *Quantumcunque sic exempti gaudeant libertate.* Si verò privilegia illa exemptionum Regularibus concessa sunt, post eandem Constitutionem, tunc non valent, nisi specialiter, & expressè decreto illi Generalis Concilij Lugdunensis, fuerit in nova illa concessione derogatum, c. Ex parte 3. de Capell. Monach. c. Eam te 4. de atat. & qual. Deinde etiam si expressè fuisset derogatum Constitutioni Concilij Lugdunensis: nihilominus tamen postea sublata fuerunt ea privilegia exemptionis per Concilium Trident. Sess. 7. c. 14. de reform. ubi innovatur, & præcipitur observari prædicta Constitu-

tio Concilij Lugdunensis in causis exemptionum, & in motu proprio Pij IV. edito XIII. Martij 1565. derogatur privilegijs, & exemptionibus solent concedi hujusmodi privilegia, societates, confirmationes, nisi cum clausula, dimmodo Statutis, & Concilij Trident. Decretis non contraria. Quare exemptiones quantumvis generaliter, quandoque fuerint concessæ, non habent locum in Regularibus, nisi ratione delicti, contractus, & rei, de qua agitur, sitæ in loco exempto.

LIV. Verùm his non obstantibus, non est, nec Constitutionem Decretalem Concilij Lugdunensis, nec Decretum Concilij Tridentini comprehendere exemptionem Regularium exemptorum in prædictis tribus casibus, utpote cum exemptio eorum, ratione delicti commissi, contractus initi, vel rei litigiosæ existentis extra locum exemptum, Concilio Generali Lugdunensi non verferetur, non fuit opus ei derogare, quæ derogatio non fit, nisi ijs, quæ sunt contrariæ, c. 1. de Statutis 6. c. Ex parte 3. de Capell. Monach. Clemens 1. 1. etenim ibi: *In quantum sunt præmissi, vel contrarij, foris contraria, ea penitus revocamus, de jure Concilium verò Tridentinum c. l. non tribuitur is locorum aliquid novum jus, sed transivit, & confirmavit, quod priùs habebant expressè exemptos concessum in cit. c. 1. h. t. in 6. c. Quia intentionis 29. h. t. & consequenter non constituto Pij IV. quæ incipit, Principij Apostolice huic casui applicari potest, quia non substat obligatio, & exemptiones Regularium, nisi quæ expressè verulantur Decretis Concilij Tridentini, Fagn. c. Tuorum, n. 48. & 2. seqq. h. t. Neque etiam quodd in cit. Decreto Concilij Trident. additum Clerici seculares, aut Regulares, extra Monasterium, degentes, quomodolibet exempti in causis vilibus mercedum, & miserabilium personarum etiam si certum Judicem à Sede Apostolica constitutum in partibus habeant: in alijs vero Judicem non habuerint, coram locorum Ordinariis tanquam Sedis Apostolicæ delegatis coram, & medio jure, ad solvendum compelli possunt non obstantibus privilegijs, & exemptionibus. Nam hæc verba referenda sunt ad casus ibi præmissos, scilicet in causis mercedum, & miserabilium personarum, adeoque per illa non tolluntur privilegia, sed tantùm declaratur, illa non præstari prædictis causis, quia nullum privilegium exemptionis valet contra Papam, vel ejus delegatos, ut possit contra exemptos procedere per se, vel per legatos, Fagn. c. l. n. 31. qui n. 32. & prædictum probat, & ex pluribus Concilij Tridentini ostendit, Regulares non posse conveniri coram Ordinarijs, etiam ob delicta, extra locum exemptum, commissa.*

LV. Porro pro meliore intellectu cit. c. l. in 6. notandum præterea primò, licet non exemptus possit conveniri, ratione contractus delicti alibi commissi, vel rei alibi sitæ, extra locum domicilij, c. fin. de foro comp. tamen si est prius, ratione certi loci, etiam generaliter exemptus, non poterit, si extra locum exemptum

extra Diocesim Ordinarij deliquit, vel contraxit, conveniri in loco domicilij, ratione delicti, vel contractus, vel rei alibi sita: nec ordinarius Judex domicilij, sive Episcopus Diocesanus potest causam ad se avocare, nec remittere exemptum, si in Diocesi existat, adeoque in loco domicilij, ad Judicem contractus, vel delicti ab eo id petentem, ut ibi compareat, & respondeat, obstante privilegio exemptionis, quod quoad duo prodest, nempe ut talis non possit conveniri coram Ordinario loci, si in loco exempto deliquit, vel contraxit, nec etiam in loco domicilij coram eodem, si alibi, extra locum exemptum, & Diocesim, deliquit, vel contraxit, vel res sita, prout habetur in *cit. c. 1. vers. Nunquid ergo*, & ibi *Gl. V. eod. & Franc. hic n. 3. not. 5.* Similiter exemptum non potest conveniri, ratione contractus initi, vel delicti commissi, vel rei sita, coram Ordinario loci, seu Diocesano, nisi contraxerit, vel deliquerit, vel res sita intra Diocesim Ordinarij, & in loco non exempto; *Franc. in cit. c. 1. n. 5.*

Notandum secundò. Potestas concedendi privilegium exemptionis soli Papæ competit, ita ut nec Episcopus, nec etiam Archiepiscopus, nec etiam Legatus à Latere eximere aliquem possit à jurisdictione Ordinarij, *Gl. in cit. c. 1. V. Exemptionis*. Plures tamen sunt casus, in quibus Episcopi, sive Ordinarij locorum, tanquam Sedis Apostolicæ delegati, procedere possunt contra exemptos, *Franc. hic n. 7. circa finem*. Ratio est, quia si exemptus, quoad certos casus, habeatur pro non exempto, in illis casibus cessat privilegium, & judicandus est secundum Jus commune, *Joan. Monach. in cit. c. 1. n. 1.* Quibus autem casibus Episcopus habeat jurisdictionem in Regularibus exemptos, dictum est *lib. 1. Decret. tit. 3. §. 10.*

Notandum tertio. Privilegiatus, ut non teneatur, nisi sub uno certo Judice respondere, non est exemptus ab alijs Judicibus, ratione delicti, contractus, vel rei sita, quia privilegium interpretandum est, secundum Jus commune, nisi aliud exprimatur in ipso privilegio, *Franc. in cit. c. 1. §. Et id ipsum. n. 1. h. t.* Quod si talis Privilegiatus deliquit, vel contraxit, vel res sita est in loco domicilij non exempto, potest conveniri coram Judice domicilij, *Glossa in cit. c. 1. In casu*.

LVI. Additur insuper in eod. c. 1. §. In eos. h. t. in 6. In eos, quibus ne possint à quoquam interdici, suspendi, vel excommunicari, à Sede Apostolica concessum est: sicut plures sunt Religiosi, in quorum privilegijs continetur, ne quis Episcopus, vel Archiepiscopus Monachos existentes in Monasterijs suæ Diocesis, ob ullam causam, vel in ullo loco interdiceret, suspendere, vel excommunicare præsumat, iisdem Ordinarij jurisdictionem suam, quantum ad ista (scilicet interdictum, suspensionem, & excommunicationem, nam quoad alia, salva manet jurisdictio eorum, *Gl. hic V. eod.*) ubicunque illi fuerint, exercere non possunt. Nisi tamen ipsi Monachi ad Prioratus suorum Monasteriorum eisdem Ordinarijs subiectos, fuerint destinati, ut vel eorum regimen gerant, vel ut in eis, tanquam proprijs eorum Monachi, resideant. Tunc enim etsi liberè possint ad eadem Monasteria revocari, & tam illorum, quam ipsorum Prioratum Monachi reputentur (non enim est in-

conveniens, ut quis utrobique, sive in duobus locis sibi subordinatis sit Monachus) quia Prioratus illi Monasterio majori subsumunt, & ab ipso dependent: possunt tamen ab Ordinarijs etiam suspendi, excommunicari, vel interdici, quamdiu ibi morantur.

LVII. Ubi notandum primò. Etsi Episcopus, sive Ordinarius non possit in tales Privilegiatos censuras ferre, potest tamen alijs poenis eos punire, & causas eorum audire, ac judicare, imò etiam eos depone, & in arctius Monasterium detrudere, si causa id exigat, quia jurisdictioni Ordinariorum non derogatur, nisi in quantum expressum est, *Gl. hic V. Quantum ad ista, junct. additione, Franc. ibid. n. 1. & 3. Sanch. lib. 7. de matrim. dis. 33. n. 23.* ubi addit, quod solus summus Pontifex, & ejus Legatus à Latere possunt hos exemptos per censuras cogere.

Notandum secundò. Si isti Monachi exempti ierint ad Prioratum subiectum Monasterio majori, non regendi, aut ibi habitandi causâ, sed visitandi, vel solatijs causâ, vel ut viatores, seu transeuntes, non possent ab Episcopo coerceri per censuras, contra sua privilegia, quamvis in via delinquentes possent puniri, ratione delicti, *Gl. in cit. §. In eos. V. Resideant*. & ibi *Joan. Monach. n. 5. & Franc. n. 3.* & potest etiam Episcopus excommunicare Monachos in Prioratu residentes, si ibi delinquant, vel contrahant, quamdiu ibi manent, *Gl. V. Resideant. in addit.* & non solum Episcopus, ratione Prioratus, sed etiam Abbas Monasterij, ratione Abbatia, tales Monachos excommunicare potest, *Joan. Monach. cit. l. n. 6. & Franc. n. 2. not. ult.* Excipi debet, nisi majus Monasterium privilegium haberet, quod Monachi ejusdem, & Prioratum ipsi subiectorum, excommunicari à quoquam non possint, tunc enim nec Ordinarius eos excommunicare posset, *Gl. hic V. Quoad præmissa*.

Notandum tertio. Si Prælatus Monasterij majoris ex Prioratibus sibi subiectis revocet Monachos, Episcopus, sive Ordinarius loci non poterit amplius contra eos procedere, suspendendo illos, vel excommunicando, vel interdicens, nisi ab Ordinario Abbas fuerit præventus, *Arg. c. pen. de foro comp. Gl. fin. hic & Franc. ibid. in fine*.

LVIII. Cæterum quod attinet ad prædictum privilegium, si id concessum sit alicui personæ singulari à Sede Apostolica, ne possit excommunicari, suspendi, vel interdici, illud non extenditur ad sententias, & censuras Ordinariorum, prout rescripsit Clemens IV. in c. Ne aliqui, §. h. t. in 6. ubi sic statuitur: Omnes indulgentias, & privilegia quibuscunque singularibus personis, Ecclesiasticis, vel secularibus, cujuscunque sint præminentia, dignitatis, conditionis, aut status, quod interdici à quocunque (nisi à Papa, vel Legato ejus à Latere, c. 1. de V. S. in 6. *Gl. hic V. à quocunque*) vel excommunicari (vel suspendi) vel Ecclesiæ, aut Terræ ipsarum Ecclesiastico interdicto supponi non possint, sub quacunque forma verborum concessa, ad Ordinariorum sententias, & processus extendi non debent: nisi tale privilegium sit concessum Regibus, & Reginis, eorumque filijs, vel Religiosis quibuscunque, non ratione personarum tantum, sed Ordinum, aut locorum privilegiatorum,

probat. *Et l. Qui accusat. 4. C. de edend.* tamen privilegiatus, sive exemptus, seu agat, sive excipiat, debet probare privilegium, quod allegat, quia intentio Ordinarij est de Jure communi fundata, adeoque præsumptio est contra ipsum, nisi privilegium edat, & probet per authenticam scripturam, *Gl. hic V. Tradere.*

Notandum tertio, si privilegiati, sive exempti ad fundandam intentionem suam allegent privilegium exemptionis tantum, vel privilegium, & præscriptionem simul: tum si exhibitum privilegium non probet plenè libertatem, seu exemptionem, causam tamen, sive titulum præscribendi præbeat, teneatur exempti, coram prudentibus, & non suspectis personis, probare præscriptionem 40. annorum, & quod fuerint in possessione exemptionis, non violentà, vel clandestinà, nec precariò concessà, quia possessio violenta, vel clandestina non juvat possidentem, & sic possidens penam potius pati debet, quam recipere præmium, *c. Eum qui 18. de præbend. in 6. Gl. hic V. Violenta. Franc. in cit. c. §. Quod si tales, n. 3. not. ult. & licet precaria possessio sit justa, non tamen dat titulum præscribendi contra naturam contractus, l. 1. ff. de precario, V. Precario, Et Jo. Monach. hic n. 15.*

LXII. Notandum quarto, tres casus hic sunt distinguendi, ut notat *Abb. in c. Venerabili 24. n. 3. de censib.* Vel enim constat, quod Ordinarius loci sit in possessione jurisdictionis in eos, qui prætendunt se exemptos: vel non constat, vel de eo dubium est: Priore casu si constat, quod sit in possessione jurisdictionis, potest Ordinarius procedere ad defendendam possessionem jurisdictionis suæ, eamque exercere in allegantes exemptionem, etiam si se offerant ad exhibendum privilegium, vel ad alias probationes: sed neque tali casu appellationem recipere tenetur Ordinarius, quia procedit tunc ut pars pro conservatione juris sui, non ut Judex, & sic oblatio probationis non justificat appellationem, *c. Interposita 70. de appell. Abb. c. l. Secundo casu, si Ordinarius non sit in possessione suæ jurisdictionis, erga Regulares, v. g. sed isti sint in possessione exemptionis, & de hoc constat: tum non potest Ordinarius contra eos procedere, aut censuras eis minari, vel ullam jurisdictionem in eos exercere, quia non potest eos privare possessione, seu quasi possessione juris sui; potest tamen petere, ut privilegium exemptionis exhibeant, vel legitimam præscriptionem probent; interea verò dum res cognoscitur, in possessione sunt relinquendi, juxta *cit. c. Cum personæ, h. t. in 6. Rota Rom. Tom. 1. de jure Abbatis, dis. 15. q. 8. num. 7. Abb. in c. 1. n. 4. Ut lite pendente Et c.* quia non debet quis turbari, vel privari possessione suâ, lite pendente, etiam si possideat contra Jus commune, modò talis possessio sit nixa aliquo titulo, aliàs enim possessio, sine titulo, nihil prodest, si Jus commune possessori resistat, nam tunc ad præscriptionem 40. annorum requiritur titulus, vel tempus immemorabile, sine titulo, *Jo. Monach. in cit. c. Cum personæ, n. 3. Franc. ibid. §. Quod si tales, n. 2.* Tertio casu, si dubium sit, an Ordinarius existat in possessione jurisdictionis in exemptos, nec nò, potest extrajudicialiter contra eos procedere, etiam censuras comminando: sed hi possunt appellare ad Pontificem: & tum si post ap-*

pellationem censura lata sit, ea pendet ex futuro eventu: nam si constiterit Episcopum non esse in possessione jurisdictionis, & Monasterium, v. g. esse exemptum, adeoque sententiam censuræ injustè latam esse, ea invalida erit, alioquin verò valida, *Innoc. in cit. c. Venerabili, n. 4. Et Abb. ibid. n. 3.* ubi suadet, ut si allegantes exemptionem exhibeant privilegium suum, Episcopus illud cognoscat extrajudicialiter, ut pars, ad conservationem juris sui, quia non tenetur tunc admittere probationem, vel appellationem, sed potest se defendere gladio materiali, & spirituali, *c. Dilecto 6. de sent. excomm. in 6. Laym. in c. Cum Ordinem 6. n. 9. Et 3. seqq. de Rescriptis.*

LXIII. Notandum quinto, quamvis ij, qui intra Diocesim existentes dicunt se ex privilegio, vel consuetudine esse exemptos, in possessione exemptionis existant: tamen si ab Ordinario, seu Diocesano citati fuerint, debent comparere, & privilegium edere, vel præscriptionem probare: alioquin si neutrum horum præstare possint, Episcopus potest jurisdictionem suam in eos exercere, cum de Jure communi ejus intentio sit fundata, *cit. c. Cum personæ in fine, h. t. & docet Silvest. V. Exemptio, q. 5. n. 6. Gl. in c. Cum Ordinem 6. V. Non facta mentione, in fine, Et ibid. Abb. n. 5. de rescriptis.* In dubio autem, num privilegium exemptionis sit validum, vel saltem causam præscribendi præbeat, ac proinde an jurisdictio in allegantes se esse exemptos pertineat ad Ordinarium, non potest is de eo cognoscere, nec contra illos sententiam ferre, vel possessione eos spoliare: tum non sit Judex in propria causa, contra *l. Qui jurisdictione 10. ff. de jurisdic. omn. Judic.* tum quia Prælati Ecclesiastici interpretari privilegia Apostolica non possunt, sed id reservatum est S. Pontifici, *Rodrig. tom. 2. qq. Regul. q. 64. art. 7. Laym. in cit. c. Cum Ordinem, num. 12.*

Excipi debent ij, qui Jure communi sunt exempti à jurisdictione Ordinarij, seu Diocesani, hi enim citati ad edendum privilegium exemptionis, vel aliâ ratione ad probandam exemptionem suam, non tenentur comparere, quia cum Jure communi sint exempti à jurisdictione Ordinarij, adeoque eorum exemptio ex Jure communi nota sit, nequaquam dici potest jurisdictionem Ordinarij erga eos de Jure communi fundatam esse, quæ est ratio, cur illi, qui solum ex privilegio, vel legitima præscriptione se exemptos esse asserunt, compelli possunt ad edendum privilegium, vel probandam exemptionem, juxta *cit. c. Cum personæ, h. t.* hæc enim ratio in illis cessat. Tales exempti Jure communi omnibus notor sunt Religiosi Mendicantes, ideoque etiam citati ad allegandum privilegium exemptionis non tenentur comparere, ut docet *Abb. in cit. c. Cum Ordinem, n. 6. de rescriptis.* ubi ait, in hoc multos simplices Judices decipi. *Silvest. c. l. q. 7. n. 8. Rodrig. c. l. §. Secundo infertur Et c.* quia citatio est ipso jure irrita, quippe facta à Judice non competente, & contra notorium privilegium. Quare cum DD. communiter ajunt, quod exempti, si citentur super exemptione, debeant comparere, & allegare privilegium exemptionis, etiam si illud notorium sit, saltem proponendo exceptionem declinatoriam fori, prout videre est apud *Felin. in cit. c. Cum Ordinem, n. 8. Et 9.* id solum verum est, si privilegium non sit contentum in Corpore Juris, hoc

ris, hoc enim non ita omnibus notum est, vel si notorium esse dicatur, hoc ipsum allegari debet, & de eo cognosci potest, cum potius in facto, quam in iure consistat. At verò si privilegium contineatur in Corpore Juris, tum frustra peteretur, ut allegetur, vel exhibeatur, cum sit instar Juris communis, adeoque omnibus notum esse debeat, Laym. c. l. n. 12. in fine. Non obstat text. in l. Si quis §. ff. de Judic. ubi dicitur, si quis ex aliena jurisdictione ad Praetorem vocetur, venire debet, Praetoris enim est aestimare, an sua sit jurisdictio, scilicet, cum dubium est, ut explicat Gl. ibid. V. Aestimare. quando autem privilegium exemptionis continetur in Corpore Juris, tum nullum dubium esse potest de jurisdictione, an pertineat ad Ordinarium Judicem loci, ideoque neque locum habere potest ulla cognitio, vel examen super hoc, Abb. in cir. c. Cum Ordinem, n. 5. & ibid. Laym. n. 8.

LXIV. Notandum sextò, si exempti allegent solam praescriptionem, sine privilegio, tum Ordinarij interim, donec plenè probetur praescriptio Canonica exemptionis, ut possunt suâ jurisdictione in illos, sive Ordinarij sint in possessione jurisdictionis suae, sive non: ratio diversitatis inter privilegium, & praescriptionem est, quia privilegium magis favorabile est, quam praescriptio, quae est merè odiosa: ideo pendente lite super praescriptione, Episcopus utitur jurisdictione suâ ordinariâ, quanquam reverà talis non sit ipsis subjectus, idque favore Juris communis, Gl. in cir. c. Cum personae in casu, versic. Sed queritur, & Franc. ibid. §. Si verò, n. 2. Porro quamvis plena exemptio ab omni Superiore à subditis praescribi non possit, quia non possunt esse Acephali, sive sine omni capite, ita ut nulli sint subiecti, c. Cum non liceat 12. de praescript. potest tamen praescribi libertas, si ve exemptio translativè, ut qui antea uni Superiori subiectus fuit, postea subjiçatur alteri, v. g. ut exemptus à jurisdictione Episcopi immediatè subjiçatur Papae, ut patet ex cir. c. Cum personae. Gl. ibid. in casu. Franc. §. Si autem, n. 1. h. t. Videri possunt, quae dicta sunt libr. 2. Decret. tit. 26. sec. 1. §. 4. n. 21.

Notandum septimò, Privilegium tribuit causam, seu titulum praescribendi, non solùm generalem, qualis est titulus pro suo, respectu omnium titulorum, quibus dominium acquiritur, l. 1. ff. Pro suo, sed etiam specialem, scilicet titulum pro donato, nam privilegium liberaliter datur, cum sit merus favor, c. In his 30. h. t. Idque procedit, etiamsi interveniat error, aut ignorantia, sed iusta, ac probabilis, non crassa, aut supina, Jo. Monach. hic, n. 11. & seqq. Franc. hic §. Quod sitales, n. 1.

Notandum octavò, allegans exemptionem potest se juvare, duplici modo, scilicet privilegio, & Jure communi; vel duplici titulo, privilegio, & praescriptione, ut colligitur ex cir. c. Cum personae. Et quamvis regulariter, quod est meum ex una causa, ut in proposito, ex privilegio, non potest effici meum ex alia causa, nempe ex praescriptione, id tamen fallit in duobus casibus: Primò, si prima causa, ex qua aliquid dico esse meum, dubia sit, tum enim ad cautelam potest fieri meum ex secunda causa, c. Post electionem 7. de concess. praebend. ut in proposito, si dubium sit, an per privilegium concessa sit plena exemptio, potest per consuetudinem legitimè praescriptam id declarari, c. Cum dilectus 8. de consuet. vel per Superi-

oris approbationem confirmari, c. Inter alios, sine de fide Instrum. Secundo, si pinguius, de his alicui subveniat per secundam causam, ut per primam, ut in l. 4. ff. ad Leg. falsid. Jo. Monach. hic n. 6. & seqq. Franc. in cir. §. Quod si talis, Glof.

§. VI.

An Ecclesia obtinens duplex privilegium exemptionis, v. g. Episcopus & Papa, utroque ut possit?

LXV. De hoc agitur in c. Cum olim ubi talis casus proponitur. Episcopus Colubricensis movit questionem contra Monasterium Crucis super subjectione ipsius Monasterij, & busdam alijs articulis: sed à Judicibus salubriter legatis, ex parte Monasterij, ad Papam remissum, ideoque dictus Episcopus ad Sedem Apostolicam accessit: sed quia ex altera parte apparuit responsalis, Papa Priori, & Canonico Monasterij terminum certum praefixit, & (ad instantiam Episcopi) in quo ventum esset, terent Procuratorem, super privilegio, & titulis quibusdam, quae à Romanis Pontificibus ab M. Colubricensi quondam Episcopo dicebant, & super alijs questionibus ab eodem Colubricensi in eos intentatis sententiam definitivam recepturi. Interim tamen utrique pariter coram Judicibus jam prius delegatis, parere, ac probare, quicquid vellent. Judicibus credentes sufficienter actum esse de causis, comminârunt Monasterium in expensis, quae non profecutum appellationem, & Reprehensum appellat. Gl. hic V. In expensis, quae Episcopus quadriennium, occasione hujus negotij, se fecerat juraverat (hac enim probatio debet fieri per proprium juramentum, taxatione premissa, l. Cetera 15. C. de Judic.) infirmando libertatem, qui dicitur M. Episcopus Colubricensis contulerat Monasterio, Canonico assensu (id est, Capitulo Colubricensi) per Nuncium Regis extorceri, in condemnationem Monasterij ad restitutionem duorum millium Marabatinorum (est generum quae monetæ in Portugallia, ut notat Gl. in expensis, quae quondam dictus Episcopus, ille, quales Canonici Regularis, dederat Monasterio Sicutis. (quia quidquid Episcopus post suam consecrationem acquisivit, Episcopatui acquiritur, illa illa donare non potuit Monasterio, saltem in quantitate, Gl. hic V. Restitutionem.) Judicibus super iidem omnes Ecclesias, quas Monasterium propriâ auctoritate, sine assensu Episcopi, & cum fructibus medij temporis, in Jus Ecclesiae Colubricensis revocari, cum Monasterium in praescriptione, nec aliâ defensione, procederet contra se factas refellendo, se tueri potest. Tandem Procurator Monasterij propoluit, & dicebat Monasterium fuisse indefensum, quia privilegia libertatis non fuerunt, Judicibus exhibitis, & delictum personae non debet in damnum Ecclesiae, sive Monasterij redundare: unde perhibetur

„ nasterium admitti ad exhibitionem privilegio-
rum suorum, ex benignitate Sedis Apostolicae.

„ Quare Papa Innocentius III. considerans, quod
„ privilegia illa, non solum pro libertate Monaste-
rij faciebant, sed etiam Jus Ecclesiae Romanae o-

„ stendebant, & tuebantur, ne in eandem laesio Mo-
„ nasterij redundaret, ad exhibenda privilegia Pro-

„ curatorem Monasterij ex gratia admisit (quia Ju-
re communi non debebat admitti, praetextu illorum

„ Instrumentorum, nisi à sententia fuisset appellatum,
& sibi imputer, quod illa exhibere omisit, *Gl. hic V.*

„ De gratia duximus) distinguendo tamen inter li-
bertatem ab Episcopo Monasterio: & libertatem

„ eidem longè ante à Sede Apostolica concessum,
„ quia consensus Capituli extortus fuit in concess-

„ sione Episcopi, & pagina originalis, sive instru-
mentum concessionis in aliquot lineis habebat ra-

„ furas (in loco suspecto, aliàs non obesset, *c. 3. de*
fide instrum. Gl. hic V. Rasteras) & subscriptiones sin-

„ gulis manibus subscribentium fuerunt annotatae:
„ aliud verò scriptum, quod exhibitum fuit, nul-

„ lam habebat rasuram, & eadem manu totum scri-
ptum erat (quod tamen totum erat contrarium

„ primo scripto, & ideo hoc instrumentum fuit repro-
batum, tanquam falsum, nec illi fides habita, *Gl. hic*

„ *V. Subscriptiones*) ideo Papa libertatem ab ipso E-
piscopo concessam decernit irritam, & inanem,

„ quantum ad hoc, sententiam Judicium confirman-
do. Verum quia per privilegia praedicta constitit,

„ ab antecessoribus SS. Pontificibus privilegium li-
bertatis Monasterio indultum fuisse, & quod illud

„ tanto tempore in possessione libertatis fuerit, ut
„ alijs etiam cessantibus, praescripisset (si allegasset

„ praescriptionem nomine Romanae Ecclesiae, *Gl. hic V.*
eod.) libertatem illam ab Apostolica Sede concessam

„ idem Papa confirmavit, Episcopo super hoc silen-
tium imponendo. Per hoc tamen non derogatur

„ sententiae priorum Judicum delegatorum, cum
„ ipsi de hac libertate non cognoverint (sed tantum

„ ab Episcopo concessa, quae non valuit, *Gl. hic V.*
Cum ipsi.) pronuntiavit etiam, Monasterium non

„ teneri ad jus professionis (id est, ad jus obedi-
entiae, & fidelitatis, *Gl. hic V. eod.*) quod est contra-

„ rium libertati, non derogando Judicibus delega-
tis, quibus privilegia libertatis non fuerunt pra-

„ sentata: in ceteris verò articulis (nempe quoad
expensas, & restitutionem bis millium datorum Ma-

„ rabinorum ab Episcopo, & quoad restitutionem
ipsarum Ecclesiarum) sententiam à praedictis Ju-

„ dicibus latam pro Ecclesia Colubricensi, idem Pa-
pa confirmavit. Ex quo patet, quod sententia pro

„ parte tenet, & pro parte revocatur, *Gl. fin. hic.*

„ LXVI. Pro intellectu hujus c. notandum pri-
mo. Ecclesia potest uti duplici privilegio exemptionis,

„ ut in proposito, privilegio concessio ab Episcopo,
& privilegio libertatis sibi indulto à Sede Apostoli-

„ ca, & si succumbat ex uno: potest nihilominus ex
alio se defendere, & obtinere, uti sumitur ex hoc c.

Notandum secundò. Instantia judicii non perit,
lapsu triennii de Jure Canonico, ut patet ex hoc c.
quia etiam post triennium, auditus fuit Episcopus à
Monasterio repetens expensas sibi per quadrienni-

um factas, *Abb. hic n. 3.*
Notandum tertio. Episcopus non potest, sine
consensu Capituli, unam Ecclesiam eximere à jurisdic-
tione sua, imò nec cum consensu illius, totaliter
sive omnimodè eximere, quia si unam posset, etiam
alias posset, adeoque omnes, & sic totam curam, sive
officium suum pastorale abdicare, quod non potest:
quamvis in multis possit eximere Ecclesias sibi sub-

jectas, quibusdam tamen sibi reservatis, ut notant
DD. in c. *Cum venerabili. 7. de Religios. domib. & sic*
intelligi debet iste textus, *Abb. hic n. 4.*
Notandum quarto. Quamvis exemptus non te-
neatur promittere obedientiam, & fidelitatem Epi-
scopo Diocesano, sive Ordinaria loci: non tamen
potest, vi exemptionis, sine licentia ejusdem, ædifi-
care Ecclesiam in loco non exempto, sed Ecclesia æ-
dificata cedit juri Episcopi Diocesani, unà cum do-
te sua, non ut ipse lucretur fructus, seu reditus illius,
sed quia ad ipsum pertinet collatio, & alia jura Epi-
scopalia, ac de illa disponere potest, sicut de alijs
Ecclesijs suae Diocesis, & ideo in hoc c. Ecclesiam, quas
propria auctoritate fundaverat Monasterium, fue-
runt adjudicatae Episcopo loci, *Abb. hic n. 9. & 16.*

SECTIO III.

DE ALIIS PRIVILEGIIS SPECIALIBUS, de quibus agitur in hoc Titulo.

§. I.

De privilegio immunitatis à solvendis decimis, etiam novarum.

LXVII. Quæritur primò. An per privilegium
concessum alicui Ecclesiae de non solvendis decimis
Episcopalibus, non solum praeterita, sed etiam fu-
tura decimarum remissa esse censentur? Resp. de hoc
agitur in c. *Quia circa. 22. h. t.* Ubi Archiepiscopus
Londinensis quæsit à Papa Innocentio III. utrum
privilegium à suo Antecessore concessum Monasterio
omnium Sanctorum, de retinendis decimis Episcopali-
bus, extendi possit non solum ad possessiones, seu bona jam
acquisita tempore privilegij (de quo non erat dubium) sed
etiam ad postea acquirenda? Respondet Papa, si remissio
illarum decimarum facta fuit, secundum Canonicas
Sanctiones (nempe cum consensu Capituli, *c. Sine exceptione. 52. caus. 12. q. 2. c. Cum nos. 3. de his, quae à Prel. sine consensu Capituli &c.* & ex
causa necessitatis, vel utilitatis, vel pietatis, & nera-
lis remissio cedat in grave damnum Ecclesiae Cathedra-
lis, alioquin revocari posset, *c. Apostolica. 9. de donationib. Gl. hic V. Secundum Canonicas Sanctiones, & Hostiens.*) Antecessor illius, indefinitè remit-
tendo decimas Episcopales Monasterio, cum nihil
exceperit, & potuerit excepisse, intellexisse vide-
tur, non solum de decimis possessionum, seu bo-
norum illius temporis, sed etiam futuri, quia in

» beneficijs plenissima interpretatio adhiberi debet, & una, eademque res, diverso jure, censeretur non debet.

LXVIII. Pro explicatione hujus c. notandum primò, si Episcopus simpliciter, ac indefinitè remittat decimas Episcopales, id est, Quartam Canonicam, quæ ad onera Episcopatus sustinenda Jure communi solvenda est Episcopo, ex omnibus decimis pertinentibus ad Ecclesias inferiores, c. *Vobis*. 23. c. *Concesso*. 26. caus. 121. q. 2. c. *De quarta*. 4. de *prescripti*. c. *Conquerente*. 16. de *Offic. Ordin.* non solum præsentibus, & præteritis, sed etiam futuras remittere censetur, & extenditur concessio immunitatis etiam ad prædia postea acquisita, modò remissio canonicè, cum requisitis solemnitatibus, facta sit. Ratio est, quia dispositio indefinita æquipollet universali, c. 1. dis. 19. l. *Si servitus*. 23. ff. de *servit. urb. præd. Gl. hic V. Indefinitè*, & quando verba generaliter, & indefinitè proferuntur ab eo, qui aliquid excipere potuit, & non exceperit, censetur omnia comprehendere voluisse, quæ in lata, & propria verborum significatione continentur, modò materia subiecta id patiat. Cum ergo Episcopus simpliciter, & indefinitè remittens decimas, potuisset, si voluisset, illas restringere ad decimas præsentibus, quas nunc possident Monachi: aut præteritas, quas ex bonis antiquis percipiunt, cum nullas exceperit, omnes etiam ex bonis acquirendis percipiendis remississe videtur, *Barb. in Collect. hic n. 4. §. 6.*

LXIX. Notandum secundò. Quando dicitur, quoddam privilegium concessum contra Jus sit strictè interpretandum, & restringendum, quia omnis recessus à Jure communi est odiosus, c. 1. §. 2. de *filii presb. in 6.* id debet intelligi, nisi privilegium tantum præjudicet concedenti, tunc enim potius censetur esse beneficium Principis, quod largissime interpretandum est, ut hic, & in c. *Olim*. 16. de *V. S.* quàm strictè dictum privilegium. Secus est, si tale privilegium concedatur à Papa, tunc enim restringendum est, quia præjudicat juri Ordinarii, *Abb. hic n. 3. §. 4. Covarr. libr. 1. var. resol. c. 13. in fine.* Ubi tamen ulterius distinguendum est, vel enim dispositio generalis, aut indefinita, concernit rem, quæ grave præjudicium infert, & non debet extendi ad futura; sic enim si quis leget aurum suum, censetur tantum legare voluisse aurum, quod ipsius erat, tempore conditi testamenti, quia pronomen *meum*, vel *sum*, tempus præsens ostendit, non futurum, l. *Si ita*. 7. ff. de *auro legato*: & publicatis bonis alicujus, censentur publicata bona præsentia tantum, non futura, l. *Si mandaverit*. 22. §. *Is, cuius*. ff. *mandati*: & rescriptum non extenditur ad futuras lites, c. *fin. de rescripti*. & Litteræ beneficiales non extenduntur ad futura, sive ad beneficia postea acquisita, *Clem. ult. de rescripti*. Aliud est, ubi de modico solum præjudicio alterius agitur, tunc enim extenditur ad futura: ut si quis obliget bona sua, videtur obligare non solum præsentia, sed etiam futura, l. *fin. C. quæ res pign. oblig. pos.* quia agitur de modico præjudicio, *Abb. hic n. 5.* ubi à primo membro excipit, si dispositio fiat per verba generalia, & indefinita in privilegio, quod etsi graviter præjudicet concedenti tantum, extenditur tamen etiam ad futura, quia in beneficijs debet fieri largissima interpretatio: Ut in proposito, etsi re-

missio decimarum, absolute considerata, non sit onerosa Ecclesiæ, & in grave ejus præjudicium, non tamen, si facta sit cum requisitis solemnitatibus, sicut alienatio rerum Ecclesiasticarum, non item si fiat intervenientibus, c. 1. de *his, quæ sunt à fructu*. *Barb. hic n. 3.* Idque vel inde confirmatur, quia verba generalia, ac indefinita, si materia et de re non pugnet, nec verborum propria significatio non solum præsentia, sed etiam futura comprehendere: at si decimæ remittantur per verba generalia, & indefinita, sine ulla demonstratione ad præsens tempus ostendat, ut et pronomen *meum*, vel aliud quid simile, non repugnat, subjecta, ob præjudicium Ecclesiæ, vel Simulacrum modo remissio fiat, cum requisitis solemnitatibus, ergo in tali remissione futuræ decimæ comprehenduntur, juxta declarationem *Quia circa Barb. ibid. n. 8.*

LXX. Quæritur secundò. An privilegium non solvendis decimis Novalium comprehendat etiam illas decimas, quæ tempore impetrationis, ab alijs jam erant possessæ, ac percipiebantur, prout statuitur in c. *Didam*. 1. de *his, quæ sunt à fructu*. cum inter duos Conventus, unum Vincentinum, & alterum Monialium, super decimis Novalium, quæstio verteretur, quia Moniales ipsi decimis ex quibusdam Novalibus decimas litæ denegabant, occasione cujusdam privilegii, ab ipsis Monialibus, lite pendente, impetratum fuit, de non solvendis decimis Novalium, ita ipsi Monachi in pacifica possessione percipientes hujusmodi decimas hucusque fuissent, Gregorius X. super hoc à Judicibus delegatis constitutus consilio Fratrum suorum Cardinalium, decrevit juri Prioris, & Conventus, super decimis Novalium, in quarum possessione erant, tempore impetrationis, sive privilegii Apostolicum ab illis, in qua erant Monachi, nulla facta est mentio, Papa, concedendo indulgentiam, vel periculum intendit jus alterius lædere, vel ei derogare, ut exprimat, *Gl. hic V. In quarum, §. V. Novus Hostiensis, V. Possessione.*

LXXI. Notandum primò, Privilegium Apostolicum, per quod aliqui eximuntur à solvendo decimis Novalium, non extenditur ad decimas, quæ tempore impetrationis, possessas ab alijs erant percipientes, nisi de possessione alterius in privilegio facta sit mentio. Ex quo per consequens sensum colligitur, si in hujusmodi privilegio esset mentio de possessione alterius: vel si illi nondum fuissent in possessione illarum decimarum.

rum Novalium, privilegium valuisse, *Gl. hic V. In quatuor erant.*

Notandum secundò, quando dicitur, quòd privilegium, in quo non fit mentio de possessione alterius, non noceat possessori, id intelligi debet, quando impetratur de decimis Novalium non solvendis: secus est, si privilegium impetratum sit simpliciter, ne quis decimas solvat, tunc enim valet, etiam si mentio non fiat, quòd alius sit in quasi possessione juris percipiendi illas. Ratio diversitatis est, quia decimæ possidentur ab aliquo, unde cum Pontifex simpliciter concedit privilegium, ne decimæ solvantur, eo ipso, vult derogare possessoribus, quia tacite facit mentionem de possessione. Aliud verò est, quoad decimas Novalium, quia privilegium potest intelligi de fundis, qui nondum redacti sunt ad culturam, & sic poterat esse, ut nullus possideret decimas illorum, ac proinde sine gravi præjudicio aliorum, potest concedi tale privilegium, *Arg. c. Cum olim 12. h. t. ubi valet privilegium concessum Monasterio, non facta mentione de Episcopo, qui erat in possessione. At verò in casu hujus cap. fundi illi erant redacti ad culturam, & ex illis Monachi percipiebant decimas, ante impetrationem privilegij, idèòque hoc in grave præjudicium illorum cedebat, quod non est præsumendum Papam intendisse, Abb. h. n. 1. Idemque est dicendum, si fundi, tempore impetrati privilegij, essent redacti ad culturam, etsi nondum ex illis solutæ fuerint decimæ, & sic nemo esset in quasi possessione juris decimandi: nam satis est, quòd illæ decimæ jam sint debitæ, ex fundis ad culturam redactis: cum ergo privilegium præjudicans juri alterius sit strictè intelligendum, & sine præjudicio alterius, quoad salvæ verborum proprietate fieri potest, c. Quia intentio 29. h. t. privilegium autem de non solvendis decimis Novalium possit intelligi de terris, seu fundis nondum ad culturam redactis, in quibus nullum, vel modicum præjudicium, & damnum inferretur alteri: ideo non debet intelligi tale privilegium de terris jam cultis, tempore impetrati privilegij, quia inferretur grave præjudicium tertio, cui jam jus acquisitum est in illis fundis ad decimas, Abb. h. n. 4. *Aror p. 1. Instit. libr. 7. c. 26. q. 6.**

Notandum tertio, per privilegium simpliciter concessum de non solvendis decimis prædialibus eximuntur, non solum ij, quibus datur, à solvendis decimis ex illis prædijs, quæ tempore impetrati privilegij possidebant, sed etiam à decimis, & prædijs, quæ postea acquisiverunt, quia tale privilegium non solum est personale, quo personæ eximuntur à decimis solvendis, sed etiam reale, quo generatim qualibet prædia, & bona eximuntur, & liberantur à decimis solvendis: ubi autem verba privilegij non distinguunt, nec nos distinguere debemus, juxta vulgatum dictum, *Aror c. l. §. Deinde, & post illum Barbof. h. n. 3.*

LXXII. Quæritur tertio, an privilegium de non solvendis decimis Novalium perpetuo duret? Resp. Affirmativè, prout constat ex c. Consultationi 33. & ult. h. t. ubi Papa Gregorius IX. ita rescribit: "Tertia, de qua non extat memoria, quòd aliquando culta fuerit, redacta per Religiosos viros de novo ad culturam, perpetuo debet, quoad immunitatem, de non solvendis decimis Novalium, jure

cenferi: cum aliàs contingere posset, indulgentiam de Novalibus, plus eis dispendij, quàm utilitatis afferre.

LXXIII. Pro explicatione notandum primò, secundum Leges Civiles, Novale dicitur terra præcisâ, sive proscissa, quæ anno cessavit, sive fructus non tulit, quia non fuit culta, l. Silva 30. §. Novalis, ff. de V. S. vel etiam novale dicitur silva, quæ arboribus extirpatis, ad culturam redigitur, l. ult. in fine, ff. de termino mozo. At verò secundum Jus Canonicum, per Novale intelligitur ager de novo ad cultum redactus (vulgò etiam Neubruch) de quo non extat memoria, quòd aliquando cultus fuisset, c. Quid per Novale 2. de V. S. Quæ autem requirantur, ut privilegium percipiendi decimas Novalium locum habeat, dictum est supra libr. 3. Tit. 30. sec. 5. §. 1. n. 98. ubi etiam dictum, si Ecclesia nomine decimarum prius magnos proventus annuos percepisset, v. g. ex silva inculta, ut quia arboribus incisis, eæ sunt venditæ, tum privilegium de non solvendis decimis cessaret, quia cederet in præjudicium grave Ecclesiæ Parochialis, c. Quid per Novale, & ibid. Abb. n. 1. ubi *Gl. V. Magnos*, ait, à contrario sensu inferri, si nullos, aut nonnisi modicos fructus Ecclesia Parochialis ex Novali perciperet, nihil exigere posset ex illo Novali, nomine decimarum, etiam post longissimum tempus, nisi cursu temporis inciperet Ecclesia graviter lædi, tunc enim cessaret privilegium.

Notandum secundò, quod semel est novale, semper est, & cenferi debet novale, quantum ad hoc, ut decimæ non solvantur ex tali terra novali, adeo ut etiam post XL. annos, & longissimum tempus, quòd aliàs ad Canonicam præscriptionem sufficit, terra novalis maneat novalis, & immunis à solvendis decimis, nec ob lapsum temporis cenferi debeat redire ad Jus commune, sicut aliæ terræ, ut decimæ postea solvantur, quia res semel privilegiata semper est privilegiata, privilegia enim sunt perpetua, c. 1. & 2. caus. 25. q. 2. nisi perdantur, quia illi, quibus data sunt, illis non utuntur, vel abutuntur, vel quia ab illo, qui dedit, revocantur, maxime ex causa, *Gl. hic V. Perpetuo, junct. Gl. margin.* vel ob aliam causam, de quo infra. Tum quia alioquin contingere posset, ut habentes tale privilegium de non solvendis decimis ex novalibus, plus inde dispendij, & damni consequerentur, quàm utilitatis, ob magnas expensas, quas facerent in reducendo terram, seu fundum inutilem, & infrugiferum ad culturam: indulgentia autem, sive privilegium non debet afferre dispendium, sed potius compendium, ut hic habetur in fine, & notat *Gl. fin. hic*, quæ tamen est ratio solum impulsiva, non finalis, *Abb. h. n. in fine*. Porro plura de privilegijs immunitatis à solvendis decimis ex prædijs antiquis, & novalibus dicta sunt supra libr. 3. sec. 3. §. 3. & 4. & tota sec. 5.

§. II.

De privilegio celebrandi, vel audiendi Divina officia, tempore Interdicti Generalis.

LXXIV. Quæritur primò, quomodo intelligendum sit privilegium concessum quibusdam Regularibus

gularibus à Sede Apostolica, ut liceat eis celebrare Divina Officia in Ecclesijs interdictis? Resp. De hoc agitur in c. *Ut privilegia* 24. §. *Illud etiam*, h. t. ubi dicitur, quod privilegium quibusdam Regularibus concessum est, ut si qui Fratrum ipsorum ab eis missi fuerint ad recipiendas collectas, aut eleemosynas, ad aliquam Civitatem, Castellum, vel vicum advenerint, & fortè locus ille à Divinis fuerit interdictus, (etiam ab homine, *Hofiens. hic.*) in eorum adventu, semel in anno aperiuntur Ecclesiæ, ut exclusi, excommunicati, & interdicti, divina ibi Officia celebrentur. Verba autem illa hujus privilegij, *Aperiuntur Ecclesiæ*, sic intelligenda sunt, ut utrumque Ecclesia ejusdem loci semel in anno aperiatur prædictis Fratribus, quia licet dictum sit pluraliter, ut *aperiantur Ecclesiæ*: id tamen de una Ecclesia sola aperienda in una Civitate, aut loco, & semel in anno, intelligendum est, ne si de omnibus, & singulis aperiendis intelligeretur, nihil vilipenderetur sententia interdicti. Qui verò contra istas Declarationes quicquam facere præsumperint, graviter puniendi sunt. Ratio est, quia quando ex generali intelligentia verborum sequeretur absurdum, illa non generaliter intelligenda sunt, sed restringenda, ut habeant sanum intellectum, *Divian. in Ration. hic.* & pluralis locutio in singularem vertenda est, *Gl. fin. hic.*

LXXV. Queritur secundò, an etiam Episcopi possint tempore Interdicti generalis celebrare Divina? Resp. Affirmativè, prout statutum est in c. *Nonnullis* 25. h. t. quod est delumptum ex Concilio Generali Lateranensi sub Innocentio III. c. 58. Nam quod nonnullis Religiosis concessum est, ut cum commune, seu generale Terræ Interdictum fuerit, possint quandoque (id est, non semper, quia si ex tali celebratione oriretur scandalum, non deberent semper celebrare, sed solum aliquando, *Gl. hic. V. Quandoque in fine.*) januis clausis, & non pulsatis campanis, divina Officia celebrare, excommunicatis, & interdictis expulsi, hoc Concilium, in favorem Pontificalis Officij, ad Episcopos extendit, nisi & hoc ipsum eis expressè fuerit inhibuitum. Verùm hoc illis conceditur, qui causam aliquam interdicti non præstiterint, nec dolum, vel fraudem aliquam ingesserint, cum tale compendium ad iniquum dispendium trahi non debeat.

LXXVI. Notandum primò, licet aliàs privilegium concessum Religiosis non debeat extendi ad Episcopos, quia privilegium non est extendendum ab una persona ad aliam, *Abb. hic not. 1.* tamen hoc privilegium celebrandi, tempore interdicti, ab ipsa Lege, seu Canone, ad Episcopos extensum est: & tunc hujusmodi extensio censetur facta, juxta modum, & cum iisdem qualitatibus, quæ inerant primò, ac principali privilegio, ad quod refertur, *Barb. in Collect. hic. n. 2.*

Notandum secundò, privilegium concessum aliquibus, ut tempore interdicti possint celebrare, vel interesse divinis, intelligi debet concessum illis tantum, qui interdicto causam aliquam non dederunt, vel aliàs in eo culpabiles non fuerunt, ut quia propter delictum eorum non fuit latum interdictum, nec favorem, vel auxilium eis præstiterunt, propter quos fuit latum, *Abb. hic not. 2.* Ratio est,

quia illi, propter quos latum est interdictum, generale, etiam generale, vel locale, aut qui excommunicati, censentur personaliter interdicti, & interdicti, etiam Jure communi, non possunt, aut interesse divinis, tempore interdicti, *gl. in c. 6. Barb. hic n. 6.*

LXXVII. Queritur tertio, an privilegium tempore interdicti, clari celebrandi divina, extendatur etiam ad extraneos, vel saltem ad extraneos privilegiati? Resp. De hoc agitur in c. *h. t. in 6.* ubi Bonifacius VIII. interdicti, & interdicti, sic facit ad Titulum, *Gl. hic.* ut tempore interdicti, januis clausis, exclusi excommunicati, & interdicti, voce submissa, Divina celebrare possint, ea tamen aliquos, etiam aliunde adventus, & transeuntes, & peregrini recipere non debent, habere speciale privilegium, quod possint in Divina in locis interdictis. Si verò privilegium ut modo prædicto, tempore interdicti, quibus valeat, vel audire Divina, concessum sit personæ singulari, ejus familiares, & domesticos audiendum cum ea, vel celebrandum Officia Divina in locis interdictis, licet admittantur. Secus est de familiaribus aliquis Conventus, Collegij, illi enim, nisi fuerint privilegiati, admitti non debent. Prædicta tamen concessa gaudere non debet is, cujus causæ, vel causa, vel fraude, sententia interdicti prolata fuit, qui ad perpetrandum delictum, ob quod latum interdictum, præbuit consilium, auxilium, vel favorem.

LXXVIII. Notandum primò ex hoc, quod hoc c. dicitur, excludendos esse excommunicatos interdictos, videtur à sensu contrario inferri, quod nec excommunicati, nec interdicti, & advenientes admitti possint ad Divina audientium argumentum à contrario sensu non habet, cum in privilegijs, quia privilegium unius non desse non potest, & cum locus interdictus, tunc omnibus interdictum ibi audire Divina, per hoc sint privilegiati, *Gl. hic V. Excl. in n. 3. in Gl. V. eod.* Ratio est, quia per hoc privilegium dissolvitur nervus Ecclesiasticæ discipline, jubet interdicta servari, non obstante consuetudine, ideòque etiam privilegium citius, & strictè est interpretandum, ut non extendatur ad extraneos non privilegiatos, *Jo. de Anagn. c. Franc. n. 1.*

Sed contra obstat videtur, quod hoc privilegium superfluum, & inutile, quia hodie, etiam in interdictis, licitum est, tempore interdicti, januis clausis, audire Divina Officia, ijsque interesse de Jure canonico, de sent. excomm. in 6. Sed ad hoc in primis, quod hic per privilegium concessum est, & ideo fieri oportet, concessum esse per Jus commune, & ideo fieri oportet, qualiter, nam per privilegium, an per Jus commune, *Gl. hic V. Excl. in n. 3.* Deinde dici potest, quod privilegium speciali casu locum habere possit hoc privilegium, nempe si ponatur, quod Papa interdicendo locis aliquibus Clericis, vel Religiosis prohibere, & nam delicti per eos committi, ne celebrentur.

etiam januis clausis: sed postea isti Clerici, vel Religiosi impetrent privilegium à Sede Apostolica, ut tempore interdicti possint Divina celebrare, januis clausis, tum vi hujus privilegij, non poterunt admittere extraneos non privilegiatos, *Gl. hic V. Exclusis.*

Notandum secundò. Quando per privilegium concessum est personæ particulari, veluti Episcopo, Duci, Comiti, vel alij personæ singulari, tempore interdicti, celebrare Divina, vel ijs interesse, tum etiam familiares, seu domestici ad divina audienda admitti possunt: non autem familiares alicujus Conventus, seu Collegij, si illi tale privilegium concessum sit. Ratio diversitatis est, quia in primo casu inutile esset privilegium tale, si particularis persona, cui conceditur, familiares, qui eum comitari solent, secum ducere non possent: certè Nobiles non adirent Ecclesiam, si eos de more famuli non comitarentur: quæ ratio cessat in secundo casu, nempe in Conventibus, Collegijs, vel alijs Universitatibus, quæ commodius, sine familiaribus, Divina celebrare, vel ijs interesse possunt, *Gl. hic V. Non debent.* generaliter autem receptum est, quòd privilegium alicui concessum etiam extendatur ad ejus familiares, & domesticos, si aliàs inutile posset remanere, si isti domestici sint perpetui, siue temporales, imò etiam mercenarii, *Franc. hic n. 2.*

LXXXIX. Norandum tertio, Licet aliàs nomine familiarium, & domesticorum intelligantur uxor, filij, nepotes, servi, & famuli domino subiecti, qui ratione potestatis patriæ, vel dominicæ cum eo degunt, secundum *Gl. communiter receptam in c. Ex litteris. 24. V. De familia, de testibus.* In proposito tamen casu, omnes & illi soli dicuntur familiares, & domestici alicujus domini, qui eum de more comitari solent, nam finis extendendi hoc privilegium ad familiares, est, ne alioquin redderetur inutile illis, qui sine comitatu non possunt honestè, ac decenter Ecclesiam adire, quæ ratio solum locum habet in ijs, qui solent comitari dominum, adeoque illi soli hic intelliguntur, *Navarr. in Man. Prel. c. 27. n. 181. Avila p. 5. de censur. dif. 4. sec. 2. dub. 7. concl. 1. & 2. ubi not. 1. addit, quòd hic etiam intelliguntur illi famuli, qui non habitant in eadem domo cum domino, modò eum comitari soleant.*

Notandum quartò. Familiares, seu domestici non possunt, tempore interdicti, assistere Divinis, nisi simul cum domino, eoque præsentè: unde si dominus eum aliquibus familiaribus audit Missam, non possunt reliqui familiares audire aliam Missam, domino absente, *Franc. in cit. c. Licet. 11. h. t. in 6. n. 2. not. 3. Avila cit. l. not. 4. apud quem plura de hoc legi possunt.*

Notandum sextò. Etsi privilegium celebrandi, vel audiendi Divina, tempore interdicti, concessum Conventui, vel Collegio, non extendatur ad familiares ejusdem; id tamen limitandum est, nisi ipsi familiares Conventus essent perpetui, & Religiosi, vel etiam ipsi specialiter, quoad hoc, essent privilegiati, *Franc. in cit. c. Licet. n. 3. & 4. vel denique in casu necessitatis, si alij non sint in Conventu, ut si unus tantum sit in Conventu, potest is assumere familiarum, qui ei celebranti ministret, vel si tres sint, vel duo infirmi, posset tertius celebrare, assistente sibi familiare, ne privilegium sit inutile, Gl. hic V. Non*

debet, quamvis *Archidiacon. ibid. in addit. contrarium teneat, eò quòd hoc privilegium conveniat Conventui, non singulis de Conventu, ideòque, vel solus celebret, vel abstineat.* Verùm hodie per privilegia SS. Pontificum possunt Religiosi Conventus, tempore interdicti, etiam familiares suos admittere ad Divina audienda, ut tradit *Rodrig. tom. 2. qq. Regul. q. 115. art. 1. Barb. hic n. 7.*

Notandum septimò. Privilegio concessò aliquibus, ut tempore interdicti possint celebrare, vel audire Divina, non gaudent, qui interdictò causam dederunt, vel consilium, auxilium, aut favorem ad delictum, propter quod latum fuit interdictum, quia non debet quis juvari in eo, in quo deliquit, *Joan. Monach. hic in fine. & Franc. hic num. 3. not. ult.*

LXXX. Porro illud prædictis addendum, circa observationem interdicti, quòd quando ij, pro quibus interdictum generale in aliquo loco positum est, illud non servant, nec alij illud servare tenentur, prout sumitur ex *c. Petitis. 20. h. t. ubi dicitur, quòd propter Hospitalarios, vel Templarios Civitas Tripolitana generali interdictò fuit supposita (nempe occasione illorum, quia fortè gravati sunt à domino loci, vel universitate, & oppressi, contra Ecclesiasticam libertatem, Hostiens. hic in princ.) qui tamen illud non servabant, Unde quæsit Episcopus Tripolitanus, utrum etiam ipse, cum Capitulo suo, illud debeat observare? Respondet Papa Innocentius III. quòd illorum excessus illis non præbet licentiam delinquendi: sed si prædicti Hospitalarii, vel Templarii fines privilegiorum suorum excesserint, tunc merè violando interdictum, quod pro eis fuerat promulgatum, Episcopus, & Capitulum, in præsumptionis illorum, quamdiu ipsi non servaverint interdictum, de licentia Papæ, celebrant, ne videantur de aliorum fletu ridere. Ratio est, quia legem, quam quis ipsemet negligit servare, non debet alijs imponere, *c. Pro illorum. 22. de præbend. nec tenetur quis servare privilegium, quod non servat ille, cui concessum est, c. In audientia. 25. de sent. excomm. & qui non servat privilegium alterius, nec ejus privilegium est servandum, Arg. c. An sit. 42. de appell. & c. Bone. 23. de Elect. & quod quis ab alijs exigit, multò fortius à se ipso exigere debet, l. Si pupilli. 6. §. fin. ff. de negot. Gl. fin. hic, & Hostiens.**

LXXXI. Notandum primò. Potest propter delictum plurium personarum particularium, qui facile corrigi non possunt, tota Civitas interdictò subijci, ut patet ex hoc *c. Abb. hic n. 1. not. 1.*

Notandum secundò. Si ij, propter quorum delictum latum est interdictum locale generale, illud non observent, alij tamen tenentur illud observare, quia illorum excessus non præbet alijs licentiam excedendi, siue delinquendi, de quo loquitur prior pars hujus cap. Si verò interdictum sit promulgatum in favorem aliorum, tum si ipsi illud non servant, nec alij servare tenentur, de quo loquitur posterior pars hujus cap. Nam quia Hospitalarii, vel Templarii non servabant interdictum latum in eorum favorem: ideò nec Episcopus, & Clericus loci illud servare tenebantur, sed

de licentia Papæ in Ecclesiis, et si interdictis, celebrare poterant, *Abb. hic n. 1. & 2.* Requiritur tamen, ut major pars illorum, pro quibus interdictum latum est, illud violet, siue non servet, animo perseverandi in tali violatione, quod ex ipsorum actibus conjici poterit, *Abb. hic in fine, Barb. 71879. 4.*

§. III.

De privilegio sepultura Ecclesiastica, tempore interdicti.

LXXXII. De hoc agitur in c. *Ut privilegia* 24. §. *Sanè. h. t.* quod est desumptum ex Concilio Lateranensi sub Innocentio III. c. 57. in quo concessum est quibusdam Regularibus (scilicet Templarijs, & Hospitalarijs) à Sede Apostolica, ut his, qui fraternitatem eorum assumpserint, si forte Ecclesias, ad quas pertinent (nempe quorum parochiani sunt, *Hostiens. hic V. eod.*) à Divinis Officijs fuerint interdictæ, ipsosque mori contigerit, sepultura Ecclesiastica non negetur, nisi excommunicati, vel nominatim interdicti fuerint. Suos quoque Confratres, quos Ecclesiarum Prælati apud Ecclesias suas (scilicet ipsorum Prælatorum) non permiserint sepeliri, ipsi ad Ecclesias suas deferant tumulandos, nisi iidem excommunicati, vel nominatim fuerint interdicti. Hoc autem de illis Confratribus intelligendum est, qui vel adhuc morantur in seculo, & eorum Ordini sunt oblati, mutato habitu seculari; (ita ut per habitum distinguantur ab habitu secularium, licet ex toto non gestent habitum illius Religionis, *Gl. hic V. mutato habitu, & Hostiens.*) vel de his, qui omnia sua bona eis dederunt inter vivos, retento sibi, quamdiu vixerint, usufructu: & isti quidem sepeliuntur apud Ecclesias ipsorum Regularium, vel apud Ecclesias aliorum non interdictas, si ibi elegerint sepulturam: si enim de quibuslibet Confratribus, qui ipsorum Confraternitatem assumunt, intelligeretur, pro duobus, aut tribus denarijs annuatim sibi collatis, dissolveretur Ecclesiastica disciplina, & nimium vilesceret, & ipsi tamen certam obtinerent remissionem, siue indulgentiam à Sede Apostolica concessam.

LXXXIII. Pro explicatione hujus c. notandum primò. Privilegium hoc ab istis Regularibus obtentum, ut qui eorum fraternitati fuerint adscripti, possint, tempore interdicti, in Ecclesia sepeliri, ita intelligendum est, ut si hujusmodi decedant, nullâ sibi electâ sepulturâ, vel electâ quidem, sed in loco, in quo de Jure communi sepeliri deberent, videlicet in parochijs suis, ad quas pertinent, vel potius in ijs Ecclesijs, in quibus Majores illorum sepeliri consueverunt, juxta c. 1. de sepultur. & c. 15. qui. 3. eod. in 6. tum sanè, vigore privilegij, ibi sepeliri possunt, etiamsi Ecclesiæ illæ sint interdictæ, dummodo non sint excommunicati, vel nominatim interdicti. Si verò hujusmodi oblato elegerint sepulturam in loco non

interdicto, tunc ibi sepeliri debent, non in Ecclesia interdicta, quamvis illa Jure communi ibi sepeliendi essent, *Abb. hic n. 1. & 2. in fine.* Ratio est, quia cuique Jure concessum est, ut sibi liberè possit eligere sepulturâ, ubi voluerit, relicta antiqua sepultura, vel etiam in propria Parochia, ad quam pertinet: cum ergo privilegium possit ibi eligere sepulturam in loco interdicto, nulli magis poterit illam eligere in loco non interdicto, propter Divina Officia, quæ ibi sine aliquo juris impedimento celebrari possunt, *Convers. Alma p. 2. §. 2. n. 7. in fine, Barb. in cit. c. privilegia n. 3.*

Norandum secundò. Olim Jure communi potuit quis sepeliri in loco interdicto, interdicta Ecclesia interdicta, aut cimiterio, ut patet ex cap. ubi id per speciale privilegium conceditur quibusdam Regularibus, *Gl. hic V. Non oportet varr. ch. l. in fine.*

LXXXIV. Sed jam hic quaeritur, an Oblati, ut Confratres, seu Oblati aliorum Religionis gaudeant privilegio Ecclesiastica sepultura, requiritur, ut hujusmodi Confratres, mutati habitu, se ipsos perpetuò tradiderint, & illius Religionis, absque professione tamen per solemniam, nam tunc Conversi essent, sine interdicti, nullo Ecclesiastico Ordine insigniti, & religiosi, non Oblati. Vel ut tales Oblati, ab illius mutatione, se & omnia sua bona Mutato obtulerint, & tradiderint, idque vel ab illis, vel ulla reservatione, vel etiam reservato sibi, ut in bonis, sicut patet ex cit. c. *Ut privilegia. Covarr. cit. l. §. 2. num. 8. circa finem.* h. t. Covarr. cit. l. §. 2. num. 8. circa finem, autem sufficit etiam omnia sua bona offerre, nam alias non possunt dici Confratres, si non sint Oblati, & bona quidem sancta sortis personis, non autem hæc bona, *Gl. Pro duobus, Abbas ibid. num. 3. in Gl. V. in fine.* Non autem requiritur, ut Oblatus mutet habitum, siue assumat habitum Religionis, cui se offert, sed sufficit, quod in mutato habitu, ut licet non sit Monasticus, religiosus, sicut esse debet habitus Confratrum, rat tamen ab habitu laicali, seu seculari, enim, late loquendo, censetur esse Personam Ecclesiasticam, *Gl. hic V. Mutato habitu, Barb. in c. 1. §. 2. q. 124.* Neque verò sufficit, quod Oblatus, quamvis majorem, offerre Religionis Monasterio, quia indignum est, ut pro duobus, tribus denarijs annuis hujusmodi exemptionis privilegia acquirantur, & sic Ecclesiastica disciplina, & disciplina dissolvatur, & traditur in cit. c. *Ut privilegia. Fagnan. cit. c. 19.*

LXXXV. Illud hic addendum, ut Oblati Ecclesiæ conventuali, seu regulari, vel etiam illi, sint exempti à foro, siue jurisdictione laicali, à vestigialibus, tam quoad personas, quam quoad bona, ita ut censi debeant propriè personarum Ecclesiasticarum, & plenè oblato, requiritur, ut possint se Ecclesiæ, vel Monasterio simpliciter perpetuum, tam quoad personas suas, quam quoad

obedientiam, quamvis non Monachalem per solennem professionem Religiosam, quam quoad omnia bona sua, renuntiando omni, quod proprium habent, *Clement. 1. de decimis in fine & ibi Gl. V. Se & sua.* Secundum, ut tales oblato mutent habitum, portando non quidem habitum Monachalem, seu Religionis, sed saltem Ecclesiasticum distinctum ab habitu seculari, ut dictum supra. Tertiò requiritur, ut hujusmodi Oblati, qui se & sua Religioni tradiderunt, seculum omnino relinquunt, & ad Ecclesiam, aut Monasterium se transferant, in eoque habitent, & interserviant, alioquin non gaudent privilegio fori Ecclesiastici, *Rodrig. c. l. Fagn. in cit. c. Vt privilegia. n. 22. & 2. seqq.* Idque probatur ex c. *Quidam. 32. h. t.* Ubi habetur, quod quidam privilegiati (ut Templarii, & Hospitalarii) receperunt quosdam in suam fraternitatem, seu Congregationem, qui noluerunt Episcopo Diocesano de juribus Episcopaliibus respondere: (nempe citati comparere, & in iudicio se sistere, vel Episcopalia jura solvere, *Hofstiens. hic V. eod.*) Consultus super hoc Papa Honorius III. mandavit, ut quamdiu hujusmodi Fratres in propriis suis domibus morati fuerint (supple, & in habitu seculari, *Innocent. hic V. In domibus.*) compellatur ad dicta jura Episcopo Diocesano integrè perfolvenda.

LXXXVI. Ex quo patet, quod tales Confratres, seu Oblati, qui se suæque Religioni tradiderunt, non gaudent omnibus privilegiis Religionis, ac præsertim exemptionis à jurisdictione Episcopi Diocesani, & à juribus Episcopaliibus, & parochialibus solvendis, sed illa integraliter eisolvere debent, si adhuc in domibus suis, adeoque in seculo manserint, nec plenè fuerint in Monasterium translati, *Gl. in cit. c. pen. V. Moram. h. t. Abb. ibid. n. 1. & in cit. c. Vt privilegia. n. 3.* Ubi etiam ait, quod eos percutientes non incidunt in excommunicationem, nec sint plenè oblato, qui adhuc stant in seculo, idèque non gaudent privilegio exemptionis, vel immunitatis: secus est de iis oblatis, qui domo proprià relicta, plenè translati sunt in Monasterium, seu Religionem, *Fagn. in cit. c. Vt privilegia. n. 25. & alii apud ipsum.*

Nec obstat cit. c. *Vt privilegia. §. Sanè*, ubi deciditur, quod ut Confratres, seu Oblati gaudeant privilegio Religionis, cui sunt oblato, sufficiat, quod manentes in seculo, Ordini sint oblato, mutato habitu seculari, vel quod bona sua donaverint, inter vivos, retento sibi, quoad vixerint, bonorum usufructu. Nam ibi solum est sermo de privilegio Ecclesiasticæ sepulture, quod eo gaudeant tales Confratres, seu Oblati, tempore interdicti, de quo supra: non autem de privilegio exemptionis à jurisdictione Ordinarii, seu Episcopi, vel immunitatis à juribus Episcopaliibus, ut supra dictum juxta cit. c. pen. & c. 3. §. de Confratribus & c. *Tuarum. 11. in fine h. t.* neque etiam gaudent privilegio exemptionis à foro seculari, & tributis, *Glossat. Abb. in cit. c. pen. lit. A. & Barboz. ibidem n. 3.*

Porro Concilium Tridentinum Sess. 24. c. 11. de reform. quoad Oblatos, ultra Jus commune, duo tantum statuit: primum est, ut non plenè oblato, qui non habent supra dicta requisita, non sint exempti à jurisdictione Episcopi Diocesani, sed illi subditi, non obstantibus privilegiis quibuscunque, vel consuetu-

dine: nisi præter requisita jure Communi supra allata, sint in actuali servitio Religionis, cui sunt oblato. Alterum, ut plenè oblato etiam ipsi Ordinarii sint subditi, si ultra alia actu non interserviant alicui Religioni, *Fagn. in cit. c. Vt privilegia. n. 36. & 37.* Et decretum illud Concilii non habet locum in causis civilibus, sed tantum in criminalibus, & iis, quæ ibi sunt expressa, juxta *Declarat. Cardinal. Concilii apud Io. Gallemart. n. 1. Fagn. c. l. n. 34. h. t.*

§. IV.

De privilegio celebrandi in Altari viatico, seu portatili.

LXXXVII. Queritur primò, quibusnam concessus sit usus Altaris viatici, seu portatilis? Resp. in primis jure communi hoc privilegium concessum est Episcopis, ut constat ex c. *Quoniam. 12. & ult. h. t. in 6.* Ubi Episcopis, easque Superioribus conceditur, ut in Altari viatico celebrare possint in itinere, ubique locorum, vel alios constituere, ut coram ipsis celebrent, si commodè ad Ecclesiam accedere non possint ad celebrandam, vel audientem Missam, ita tamen ut interdictum non violent (celebrando in loco interdicto, alta voce, & admissis excommunicatis, vel interdictis, nam clam id licet, juxta c. *Quod juxta. 25. h. t. Gl. fin. hic.*) Ratio concessionis hujus privilegii indicatur in princ. ejusdem c. quia Episcopi frequenter debent abesse à suis Ecclesiis, & Diocesibus, diversis ex causis, nec semper possunt commodè in Ecclesia celebrare, vel audire Missam, quam non decet eos ullà die omittere, absque rationabili causa.

LXXXVIII. Ubi notandum primò, regulariter Missa celebranda est, & audienda in Ecclesia consecrata, vel benedicta, c. 1. c. *Sicut. 11. c. Vnicuique. 33. dis. 1. de consecr. in casibus tamen jure expressis, etiam extra Ecclesiam, Missæ celebrari possunt, sed non debent, sine Altari viatico, seu portatili, juxta cit. c. ult. Franc. ibid. n. 2. not. 2.*

Notandum secundò, qui habet privilegium celebrandi in quocunque loco, non potest celebrare, ita ut violet interdictum, quia privilegium generaliter loquens limitationem recipit à jure communi circa illam materiam condito, *Franc. hic num. 2. not. ult.*

Notandum tertio, Altaris viatici privilegium, quod habent Episcopi, ipsque Superiores, non fuit sublatum per decretum Concilii Tridentini Sess. 22. de observandis, & evitandis in celebrat. Missæ, ut censuit S. Congregatio Concilii apud Fagnan. in c. *Quod nonnullis. 25. n. 6. h. t.* quia Concilium ibi non directè prohibuit celebrare Missas in altari portatili, sed solum, ne patientur Episcopi in privatis domibus, atque omnino extra Ecclesiam, & Oratoria ad divinum tantum cultum dedicata, SS. hoc Sacrificium à secularibus aut Regularibus quibuscunque peragi, scilicet pro libitu, & sine justa causa: hæc autem interveniente, quod Episcopus possit celebrare, vel altis facultatem sic celebrandi facere, juxta c. *Concedimus. 30. cit. dis. 1. de consecr. tenent Navarr. l. 5. consil. 3. num. 2. h. t. Aror p. 1. libr. 10. c. 26. q. 4.* Possunt autem Episcopi, etiam extra casum absentiz, ob causam

D d d 2

ratio-

Tomus V.

rationabilem, ut ob magnum incommodum, vel imminens periculum, imò etiam in aliena civitate, uti privilegio Altaris viatici, etiam contradicente Episcopo Diocesano, vel Parocho loci, prout sumitur ex *cit. c. ult. ibi: ubicunque*, & *Gl. ibid. V. Indulgentius*, scilicet in quocunque loco; sive in sua Diocesi, sive extra illam, & in toto orbe Christiano, *Joann. Andr. ibid. V. Ubicunque*, & *Fagnan. in cit. c. Quod nonnullis. num. 8. & 9.* Ubi etiam ait, quòd S. Congregatio respondit, Oratoria ad usum Episcopi, etiam extra illius Diocesim constructa non comprehendi in dicto decreto Tridentini de non celebrando in privatis Oratoriis. Itaque hoc privilegium competit Episcopis, eo modo, quo ante Concilium competebat, cum per hoc non fuerit sublatum, vel restrictum, ex sententia S. Congreg.

Notandum quartò, privilegium celebrandi in Altari portatili Episcopis, iisque Superioribus, nempe Patriarchis, Primatibus, & Archiepiscopis concessum, competit etiam Cardinalibus non Episcopis: nam licet Cardinalis Ordine sit minor Episcopo, officio tamen, & dignitate est maior, idòque, secundum latam significationem, comprehenditur etiam in *cit. ult. h. t. in 6.* sub nomine Superiorum: in privilegiis verò, & prægativis major est habenda ratio dignitatis, quam Ordinis, præsertim in hoc privilegio Altaris portatilis, quod competit Episcopo etiam electo, & confirmato, quamvis non consecrato, *Fagnan. in cit. c. Quod nonnullis. num. 11. & seqq.* Ubi fusiùs hoc profequitur, & declarat.

LXXXIX. Queritur secundò, an etiam, præter Episcopos, iisque Superiores, aliis hoc privilegium sit concessum? Resp. idem privilegium utendi Altari portatili concessum est Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus à Papa Honorio III. ut constat ex *c. In his. 30. h. t.* Nempe ut ubicunque locorum fuerint, in Altari viatico, seu portatili valeant celebrare, sine præiudicio tamen juris parochialis: quam indulgentiam, sive privilegium quidam Prælati nimis stricte interpretantes, dicebant, quòd prædicti Fratres, sine consensu Prælatorum (scilicet locorum illorum, sive sint Episcopi, sive Prælati minores, *Hofiens. hic V. cod.*) hoc facere non possint, qui proinde non permittebant illos celebrare in tali Altari, idcirco mandavit Papa cuidam Episcopo, ut interpretatione huiusmodi reprobata, datam licentiam celebrandi, prædictis Fratribus, auctoritate suâ, publicari curaret, dummodo abstineant ab injuriis, seu violationibus jurium parochialium, ita ut prædicti Fratres ex indulgentia, seu privilegio Papali videantur aliquam gratiam consecuti. Rationem reddit Papa in *princ. cit. 6.* Quia in his, quæ ad divinum cultum spectare cognoscuntur, vel maximè, non maligna, sed benigna potius interpretatio est facienda.

XC. Pro explicatione hujus c. notandum primò, olim secundum antiquos Canones, generaliter permissum fuit, ut si Ecclesiæ consecratæ fuerint ab infidelibus, vel malis Christianis combustæ, interim in Capellis, id est, Oratoriis non consecratis, cum tabula consecrata, Missæ celebrentur, donec consecratæ Ecclesiæ valeant restaurari; in itinere verò possi-

tis, si Ecclesiæ defuerit, sub dio seu in tabernaculo tabula Altaris consecrata ibi affigatur, licet celebrare, prout habetur in *c. Concedimus. 30. de consecr.* quod est desumptum ex Concilio Lateranensi. Item permissum fuit iis, qui valde sunt ab Ecclesiâ parochiali, ut audiant Missam in suis parochialibus Ecclesiis, in præcepto *dis. 1.* quod est desumptum ex Concilio Agathensi, ut constat ex *c. Missarum. 12. eod. dis.* quod etiam requiratur tamen consensus Episcopi Diocesis, ut constat ex *c. Missarum. 12. eod. dis.* quod etiam Concilii Triburiensis, ubi dicitur: *Missarum omnia, non ubique, sed in locis ab Episcopo concessis, vel ubi ipse permisit, celebranda sunt.* Idem colligitur ex *c. Clericos. 34. cit. dis. 1.* Ex his colligitur quilibet Episcopus etiam aliis concedere privilegium Altaris viatici, solus verò Papa non potest, *Joann. Andr. in cit. c. In his. num. 1. & 2. Franc. in c. ult. num. 3. h. t. in 6.* Postea Honorius III. concessit idem privilegium Altari viatici Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus, quæ locorum in eo celebrare possint, sed quia nulli assererebant privilegium hoc non habere, nisi accederet consensus Episcopi Diocesis, ideo Papa in *cit. c. In his*, declaravit, prædictos tres uti posse dicto privilegio, etiam sine consensu Episcopi; cum enim ex Episcopi consensu liceat celebrare in Altari viatico, ab eo privilegio Papæ, & concessione Juris communi, *Concedimus*: indultum sive privilegium huiusmodi illis contulisset, præter Jus commune, ratio fuisse licentia Episcopi, sed elusum fuit, quod esse non debet, *Gl. fin. in cit. c. In his. ibid. in princ.*

XCI. Notandum secundò, privilegium concessum Prædicatoribus, & Minoribus celebrandi Altari viatico novissimè revocatum fuit per Concilium Tridentinum *Sess. 22. in Decretis de consecr. & eundem. in celebr. Missæ.* Super quoque alijs. Ubi præcipitur, ne Episcopi permittant Minoribus in privatis domibus, & extra Ecclesiâ, Oratoria ad cultum divinum destinata; & consequenter etiam ne permittant celebrare in Altari portatili, sine quo non licet celebrare in Ecclesiis, & loca consecrata: & in fine hujusmodi additur clausula generalis derogatoria: *Non obstantibus privilegiis, exemptionibus, & appellationibus, & consuetudinibus quibuscunque.* Novum. in *nov. tit. num. 81. Aror. libr. 10. c. 26. q. 7.* quidam tamen dicunt, quod privilegium hoc esse absolute revocatum per Concilium, c. l. nisi de novo concedatur, aut consentiant. Alii verò censent, non esse absolute revocatum, adhuc hodie hanc facultatem posse concedere Episcopis, ob urgentem necessitatem, vel ipsam, aliàs non, *Emman. Rodrig. tom. 1. p. 1. q. 43. art. 5. Barb. de Offic. Episc. alleg. 23. in l. 9. & in c. ult. h. t. in 6. num. 6.* & alij quoniam *c. l.* quia intentio Concilii fuit solvere abusus in celebratione Missarum, non auctorem citos.

XCII. Verum in Brevi edito à Gregorio anno 1579. die 1. Octobris, in quo usus Altari viatici Societati prius concessus à Paulo III. restituitur ad illius missiones restituitur, expressè dicitur

Altaris viatici à Concilio Tridentino universè sublatum esse. Nec obstat, quòd hoc privilegium Corpori Juris sit insertum, ideòque non debeat censi revocatum, nisi expresse ei fuerit derogatum. Nam primò, privilegia etiam in Corpore Juris contenta, non desinunt esse privilegia, & ideo comprehenduntur in generali privilegiorum derogatione, *Fagn. in cit. c. In his. n. 9.* Deinde quamvis privilegium insertum Corpori Juris faciat Jus commune inter nominatos tantum, non inter alios non expressos, *Gl. in c. Quæ à Jure. 28. V. eod. de R. I. in 6. & in Clement. 2. V. de jure de sepult.* tamen Juri communi non est opus expresse derogare, quia per Constitutionem posteriorem tollitur prior contraria, licet de hac nulla fiat in posteriore mentio, *c. 1. de Constitut. in 6.* ergo ex eo, quòd privilegium in Corpore Juris contentum faciat Jus commune, potiùs sequitur non esse opus eidem expresse derogare, quia quoad revocationem etiam judicari debet de privilegio contento in Jure, sicut de ipso Jure communi, *Felin. in c. 1. n. 11. limitat. 3. de Rescript. Fagn. in cit. c. In his. n. 11. h. t.* Denique privilegiis in Corpore Juris contentis, juxta stylum Concilii Tridentini, non solet expresse, & specificè derogari, ut pluribus exemplis ostendit *Fagn. c. l. n. 12.* Ratio autem, cur Concilium Tridentinum Episcopis non abstulerit privilegium Altaris viatici, non est, quia est insertum Corpori Juris, *c. ult. h. t. in 6.* sed quia non decet, & scandalosum esset, si Episcopi, iisque majores Prælati iter facientes in sua Diocesi, vel extra illam, quotidie non celebrarent, vel Missam audirent, quod sæpe contingeret, si non haberent usum Altaris portatilis, quæ ratio cessat in inferioribus Sacerdotibus, *Fagnan. in cit. c. In his. n. 10. & 11.*

Porro aliud privilegium utendi Altari portatili post Concilium Tridentinum, concessum fuit à Gregorio XIII. Societati in Bulla, quæ incipit, *Decet* anno 1575. die 3. Maij, ut in Oratoriis, & Capellis, quæ in Societatis Domibus, Collegiis vel Residentiis per Provinciales approbata fuerint, & ad divinum cultum duntaxat deputata; Missæ & alia Divina Officia, sine alterius requisitâ licentiâ, celebrari possint.

X CIII. Quæritur tertio, an post Concilium Tridentinum, Episcopus possit in sua Diocesi, concedere facultatem, ut extra Ecclesiam, vel locum consecratum, aut benedictum, vel ad cultum divinum duntaxat destinatum, possint Missæ celebrari in domibus privatis super Altari portatili? Respondent hodie communiter DD. illam facultatem esse ablatam Episcopis per Concilium Trident. in Decreto supra allato, saltem ubi illud est receptum, *Navarr. in man. c. 25. n. 81. & libri 1. consil. consil. 1. q. 37. de Constitut. Azor cit. libri 10. c. 26. q. 3. & fuisse probat Fagnan. in cit. c. In his. num. 16. & seqq. h. t.* idque juxta declarationem etiam S. Congreg. Concilii, quia Concilium primò prohibet, ne Episcopi permittant Missas celebrari à Sacerdotibus quibuscunque, sive secularibus, sive regularibus, in domibus privatis: deinde ne id fieri permittant in locis, quæ sunt omnino extra Ecclesiam, & Oratoria ad divinum tantum cultum deputata: ergo etiam si Oratorium aliquod sit ad cultum tantum divinum deputatum, si tamen sit in domo privata, non licet ibi celebrare, etiam cum licentiâ Episcopi, quia Concilium

non tantum prohibuit, ne Episcopi permittant, ut celebretur extra Ecclesiam, & Oratoria ad divinum cultum dedicata, sed etiam ne in domibus privatis celebretur, quæ prohibitio omnino superflua foret, si liceret in domibus privatis celebrare, etsi in loco ad divinum cultum deputato, satis enim fuisset simpliciter prohibere, ne celebretur extra Ecclesiam, & Oratoria ad divinum cultum destinata, nam per hoc satis clarè fuisset prohibitum in privatis domibus celebrare, in quibus non extant hujusmodi Oratoria. Unde S. Congregatio Concilii sæpius censuit, teste *Fagnan. in cit. c. In his. n. 17. & 18.* Oratoria intra domesticos parietes, vel in privato solo constructa, aut privatis ædibus adjacentia, quamvis sint dedicata ad divinum cultum, censi tamen privata, nec posse Episcopum concedere, ut in eis Missa celebraretur, nisi habeat ostium versus plateam aut viam publicam, & in ipsam nullus aditus, aut prospectus ex privatis ædibus pateat. Itaque licentiâ, ut celebrari possit in privatis domibus, etiam in Oratorio ad divinum cultum destinato, petenda est à Sede Apostolica: quamvis in multis Provinciis Concilium Tridentinum secundum hunc rigorem non sit receptum. Ex quo inferitur, quòd etiam in locis publicis, & Regularibus, v. g. intra claustrum Monasterii alicujus, non possit post Concilium Trident. celebrari Missa super Altari portatili, etiam cum consensu Episcopi: bene tamen super Altari fixo in Oratorio ad divinum cultum dedicato, ex permissione Ordinarii, ita tamen ut locum illum priùs visitaverit, & designaverit, *Fagn. c. l. n. 20. 22. & 23.*

X CIV. Porro valde probabile est, quòd etiam post Concilium Trident. in casu necessitatis (vel magnæ utilitatis) etiam hodie possit, cum Episcopi consensu, ubi is commodè peti potest, vel etiam sine eo, si commodè peti nequeat, sacrificium Missæ celebrari in Altari portatili, etiam sub dio, vel sub tentoriis, *Navarr. cit. c. 25. n. 82. Azor cit. c. 26. q. 6. Gutier. libri 1. Canon. qq. c. 30. num. 24. & 25.* Nec videtur quoad hoc derogatum esse per Concilium, quippe quod loquitur de communi, & ordinario modo celebrandi, non autem de casu necessitatis, & solùm voluit abusus tollere, qualis non est in locis non consecratis Missam celebrare super Altari portatili, propter necessitatem, vel aliam justam causam. Neque etiam Concilium voluisse videtur facultatem Episcopis dispensandi adimere, quam habent in hujusmodi casibus, qui frequenter accidere possunt, in quibus moraliter necessaria est talis facultas dispensandi, maxime in Provinciis ab Urbe remotioribus, in quibus commodè ad Papam recurri non potest.

§. V.

De privilegiis Studii generalis in Curia Romana.

X CV. De his agitur in c. Cum de diversis. 2. h. t. in 6. Ubi dicitur, Cum ex diversis mundi partibus multi confluant ad Sedem Apostolicam, quasi ad Matrem, ideo Innocentius IV. ad commune, tam ipsorum, quàm aliorum omnium commodum, & profectum, providit, ut de cætero ibidem regatur, & vigeat Studium Juris divini, & humani, videlicet Canonici, & Civilis. Unde statuit, ut studentes

» dentes in Scholis apud Sedem eandem, talibus pri-
» vilegiis, libertatibus, & immunitatibus omnibus
» gaudeant, quibus gaudent studentes in scholis, ubi
» generale regitur ac viget studium, & integrè perci-
» piant suos proventus Ecclesiasticos, sicut illi.

XCVI. Pro intellectu hujus c. notandum pri-
mo, Clerici beneficiati, qui existunt in Studio gene-
rali, de licentia suorum Prælatorum, percipiunt fru-
ctus beneficii, sive corpus præbendæ, c. ult. de Ma-
gistris, exceptis quotidianis distributionibus, quæ tan-
tùm residentibus in Ecclesiis, & qui interfunt divi-
nis officiis, dantur, c. Licet. 3. 2. de præbend. Gl. hic V.
Integrè. Hoc igitur privilegium in isto c. etiam conce-
ditur studentibus in Curia Romana, quæ tamen non
accipitur pro Urbe Romana, nisi tamdiu, quamdiu
ibi est Curia Papæ, nam regentes Studium generale
sequuntur Curiam, quâ recedente, cessat privile-
gium Studii generalis in Urbe Romana, Gl. hic in casu,
& V. Sedem eandem: in quocunque loco autem est
Papa, ibi est, & dicitur esse Curia, Franc. hic num. 2.
in fine.

Notandum secundò, dupliciter exponunt DD.
hæc verba, ut viget studium Juris divini, & humani,
Canonici scilicet, & Civiles: nam aliqui ita exponunt,
Juris divini, id est, Canonici, & humani, id est, Ci-
vilibus. Alii verò meliùs per studium Juris Divini intel-
ligunt studium S. Scripturæ: per studium verò Juris
humani, id est, positivi, studium utriusque Juris, sci-
licet Canonici, & Civiles, Gl. hic V. Fideliter.

Notandum tertio, privilegium concessum Ci-
vitati, & ejus studio, intelligitur concessum tantùm
loco ipsius Civitatis, & ejus suburbiis, non autem
extra illa, adeo ut scholares studentes in aliis locis,
etiam vicinis, distantes per duas dietas legales, non
gaudeant privilegio studii, nisi causâ belli, vel pestis,
studium ad alium locum transferatur, Gl. hic V. Se-
dem eandem, & Franc. n. 3.

XCVII. Sed contra prædictam Constitutio-
nem decretalem opponi potest, quia mirabile, & val-
de inconveniens esse videtur, quòd Jus Canonicum
permittit Studium generale Juris Civilis in Romana
Curia, & Urbe, cum tamen idem prohibeat omni-
bus, etiam laicis, publicè docere, vel audire Jus Ci-
vile Parisiis, & in locis vicinis, ut constat ex c. Super
» specula. 28. h. t. Ubi Papa Honorius III. districtè
» prohibet, ne Parisiis, vel in civitatibus, aliisque
» locis vicinis, quisquam docere, vel audire Jus Ci-
» vile præsumat: qui verò contrâ fecerit, non solum
» à causarum patrocinio interim excludatur, sed
» etiam per Episcopum loci (cujus foro subjectus est,
» ratione delicti, Hostiens. hic V. eod.) excommu-
» nicetur. Verùm ea prohibitio facta est, ob spe-
» ciales rationes, & causas, ut patet ex princ. ejusdem
» c. ubi dicitur: quamvis S. Ecclesia legum secula-
» rium famulatum non respuat (nam leges ancillan-
» tur SS. Canonibus, iisque subijciuntur in iis, quæ
» animam concernunt, & quia recipiuntur in subli-
» dium in foro Canonico, c. 1. de novi oper. nunc. Abb.
» hic not. 1.) quæ æquitatis & justitiæ vestigia imi-
» tantur: quia tamen in Francia, & nonnullis aliis
» Provinciis, laici Rom. Imperatorum legibus non
» utuntur, & raro occurrunt tales causæ Ecclesiasti-
» cæ, quæ non possint per Constitutiones Canoni-
» cas expediri, & ut plenius S. Paginæ, seu Scriptu-

re infistatur, ideo prohibuitur, ne Jus Ci-
vile in locis doceatur, vel audiat.

XCVIII. Hinc colligitur primò, quòd
habet jurisdictionem in laicos, ut possit pri-
vilegiare S. Scientiæ, Abb. hic not. 2. Nam
Pontifici tanquam Vicario Christi, ab eodem
potestas concessa est, non solum in Clerico, &
sonas Ecclesiasticas, sed etiam in laicos, quod
ritualia, imò & temporalia, quando ex causa
lis potestatis necessarium est ad ipsius boni
salutem animarum: constat autem, quòd hæc
habito in cit. c. Super specula, facta sit ob
finem, nempe ut studio S. Scripturæ, quæ
turbatur, quod propter nimiam frequentiam eorum
studebant Juri Civili, serè omnino in illis locis
batur, Barb. hic n. 11.

Colligitur secundò, quòd interdum, in
vicinitatis, sentiat quis commodum, vel incom-
modum, ut in proposito, quòd etiam in locis
vicinitatis Parisiensi, non possit doceri, vel audiri
vile, Gl. fin. hic & Abb. n. 2.

Colligitur tertio, prima poena in hoc
docentes, vel audientes Jus Civile, ut etiam
ab advocando, incurrit ipso jure: non tantum
cunda poena excommunicationis, sed potius
fam monitionem, id est, quæ ante illam poenam
locus, Hostiens. hic in fine.

§. VI.

Quæ sint prærogative, seu Privilegia Principalium quatuor Sedum Patriarchalium?

XCIX. Resp. tria ponuntur in c. de
23. h. t. quod est desumptum ex Concilio ge-
nerali Lateranensi sub Innocentio III. c. 1. & 6. Ubi
Papa antiqua Patriarchalium Sedum privilegia
renovans (prout etiam habetur statuta in c. de
dis. 22.) Sancta Universalis Synodus approbavit,
sanxit, ut post Romanam Ecclesiam (quæ
omnes alias obtinet ordinatæ potestatis privi-
legium, quippe Mater universorum Christianorum
Magistra) Constantinopolitana primum, &
obteneat, (licet olim Alexandrina fuerit prima,
cit. c. pen. Gl. hic V. Alexandrina, quæ prius
jure suo, propter favorem Ecclesiæ Constanti-
nitanae, adeoque sine culpa sua, sed non
Gl. cit. & Hostiens.) Alexandrina secundum, An-
tiochena tertium, & Jerusalemitanam quartam
cum obtineant: servatâ cuilibet propriâ poe-
te, (quia fortè una in uno, alia in alio magis
vilegiata est, Hostiens. hic V. Cuilibet.) tamquam
quam Antistes, sive Prælati illorum à Rom.
no Pontifice acceperint Pallium (quod est
guæ plenitudinis Officii Pontificalis) præla-
bi, scilicet Romano Pontifici, fidelitatis, &
dientis juramento, & ipsi postmodum Scrip-
neis suis Pallium largiantur: recipientes pro
Professionem Canonicam (scilicet fidelitatis,
& obedientiam juratam, ac reverentiam, c. de
V. Professionem, & Hostiens.) & pro Romanæ
Ecclesiæ sponsonem obedientie ab eisdem.

conceditur prædictis Patriarchis, ut ante se faciant ubique præferri Crucem, nisi in Urbe Romana, & ubicunque S. Pontifex præfens fuerit, vel etiam ejus Legatus utens Insignijs Apostolicæ dignitatis. Denique in omnibus Provincijs eorundem jurisdictioni subiectis, ad eos, scilicet Patriarchas, cum necesse fuerit, appellari potest: salvis appellationibus ad Sedem Apostolicam interpositis, quibus est humiliter deferendum.

C. Notandum primò, majoritas, seu prioritas loci denotat majoritatem dignitatis, ita ut qui alterum loco præcedit, sit etiam eo major, & superior dignitate, ut colligitur etiam ex c. 1. & c. Statuimus 15. de majorit. & obed. Abb. hic n. 2.

Notandum secundo, Patriarchæ, & alij Prælati immediatè Papæ subiecti, tenentur ei præstare juramentum fidelitatis, & obedientiæ, juxta formulam c. Ego N. 4. de jurejur. sicut Episcopi Suffraganei suo Metropolitano, c. Dilecti 13. de majorit. & obed. & Archiepiscopi suo Patriarchæ, Gl. hic V. Fidelitatis, & obedientiæ, & Abb. n. 6. vers. in Gl. Barb. hic n. 9. non tamen Prælati inferiores exempti tenentur ad hoc juramentum præstandum Episcopo Diocesano, cum illud sit contrarium libertati, seu exemptioni, c. Cum olim 14. §. fin. h. t. Neque etiam mediatè subiecti Papæ, qui immediatè subsunt alijs Prælatibus inferioribus, præstant juramentum fidelitatis, & obedientiæ Papæ, sed suis immediatis Superioribus, nisi confirmationem, & consecrationem accipiant à Papa, ut Episcopi etiam non exempti. Cardinales verò non Episcopi, etsi immediatè subsint Papæ, non tamen præstant eidem juramentum obedientiæ, quia quamvis Papa sit Caput universalis Ecclesiæ, & singuli fideles membra ejusdem generalia, est tamen speciale Caput Cardinalium, & ipsi velut membra ejus specialia, respectu aliorum faciunt unum corpus cum illo: unde licet ipsi sint subiecti, in spiritualibus, & obedire debeant: non tamen præstare debent juramentum fidelitatis, & obedientiæ, quia censeretur illud Papa exigere à se ipso, cum inter præstare, & recipere juramentum debeat esse distinctio etiam moralis. Unde Cardinales dicuntur mitri de latere Papæ, c. pen. de offic. Legat. Episcopi verò Cardinales juramentum præstant Papæ, tanquam Episcopi, non tanquam Cardinales, Abb. ibid. n. 6. Ex quo sequitur, quòd nec Canonici tenentur præstare juramentum fidelitatis, & obedientiæ Episcopis suis, nisi ubi talis viget consuetudo, Hostiens. c. l.

CII. Notandum tertio, prædicti IV. Patriarchæ possunt Pallium dare Archiepiscopis suis Suffraganeis, & hoc est primum eorum privilegium. Nam etsi alias universaliter solus Romanus Pontifex dare possit Pallium, c. Nisi 3. de auct. & usu pall. quia datur in signum plenitudinis potestatis Pontificalis, cit. c. Antiqua 23. h. t. & c. Ad honorem 4. de auct. & usu pall. quæ plenitudo potestatis ab alio non potest dari, nisi à Romano Pontifice, à quo tanquam à Capite derivatur in alios Prælatos tanquam membra omnis Ecclesiastica jurisdictionis, c. In novo 2. dist. 21. idèoque Pallium à B. Petri Corpore tantum suscipitur, c. Significasti 4. in fine de Elect. Patriarchæ tamen Pallium Archiepiscopis suis dare possunt, potestate ab ipso Romano Pontifice ipsis concessa; & consequenter ipsi etiam Pallium suscipiant à Papa tan-

quam à Corpore B. Petri, Hostiens. in eis, c. Significasti, V. Tamm. Barb. hic, n. 11. & 12.

CIII. Notandum quarto, secundum privilegium Patriarchalis dignitatis Jure commune Patriarchis concessum, est, ut possint facere, seu curare, ante se, deferri Crucem, non tantum intra Provincias sui Patriarchatus, sed etiam in locis exemptis; quemadmodum etiam id possunt Archiepiscopi, non tantum in omnibus locis suæ Provinciæ, ut infra dicitur, sed etiam extra illas ubique, præterquam in Urbe Romana, & ubicunque S. Pontifex præfens fuerit, vel ejus Legatus, scilicet de latere utens Insignijs Apostolicæ dignitatis: vel nisi præfens esset Cardinalis, etsi non Legatus, vel Nuncius, Quarant. in Summa Bullarum, V. Archiepiscopi auctoritas, n. 28. in fine. Barb. hic n. 18. Insignia autem Apostolici Legati de latere sunt vestis purpurea, seu rubra, equus albus phaleratus, frænum, & calcaria deaurata, Hostiens. hic, V. Insignijs, & Abb. n. 4. Barb. n. 19. Ex quo colligitur, quòd minor non potest exercere jurisdictionem, præsentem majore, c. Denique 6. dist. 21. l. ult. ff. de offic. Procons. Gl. hic V. Nisi in Urbe.

CIII. Notandum quinto, tertium privilegium Patriarcharum est, quòd ad illos, in omnibus causis suarum Provinciarum, possit provocari, seu appellari: nam Patriarchæ sunt ordinarii Judices, seu Prælati Archiepiscoporum, sicut Archiepiscopi Episcoporum. Quemadmodum ergo Archiepiscopus jurisdictionem ordinariam habet in omnes Suffraganeos Episcopos suæ Provinciæ, c. Pastoralis 11. de Offic. ordin. ita & Patriarcha habet in omnes Archiepiscopos certarum Provinciarum, in quibus habet Jus Patriarchale. Non tamen regulariter habet jurisdictionem in subditos Archiepiscoporum sibi subditorum, sicut nec Archiepiscopus in subditos suorum Suffraganeorum, cit. c. Pastoralis. Abb. in cit. c. Antiqua, n. 3. unde etiam ab Archiepiscopis, ijsque inferioribus Prælatibus appellari potest ad Patriarchas, & quidem immediatè, sive omittis intermedijs Prælatibus. Nam quamvis aliàs appellatio gradatim, nullo medio intermisso, fieri debeat, l. Imperatores 21. in princ. ff. de appell. nempe inter Ecclesiasticos Judices ab Archidiaconis, & alijs inferioribus Prælatibus ad Episcopum; ab hoc ad Archiepiscopum, & ab isto ad Patriarcham, & sic ab inferiore ad immediatum Superiorem sit appellandum, c. Dilecti 66. de appell. c. Romana 3. §. Ab Archidiaconis eod. in 6. Patriarchis tamen hoc privilegium Jure communi est concessum, ut ad illos, omittis omnibus intermedijs, appellari possit: alioquin nullum speciale privilegium, quoad hoc, eis esset concessum, contra hoc c. in princ. ibi: Privilegia renovantes: si non posset immediatè appellari ad illos, cum de Jure communi ab Archiepiscopis appellari possit ad Primates, seu Patriarchas, c. Si inter 3. caus. 6. q. 4. Ut ergo privilegium aliquid conferat, & non sit inutile, ita intelligendum est, quòd omittis medijs, ad Patriarchas appellari possit, Gl. fin. hic, & Abb. n. 7. ubi tamen ait, quòd opposita sententia sit æquior, quia minus Prælatorum immediatorum jurisdictioni præjudicat. Verum prior opinio, quæ communior, & receptior est, procedit, saltem in quatuor principalibus Patriarchis, de quibus in cit. c. Antiqua agitur. Nec obstat, quod in fine hujus c. dicitur: Salvis appellationibus ad Sedem Apostolicam

licam interpositis: quia textus non loquitur taxativè, quasi soli Papæ comperat, quòd ad illum, omisso medio, appelletur, exclusis omnibus alijs, adeòque non negatur, quòd etiam Patriarchis ex speciali concessione, & privilegio id competere possit, *Barb. hic n. 23.*

§. VII.

De privilegijs Archiepiscoporum, & Episcoporum, aliorumque Prælatorum inferiorum.

CIV. Quæritur primò, quænam privilegia, Jure communi, concessa sint Archiepiscopis, & Episcopis? Respondetur, Clemens V. in Concilio Viennensi, quod refertur in *Clement. Archiepiscopo 2. h. 1.* concessit, eodem S. Concilio approbante, in primis Archiepiscopis, ut si per quævis loca exempta suæ Provinciæ transseant, vel ad ea fortè declinent, Crucem, ante se portari, liberè faciant, & ut ipsi etiam populo ibi benedicere, Divina Officia, privatim, vel publicè, audire, & ea etiam in Pontificalibus celebrare (etiam cum Pallio, quod est Insigne Pontificale Archiepiscopi, diebus tamen permissis, *Gl. hic V. eod.*) & facere in sua præsentia celebrari possint, non obstante quovis privilegio contrario.

Simili modo concessit Episcopis, ut in eisdem locis suæ Diocesis (scilicet exemptis, vel circa hoc privilegiatis) possint populo benedicere, audire Divina Officia, & ea etiam celebrare (in Pontificalibus, ut colligitur ex illis verbis, simili modo, *Gl. hic V. Celebrare.*) & in sua præsentia facere celebrari: sine Pontificalibus, *Gl. hic V. eod.* ita tamen ut prætextu hujusmodi concessionis, in ipsis locis exemptis, vel circa hoc privilegiatis, iidem Archiepiscopi, vel Episcopi nullam aliam jurisdictionem exercent, nec personis exemptis, vel privilegiatis molestiam inferant, vel gravamen, nullumque exemptioni, vel privilegijs eorundem, aliud præjudicium fiat, nec ipsis Archiepiscopis, vel Episcopis aliud jus quomodolibet acquiratur.

CV. Notandum primò, duplicia sunt Insignia potestatis Pontificiæ, ut notat *Abb. in c. Antiqua 23. n. 9. & 10. h. 1.* Quædam sunt, quæ denotant superioritatem quandam, sive quæ admixtam habent potestatem jurisdictionis, vel officij, ut est ordinare, chrismate inungere, & his similia. Et hæc extra territorium, sive extra Provinciam, vel Diocesium propriam ab Episcopo, vel Archiepiscopo exerceri non possunt, sine licentia Diocesani, sive Ordinarij loci, ut colligitur ex *cit. Clement. 2. ibi: Sui Provincia, & sue Diocesis, h. 1.* & constat etiam ex *c. 1. Ut litte pendente &c.* ubi dicitur, quòd Archiepiscopus non potest permittere deferri Crucem ante se, extra suam Provinciam, sed tantum intra illam, quia est Insigne potestatis jurisdictionis, & videtur hoc tendere in præjudicium aliorum Prælatorum, nec in eodem loco debent esse plures Prælati, & Superiores, *c. Quoniam 14. de offic. Jud. ord.* Quædam verò sunt Insignia, seu Pontificalia, quæ solum dignitatem denotant, sine admixtione jurisdictionis; & illis potest Archiepiscopus, vel Episcopus uti, etiam extra

Provinciam, vel Diocesium suam, quædamque debet celebrare Missam in Pontificalibus, & solemniter benedicere populo. Et hæc potest re communi, exerceri possunt ab Archiepiscopo, Episcopo, etiam in aliena Provincia, vel loco sine licentia Ordinarij loci, nisi is id prohibeat, *hic in cit. Clement. 2. V. Etiam celebrare, & n. 4. h. 1.* Videri possunt, quæ de hoc dicta sunt Tit. II. sec. 2. §. 1. n. 118.

CVI. Notandum secundò, Archiepiscopis, locis, etiam exemptis suæ Provinciæ, & Episcopis locis exemptis suæ Diocesis potest Pontificalia celebrare, etiam absque licentia Prælati loci, ex vi concessionis *cit. Clement. 2. h. 1.* & etiam supra loc. *cit.* Nec obstat, quòd Concilium Viennense, *Sess. 6. c. ult. de reform.* prohibet Episcopis Pontificalia exercere in alterius Diocesi, nisi cum Ordinarij loci: loca autem exempta celebrantur loca extra Diocesium existentia, ut quæ exemptæ sunt; nam loca exempta etiam non dicuntur Diocesi, dicuntur tamen esse in Diocesi, *Episcopo 7. de offic. Ordin. 6.* idèque hujusmodi loca exempta censentur esse extra Diocesium jurisdictionem contentiosam, quam non potest Episcopus in locis exemptis suæ Diocesis exercere, nec in locis extra Diocesium sitis, ac potius potest etiam exercere illa Pontificalia in locis exemptis, quæ habent admixtam jurisdictionem, ac si essent loci exempti perinde haberetur, ac si essent Diocesium: non autem quoad Pontificalia, quæ sine jurisdictione propriè dictæ extra sunt, ut est Missam celebrare etiam in Pontificalibus, & prædicare, quoad hæc enim loci extra Diocesium non æquiparantur loco extra Diocesium, *Gl. in cit. Clement. 2. V. Celebrare. Unde Concilium Tridentinum, notanter dixit, in alterius Diocesi, autem extra Diocesium, quia est forte loca extra dici possint esse existentia extra Diocesium, quæ tamen verè dicuntur esse in alterius Diocesi: Episcopus exercens Pontificalia in locis exemptis potest dici illa exercere in Diocesi alterius, quia non habet quoad illa locum prohibitionis *Concilium Fagn. in c. ult. de auctor. & n. 1. Pallij, 12. de app.**

CVII. Præterea hæc pertinet, & remanet est privilegium, sive prærogativa illa Episcopalis dignitatis, quòd illa non debeat concedi, nisi Civitatibus insignibus, & populosis, quæ notantur in *c. Episcopalis 1. h. 1.* ubi Papa Leo I. dicit: Episcopalis gubernacula (id est dignitas Episcopalis ad populum regendum, *Hosienf. hic.*) non nisi majoribus populis, & frequentioribus Civitatibus præsidere oportet: ne honori Episcopalis honorabilis dignitas, *Hosienf. hic.* cui debet excellentiora (id est, graviora) committi, si minus rofite vilescat, dum nimium multiplicetur.

CVIII. Hinc colligitur primò, Episcopos in Villis, Castellis, vel parvis Civitatibus, etiam in majoribus, populosis, & frequentioribus Civitatibus esse præficiendos, *Gl. hic in c. 1. & h. 1. de app. & n. 1. de app. & n. 1. de app. & n. 1. de app.* Colligitur secundò, ad essentiam Civitatis requiri, ut habeat Episcopum, nam in *c. 1. de app. & n. 1. de app. & n. 1. de app. & n. 1. de app.* dicitur, in majoribus, & frequentioribus Civitatibus constituendos esse Episcopos, *supponit*

parvis non esse ponendos; & cum in *cit. c. Episcopi*,
dis. 80. modica, sive parva civitas appelletur Civitas,
est cum addito *modica*, nihilominus est Civitas,
quia magis, & minus non faciunt rem differre
specie, *Fagn. in cit. c. 1. n. 8. h. t.* Ratio est, quia Princeps
potest Civitatem constituit, *l. 1. c. de Metropo-*
litan. lib. 11. & tamen non potest facere Episcopum,
c. 1. & seqq. dis. 63. nec Sedem Episcopalem
erigere, ergo etiam hodie potest esse Civitas sine Episcopio,
sicut & Episcopus sine Civitate, *Fagn. cit. l. 1. n. 13.* In Italia tamen receptum est, ut ea tantum
reputetur Civitas, quae habet Episcopum: quamvis
hoc in Provinciis ultramontanis, maxime in Germania
non sit receptum, ut notat etiam *Abb. hien. l. 1.*

CIX. Quæritur secundò. Qualia privilegia competant Abbatis, seu Prælati inferioribus Episcopis? Resp: duo privilegia eis esse concessa, quæ Corpori Juris inserta sunt. Primum est, usus Mitræ, quæ vulgò Infula vocatur, & aliorum Pontificalium, ut constat ex c. Ut Apostolica. G. h. i. in c. ubi Abbatis, alijsq; Prælati, quibus non competit ex propria eorum dignitate (quia sunt Prælati inferiores Episcopi, Gl. hic V. Non competit) concessum est à Sede Apostolica, in Ecclesiisq; suarum gloriam, & honorem (idem est, si Prælo alicui inferiori personaliter, & in prærogativam suæ personæ, tale privilegium fuerit concessum, Gl. hic V. Ecclesiis suarum) ut Mitrâ, & alijs Pontificalibus uti possint. Quare ne inde oriantur scandala, & ne ipsi privilegiati frustrentur effectu suorum privilegiorum, & ut ex majore decore ornatum, appareat majoritas dignitatum: Clemens Papa IV. cum consilio Cardinalium, statuit, ut Abbates, aliique, quibus Mitræ usus ab eadem Sede est concessus, si exempti sunt, in Concilijs Provincialibus, & Synodis Episcopalibus, quibus nonnulli eorum interesse tenentur (fortè propter Capellas non exemptas, vel populum non exemptum) Mitris tantùm Auriphrygiatis, sed non aureas, vel argenteas laminas, aut gemmas habentibus uti possint. Non exempti vero simplicibus (id est, quæ non tantùm laminas, aut gemmas non habent, sed nec auriphrygiatis sint) & albis, ac plenis Mitris utantur. In alijs verò locis (extra Concilium Provinciale, vel Episcopalem Synodum, cum celebrant in suis, vel alienis Ecclesijs) si exempti, si non exempti, liceat illis uti Mitris, prout Indulta, seu privilegia à Sede Apostolica eis concessa permittunt.

CX. Notandum primò. Ufus Mitræ, & Baculi, seu Pedi, & aliorum Pontificalium, non competit Abbatibus, & alijs Prælatibus inferioribus de Jure communi, ratione suæ dignitatis, sed solum eis ex Privilegio Apostolico est concessus, ut hic dicitur; & sic tale privilegium solum Papa concedere potest, & nullus eo inferior, nec quilibet Legatus de Late-te, Jo. Andr. hic in princ. & Franc. n. 1. not. 1.

Notandum secundò. Insignia, sive ornamenta Pontificalia sunt quatuor, scilicet Mitra, quæ habet duo cornua, & duo Testamenta, Verus scilicet: & Novum, adeoque scientiam utriusque designat: Pædum, sive Baculus pastoralis, qui est autoritatis, seu potestatis, & disciplinæ signum. Annulus, qui dicitur Prælati in signum matrimonij inter ipsos, & Ec-

clesiam initi: & Sandalia, id est, caligæ, & calcei, &
caligæ quidem induuntur primum usque ad genua,
calcei vero pedes tantum contingunt. *Gl. hic in princ.*
Tamburin. tom. 1. de Jure Abbatum dis. 20. q. 1. n. 3.
& seqq. quibus addi debet Tunica Dalmatica, chî-
rothea, & Crux pectoralis, de quibus videri potest
Tambur. cit. l. n. 9. & seqq.

Notandum tertio. Abbas, seu Prælati exempti in Processionibus, & Sessionibus, aliisque Conviventibus, præcedere debet, & præferri Prælato non exempto, quia exemptus majore ornatu honoratur, & ex majoritate ornatûs colligitur majoritas dignitatis, ut dicitur in *cir.c. Ut Apostolica*, & *ibid. Franc. nor. 2. & ult.*

Notandum quartò. In quo loco Prælati privilegiati possint uti Pontificalibus, & an etiam extra suas Ecclesias, vel Monasteria, in Ecclesijs alienis, ad quas invitantur, inspicere debet tenor privilegij, & fervari, prout habetur in fine hujus c. quia privilegium eatenus extenditur, quatenus in eo reperitur expressum, & non ultra, *Gl. fin. hic. & Francus n. s. & 6.*

CXL. Secundum privilegium Abbatibus, aliisque Prælati inferioribus ab Apostolica Sede concessum, est solemnitas, & publica benedictio populi, quæ fit dicendo, *Sit nomen Domini benedictum* &c. quam alias soli Episcopi Jure communi impertiri possunt, ut constat ex c. *Abbatibus. 3. h. t. in 6. ubi* Alexander IV. concessit, ut Abbates, & Prælati quidam, ex speciali privilegio, solemnem benedictionem impertiri populo possint, sed tantum in Ecclesijs sibi pleno jure (scilicet in spiritualibus, & temporalibus, *Gl. hic V. eod.*) subjectis, quando in eis Divina Officia celebrant, post Missarum solemniam, Matutinas, Laudes, ac Vesperas: alibi verò (scilicet extra Ecclesias sibi pleno jure subjectas) publice, nempe per vias, Civitates, castra, & villas, talem benedictionem impertiri populo non valent: nisi hoc expressè eis in Apostolico privilegio sit concessum. Ratio est, quia cum istud privilegium benedicendi populum solemniter, tendat in diminutionem potestatis Episcopalis, cui soli Jure communi id competit, ideo si talis facultas Prælato inferiori sit concessa simpliciter, non addendo in quocunque loco, restringi debet, neque extendi extra Monasterium, & loca ipsi pleno jure subjecta, in quibus scilicet quasi Episcopalem jurisdictionem habet: ac proinde si Abbas, seu Prælati, etsi exemptus, daret benedictionem solemnem populo sibi pleno jure non subiecto, ipse delinqueret, & posset eum Episcopus punire, non obstante privilegio exemptionis, quia privilegia tantum valent, quantum sonant, & non plus, *Gl. hic in notat. & ibid. Franc. n. 2.* Dixi solemnem, quia privatam, seu non solemnem benedictionem possunt dare etiam simplices Presbyteri, non tamen præsentem Episcopo, c. *Ecce ego. 6. dist. 95. Gl. hic V. Solemnem, jnn. Et addit.* Dicuntur autem tunc Ecclesiæ pleno jure in spiritualibus, & temporalibus pertinere ad Monasteria, quando in eis Presbyteros, & Clericos instituunt, & omnes obventiones percipiunt, præter stipendia Ministrorum, *Gl. hic V. Pleno jure in addit. & Franc. n. 1. in Gl. 2.*

CXII. Additur in fine *cit.c. Abbates. 3.* quodd „
Abbatibus, & alijs Prælatiſ inferioribus non ſit „
E c c l i c i u m

ficiente, & non probante actore, reus absolvitur. *Gl. hic in notat. & Abb. n. 3. not. 3.* Sed neque præscriptio currere potest, nisi ad sit continua, & pacifica, ac sine lite possessio ejus, quod præscribitur, ut patet ex hoc c. ibi: *Pacificè possedissent, & paulò post, per 40. annos continuè perceperint, sine lite, Barbof. hic, n. 2.*

Notandum tertio, quamvis unus actus contrarius privilegio, vel etiam plures, plerumque non sufficiant ad amittenda privilegia negativa, v. g. non solvendi decimas, vel tributis, viâ renunciationis: si tamen exemptus, seu privilegiatus eos actus exerceat, sine ulla protestatione, v. g. solvendo decimas, vel tributis, à quibus est immunus, tum constituitur is, cui sit solutio, in quasi possessione exigendi, ac percipiendi tributis, vel decimas, tanquam debitas, ita ut accedente cursu temporis legitimi præscriptionem perficere possit, adeoque viâ præscriptionis, privilegium immunitatis à solvendis decimis, vel tributis amittatur, ut colligitur ex tit. c. *Si de terra, & c. Accedentibus* 15. h. t. & tradit Laym. in c. *Cum accessissent* 8. n. 11. §. *Deinde de Confit.*

CXVII. Porro Barbof. in cit. c. *Si de terra* n. 5. & 7. h. t. aliter declarat, & conciliat illud c. cum c. *Accedentibus* 15. eod. ubi ait, quòd privilegium dupliciter potest amitti, vel per viam tacitæ renunciationis, vel per viam præscriptionis: de priore modo agitur in c. *Si de terra*, nempe de privilegio non solvendi decimas, per modum tacitæ renunciationis, quæ colligitur ex non usu, five contrario usu privilegiati solvendi decimas; & ad hunc modum non requiri tempus ad præscriptionem alioquin necessarium, adeoque nec XXX. nec XL. annos, tanquam necessarios, ut amittatur tale privilegium, & inducatur præsumptio tacitæ renunciationis, ad hoc enim sufficit tempus longum X. annorum, saltem inter præsentis, non solum erga privatos, sed etiam erga Ecclesias, ut communiter tradunt DD. quare in dicto c. *Si de terra*, solum refertur, quòd in casu contigit, & allegabatur, nempe si constet, vel probatum fuerit, Monachos illos ex terra intra Parochiam Canonico sita, ad quos Jure communi aliàs pertinebant decimæ, per 30. annos decimas illas persolvissè, eas de cetero integrè persolvant, quia censentur tacitè suo privilegio renunciassè, & ita illud amisissè: ex quo non sequitur, quòd si minore tempore, v. g. per X. annos tantum solvissent decimas, contrarium Pontifex respondisset, videlicet ipsos privilegium hoc per non usum, seu contrarium usum non amisissè, quia ad præsumptionem tacitæ renunciationis inducendam sufficit tempus longum, cum enim per illam revertatur ad Jus commune, ideo etiam brevius tempus sufficit. At verò in c. *Accedentibus* 15. eod. agitur de vera, & propria præscriptione, ideoque 40. anni contra privilegium Ecclesiæ requiruntur: nam Pontifex ibi principaliter se fundat in eo, quòd Abbas, & Monasterium per 40. annos decimas à Templarijs, contra eorum privilegium, quietè possederint, & continuè ex terris illis perceperint, adeoque illas præscripsissent: quamvis ibidem in ratione adjuncta peraccidens, & indirectè etiam mentio fiat tacitæ renunciationis factæ à privilegiatis: quæ expositio est probabilis.

CXVIII. Aliter conciliare conatur prædicta duo capitula *Canisius tract. de decimis, c. 6. n. 13.*

Tomus V.

nempe quòd loquantur de diversis casibus: nam in c. *Si de terra*, agitur de præscriptione Ecclesiæ Parochialis, ad quam aliàs de Jure communi decimæ pertinent, contra privilegium Monasterij, quæ præscriptio cum sit favorabilis, ideo minus tempus, nempe XXX. annorum ad illam requiritur. At in casu cap. *Accedentibus*, Ecclesiæ non Parochiales, nempe Monachorum, & Templariorum, ad quas de Jure communi non spectabant decimæ, inter se contendebant, ideoque tunc ad præscriptionem requirebatur XL. anni, quæ expositio etiam est probabilis.

§. II.

De innovatione privilegiorum.

CXIX. Quæritur primò, an innovatio privilegij ei novum jus tribuat, vel non? Resp. De hac questione in primis agitur in c. *Ex parte* 13. h. t. Nam Episcopus Meldensis impetravit quasdam litteras contra Abbatissam, & Conventum Ecclesiæ Jotrensis, ad quosdam Judices delegatos, in quibus nulla facta est mentio de privilegijs dicti Monasterij, per quæ declarabatur ipsum Monasterium, & ejus Ecclesias, Clerum, & populum Jotrensem, nullo mediante, ad Apostolicam Sedem spectare, quorum privilegiorum Episcopus non erat ignarus. Coram illis Judicibus Episcopus petijt obedientiam ab Abbatissa, & Monialibus, & à Clero, & populo Jotrensi omnimodam (spiritualem scilicet, non temporalem, *Hofstiens. hic V. eod.*) subjectionem, (fundando intentionem suam in Jure communi, *Hofstiens. hic V. eod.*) Sed cum Judices Abbatissam, & Moniales valde gravarent, ad Sedem Apostolicam appellarunt. Verum Judices appellationi non deferentes, nec sextis fragilitati compatientes, in Abbatissam excommunicationis, & in Clerum, ac populum Jotrensem interdixi sententias protulerunt. Post hæc, Nuncij Monasterij prædicta, & alia coram Papa retulerunt, ostendentes ei privilegium Apostolicum, per quod constabat Ecclesiam Jotrensem, ad Ecclesiam Romanam specialiter pertinere, illudque innovari potentes. Papa prædictos Nuncios, propter appellationem interpositam, diutius detinuit, & tandem, cum pro altera parte nullus compareret, qui illam defenderet, privilegium Sedis Apostolicæ Ecclesiæ Jotrensi concessum innovavit, ita tamen, ut per talem innovationem eidem Ecclesiæ non plus juris acquiratur, quam per privilegia suorum Antecessorum obtinuit, cum per hoc non novum jus ei concedatur, sed antiquum conservetur.

CXX. Idem habetur in c. *Quia intentionis* 29. h. t. Nam Papa Honorius III. innovaverat privilegium cujusdam Monasterij constituti in Diocesi Bajocensi; unde Episcopus loci dubitavit, an per talem innovationem sit derogatum Juri Episcopali? Respondet Papa, cum innovatio jus novum non conferat, nec tollat vetus, ideo eam esse, ac manere debere in eo statu, in quo erat tempore imperatæ innovationis, Caterum per hoc non intendit Papa juri aliàs eidem Monasterio competentem ullum præjudicium generari.

CXXI. Pro explicatione utriusque hujuscap. notandum primò, sicut confirmatio, ita etiam innovatio

vatio alia dicitur in forma communi fieri, alia ex certa scientia, ut ex communi docet *Suar. libr. 8. de Legib. c. 20. n. 2.* Prior innovatio, sicut & confirmatio, non tribuit novum jus, sed solum antiquum conservat, adeoque nec privilegia revocata, aut quomodolibet amissa restituit, vel restaurat, juxta *cit. c. Ex parte, c. Quia intentionis 29. h. t.* in quibus tamen sermo est non de privilegio sumpto pro ipso speciali jure, seu gratia per Principem concessa, sed de Authentico instrumento, in quo continetur, & conceditur speciale jus, sive gratia, quæ privilegium dicitur, quod renovatur, ne vetustate consumptum pereat, & ut ex eo privilegij concessio probari possit: sicut etiam interdum contractus sumitur pro ipso pacto, seu conventionem: interdum verò pro instrumento Authentico ejusdem. Et secundum hanc acceptionem, clarum est, innovationem privilegij non conferre jus novum, ut patet ex *c. Dilecta 4. de confirm. ut ubi dicitur: Prædicta privilegia quasi jam nimia vetustate consumpta cum fuerint, non in pergameno, sed in papyro conscripta, duximus innovanda.* Quare talis innovatio instrumenti ipsum jus privilegij in eo contentum non confirmat, secundum se, quia illi novum jus, aut valorem non addit, sed dicitur conservare privilegium, quia perditum, vel consumptum instrumento, perditur jus, saltem quoad forum externum, ob defectum probationum, *Suar. cit. c. 20. n. 3. Barbosa. in cit. c. Quia intentionis, n. 2. c. 3.*

Aliquando verò innovatur ipsum jus privilegij, & non tantum instrumentum continens illud: sicut etiam Papa, vel alius Princeps dicitur confirmare, non instrumenta, sed gratias, seu privilegia in illis contenta. Et tunc rursus vel innovantur in forma communi tantum: & non confertur jus novum privilegio; tum quia innovare, ex vi nominis, propriè non significat novam concessionem privilegij invalidi, vel revocati, aut amissi, cum qui petit renovationem, non supponat invaliditatem privilegij, sed potius supponat valorem ejus: petit autem renovationem, ne vetustate pereat, *c. Longinquitate 64. caus. 12. q. 2. c. 1. junct. Gl. fin. de precariis.* Tum quia nova privilegia non solent concedi, sine causa cognitione: at innovatio in forma communi fit, sine causa cognitione, quia non fit ex certa scientia, ergo non tribuit jus novum, sive valorem privilegio invalido, vel revocato, aut amisso; sed solum renovat, aut conservat jus antiquum, sive relinquit privilegium in eo statu, & valore, in quo antea erat, *Suar. cit. c. 20. n. 4. c. 5. Barbosa. in cit. c. Ex parte, n. 5.* Si verò innovatio privilegij, ex certa scientia fiat (scilicet cum perfecta noticia illius, & tenoris ejus, ac omnium circumstantiarum) tum novum jus, seu valorem confert privilegio, ita ut ex invalido fiat validum, adeoque privilegium etiam amissum, vel revocatum in pristinum statum restituatur: quia talis innovatio, sicut & confirmatio, habet vim novæ concessionis, cum enim contineat favorem Principis, ex certa scientia, & consequenter ex plenitudine potestatis, amplè interpretanda est, tam ex parte personæ, quam ex parte modi, ut habeat vim novæ concessionis, ut est communis sententia apud *Suar. cit. c. 20. n. 8. Barbosa. in cit. c. Ex parte, n. 2. c. 3. h. t.*

Notandum secundò, sicut innovatio simpliciter,

ter, & in forma communi facta, jus novum confert: ita nec jus vetus tollit, neque etiam innovatio, intendit Papa juri alius innovatio, *cit. c. Quia intentionis, c. 1. notatis.* Plura de innovatione privilegiorum sunt lib. 2. *Decret. Tit. 30. §. 4. c. ult.*

CXXXI. Queritur secundò, quando banda sint instrumenta privilegiorum petatur? Resp. De hoc queritur *Cum olim 12. h. t.* ubi refertur, quod Abbas monasterij Eugubini olim privilegium Lucij Papæ (quod postea fuit amissum, ut infra loquatur) presentavit Innocentio III. petens illud innovari. Episcopus Eugubinus contradixit, allegans suum præjudicium redundare, quia dicitur monasterium sibi subiectum esse, & idcirco privilegium non fuit innovatum. Postmodum ad id innovandum constitutus coram Papa, presentibus Episcopi Procuratoribus, dixit, se prædictum privilegium Lucij amississe, ac petijt, ut faceret Episcopus testes super amissione ipsius privilegij, & in nomine, Papa commisit hoc Cardinali XII. doctorum, qui fideliter in scriptis redegebant, decem testium juratorum, quibus petitis Procuratores Episcopi petierunt innovari, ducendo testes, per quos repellere te adversus productos. Papa illis eas comisit, apud Sedem Apostolicam probarent, quæ ubi etiam pars altera onus probationis testes suos produxit: (ut sic utique levis qualitas, *Gl. hic v. Onus.*) Cæterum quoniam datum terminum, & receptum in probationibus stibus Procuratores Episcopi defecerunt, non habebat in integra lectione hujus c. Papa, ita cognoscens, tam per depositions, quam per assertionem quorundam Cardinalium tenorem dicti privilegij talem fuisse, quod monasterium illud, nullo mediante, ad Romanam Ecclesiam pertineret, & quod non liceret alicui Episcopo contra Monasterium illud, & ejus Capellani communicationem profere, cum ab eorum potestate exemptum, soli Romanæ Ecclesiæ subiectum; & quod nulla in eo Diocesis Episcopi mentio habeatur. Item quod idem tempore Papa Cælestini, ad præsentiam eam cedens, ipse Papa, inspectis privilegiis ab eisdem, eundem (licet excommunicatus) duceret ab Episcopo Eugubino, tanquam non legatum, osculum pacis admisit; quod non fecisset, si visset Monasterium illud ad Romanam Ecclesiam specialiter pertinere. Quibus omnibus ratis, decrevit Papa Innocentius III. innovari illud Lucij Papæ, quod sine reprehensione chartæ, vel litteræ apparebat, quandoque confirmatum, illius fuisse tenoris, cujus per depositions testium, & assertiones Cardinalium duceret.

CXXXII. Pro explicatione hujusmodi innovatio, si quis petat innovari sua privilegia instrumenta, potest pars adversa, opponere, & impedire innovationem, si petat jure suo, *Abb. hien. 3. not. 1. & alij DD. contra.* Ratio est, quia innovatio privilegij potest ter. Ratio est, quia innovatio privilegij potest ter in præjudicium partis adversæ, vel innovatio per præscriptionem longissimam, vel innovatio

temporis sunt revocata, vel per aliam legitimam exceptionem sublata: adeoque renovatio hujusmodi posset generare materiam litigandi in futurum, ut colligitur etiam ex c. *Cum dilecta* 4. de confirm. utilis vel inutili, & ibi Abb. n. 5. & Alexander de Nevo n. 7. Quare non debet fieri innovatio privilegiorum, nisi citatis illis, quorum interest: quod si non constet de certa persona, cujus interest, vel de loco, unde citari possit, sufficit, & requiritur, ut fiat citatio per Edictum generale, ut quicumque putaverit suum interesse, compareat ad contradicendum, juxta l. 1. §. Denunciare, ff. de ventre inspiciendo. Abb. hic, n. 3. nor. 1. & Barb. n. 2.

Notandum secundò, ad innovationem privilegij, seu instrumenti perdit, in quo continetur privilegium, faciendam, tria necessariò probanda sunt, Primò instrumentum esse amissum, alioquin fraudulenter posset allegari ejus amissio, ne deprehendatur falsitas. Secundò, tenor instrumenti, sive quod in eo continebatur, probato etiam die, ac loco, in quo factum est instrumentum, aliisque solemnitatibus ad illud necessarijs. Tertiò auctoritas instrumenti, quod caruerit omni vitio, ob quod posset argui falsitatis, Gl. hic V. Sine reprehensione, Abb. n. 8. Et tenor quidem instrumenti debet probari per testes, sed amissio casualis, & non voluntaria probari potest per proprium juramentum illius, qui perdidit, præmissa aliqua summaria cognitione, eò quod ad sint conjecturæ aliqua de perditione, Gl. hic V. Sine reprehensione, vers. Dic, quod per juramentum, Hostiens. ibid. V. Ammissione, & Abb. n. 10. Sed quare debet probari tenor instrumenti, & quod non fuerit vitiosum per testes, eum in judicio parem vim probandi habeant instrumenta, & testes, c. *Cum Joannes* 10. de fide instrum. & l. *In exercendis* 15. C. eod. Resp. Id verum esse, si testes deponant de veritate rei, ut quod presentes fuerint gestis contentis in instrumento: secus si deponant solum de tenore instrumenti, nam tunc testes non deponunt de veritate rei, sed solum de contentis in instrumento, quod allegabant, & forte poterat esse falsum, Abb. hic n. 8.

CXXIV. Notandù tertiò, non est necessariù, ut iidem testes, qui deponunt de amissione, deponant etiam de tenore instrumenti, vel quod omni vitio careat: Sed satis est, si aliqui deponant de una qualitate, alij de alijs, ita ut ex omnium dictis simul junctis perficiatur probatio. Et licet de omnibus substantialibus instrumenti testes debeant deponere, non tamen necesse est, ut omnia, & singula ejus verba, formaliter referant, modò quoad effectum, & finem ejus, quod privilegium concessit, conveniant, Barbos. hic n. 6.

Notandum quartò, etiam Cardinales, vel alij in quacunque dignitate constituti, non sunt idonei testes ad faciendam plenam probationem, sine juramento, in præjudicium tertij: quamvis præsumptionem aliquam inducant eorum dicta, etiam sine juramento, & coadjuvent testes productos, Gl. hic V. Fratrum, & Abb. n. 5. & 6. Nam quamvis Cardinales, Episcopi, & alij in Sacris constituti, relevantur à jurando, tactis Evangelijs, & sufficiat illis propositis, aut super pectore jurare, c. ult. de juram. calumn. Auth. Sed Judex C. de Episc. & Cleric. non tamen reperiuntur excepti à regula illa generali, quod sine

juramento testimonium ferre possint, Barbos. in cit. c. *Cum olim*, n. 8.

Notandum quariò, Papa in casu hujus c. admittendo Abbatem ad osculum pacis, ipso facto, declaravit, non esse ligatum excommunicatione ab Episcopo latà, cum non esset ipsius Judex, à cujus jurisdictione per privilegium erat exemptus, Gl. hic V. Non ligatum: quod tamen procedit, quia id fecit scienter, & causà cognitā, tunc enim in dubio non præsumitur excommunicatus: secus si id fecisset, sine causæ cognitione, aut ignoranter, Hostiens. hic V. Non ligatum, & Abbas n. 7.

§. III.

De usu, & effectu Privilegiorum.

CXXV. Quaritur primò, an quis obligatus sit uti suo privilegio? Resp. Nemo cogitur, vel obligatur uti suo privilegio, prout sumitur ex c. Si de terra 6. in fine, h. t. ubi dicitur, cum liberum sit unicuique suo juri renunciare, quia quod alicui in favorem concessum est, non debet in ejus gravamen cedere, reg. jur. 61. in 6. magnum autem gravamen foret, si cogeretur uti suo privilegio, nisi sit privilegium non proprium, seu personale, sed toti communitati concessum, illi enim cedere quis non potest, etsi velit, adeoque & illo uti debet, ne cedat: vel nisi aliunde per accidens superveniat alia obligatio utendi privilegio. Ut si quis habeat privilegium audiendi Missam, tempore interdicti, tenetur illam audire die Festo, ex præcepto Ecclesiæ, quia per privilegium fit licitum, quod antea non erat licitum, quā mutatione factā, præceptum Ecclesiæ obligat ad actum per privilegium concessum, Suar. l. 8. de legib. c. 23. n. 7. & 8.

CXXVI. Quaritur secundò, an ut privilegium sortiatur effectum, & jus aliquod conferat privilegiato, requiratur ejus notitia? Resp. Privilegium non solet ordinari ita concedi privilegiato, ut statim conferat effectum, sed tum demum postquam ad ejus notitiam pervenit, idque acceptavit, saltem per Procuratorem, vel epistolam, Gl. in c. 1. V. Vim suam de conc. præb. in 6. Suar. cit. l. 8. c. 25. n. 25. Laym. l. 1. c. 23. n. 9. & alij. Idque probatur primò ex c. 1. §. Ex parte, cit. tit. ubi dicitur: quod privilegia vim suam habent mox, cum ad illos, quibus conceduntur, perveniunt, adeoque à tempore scientiæ eorum, licet id non habeatur in decisione textus, sed in narratione. Secundò probatur ex c. Si tibi 17. de præb. in 6. ubi habetur, quod beneficium collatum non acquiritur absenti, donec sciat, prout de eo generaliter id dicitur in cit. c. 1. de conc. præb. in 6. Tertiò probatur ratione, quia ad effectum privilegij non satis est, ex parte dantis, voluntas illud dandi, sed etiam ex parte ejus, cui datur, voluntas acceptandi, cum beneficium, quale est privilegium, invito non detur; ad voluntatem autem acceptandi necessaria est notitia, quia voluntas non fertur in incognitum, ergo privilegium non potest acquiri privilegiato, sive illi prodesse, ante, priusquam sciat id sibi datum esse, illudque acceptet. Confirmatur, quia privilegium, vel beneficium, cum sit species quædam donationis, non debet dari invito, sed consentienti, in quo differt à mandato, quod etiam nolentes obligat ad acceptan-

E e e 3 dum,

dum, c. *Pastoralis* 11. de *Offic. Ordin.* Laym. in c. *Quoniam* 14. de *offic. Jud. deleg.* n. 5.

CXXVII. Limitatur autem primò, quòd privilegium non profit privilegiato, antequam ei innotescat, quando conceditur, motu proprio, vel ad instantiam alterius, quàm privilegiati. Aliud est, si quis per suum Procuratorem, vel nuncium petat privilegium, tunc enim valet, & effectum habet à tempore, quo concedens annuit, & voluntatem suam illud dandi significavit Procuratori, vel nuncio, etiam adhuc ignorante eo, qui postulavit, quia per se, & ex natura rei, dispensatio, vel privilegium, post mutuum petentis, & concedentis consensum, vim suam, & effectum habet, *Silvest. V. Privilegium, q. ult. Laym. c. l. n. 10.*

Limitatur secundò, quòd requiratur scientia privilegij, respectu personæ privilegiatæ, non verò respectu alterius, in cuius præjudicium cedit, prout sumitur ex *cit. c. 1. de concess. præb. in 6. §. Præsertim*, ubi dicitur, si alicui à Papa privilegium concessum sit, ut non possit excommunicari, non ligatur ejus sententiâ, etiam si Episcopus ignoret privilegium, Ratio est, quia privilegium directè conceditur, ob favorem privilegiati, cui sit donatio, idèbque satis est, si ipsi intimetur, & ab ipso acceptetur, *Sanch. libr. 3. de matrim. disp. 36. n. 5.*

CXXVIII. Quæritur tertio, an quis uti possit privilegio sibi concessio, v. g. à suo Episcopo Diocæsano, extra territorium, & ditionem concedentis? Resp. primò, si Episcopus det privilegium subdito contra Jus commune, pro tota Diocesi sua, dispensando in lege communi, ob peculiarem aliquam causam, v. g. ut in Quadragesima liceat vesci ovis, & laeticiis, tali privilegio non potest uti incola peregrè profectus in aliena Diocesi, in qua lex communis Ecclesiastica observatur, *Suar. cit. l. 8. c. 26. n. 14. Laym. cit. c. 23. n. 16.* Ratio est, quia tale privilegium censetur adhærere loco, pro quo conceditur, nec extra illum extenditur.

Resp. secundò, potest quis, per se loquendo, etiam extra territorium concedentis, & ubique locorum uti privilegio personali sibi, ob specialem, & personalem causam, ab Episcopo suo concessio, sive tale privilegium sit contra Jus commune, ut est privilegium cibos prohibitos comedendi, non jejunandi &c. sive etiam sit contra specialem legem alicujus territorij, in quo quis pro tempore moratur. Prius de privilegio personali dato contra Jus commune tradit *Suar. cit. c. 26. n. 10. Sanch. libr. 8. de matrim. disp. 31. n. 17. Azor p. 1. l. 5. c. 23. q. 6. Laym. c. l.* Ratio est, quia privilegium merè personale coheret personæ, idèbque eam comitatur, quocunque perrexerit. Idèbque confirmatur, quia in Jure, sive lege communi dispensat Episcopus, non nisi ex delegatione Papæ; at si Papa dispensaret, valeret dispensatio, & privilegium contra Jus commune concessum in omni loco, ergo etiam valet, si dispenset Episcopus vices Papæ gerens. Posterius de privilegio dato contra specialem legem, seu statutum alterius territorij, tradit *Azor c. l. & Laym. c. l.* Ut si v. g. Episcopus det subdito suo privilegium legendi libros prohibitos, poterit is, vi hujus privilegij, etiam illos legere, si existat in alio territorio, aut Diocesi, ubi talium librorum lectio speciali lege est prohibita: sicut habens licen-

tiam confitendi videtur posse confiteri, cessum, & Parochiam eam concedentem, tum quia privilegium dare est actus juris, non coactivæ, sed voluntariæ, quæ potest exerceri, ac habere effectum extra territorium, præsertim si careat publicâ solemnitate, quia peregrinus, qui ab Episcopo suo habet privilegium legendi libros prohibitos, non obligatur communi Ecclesiasticæ vetante lectione librorum, cum ab Episcopo ex delegatione supponimus, cum ipso sit dispensatum, non obligatur speciali, & propriâ lege, seu statuto Diocesis, vetante legi tales libros, cum ipsa dispensationi non subiciatur, qui in aliena Diocesi.

CXXIX. Quæritur quarto, an privilegium uti possit privilegio suo, contra partem territorij? Resp. Duobus modis possunt duo territoria privilegiati, primò, quia æqualiter privilegiati, ut Religio Minorum, & Prædicantium. Extra qualitas non obstat, quominus unus privilegium uti suo privilegio contra alium partem territorij, prout sumitur ex *l. ult. ff. de quæst. iur. & ibi Gl. junctâ Gl. marg. ubi dicitur, quod causâ, restituendus dicitur contra alium partem sentem, Reipubl. causâ. Sic si dux Ecclesiæ privilegium habeant non solvendi decimas, etiam contra alteram utitur hoc privilegio, non tenetur ei solvere decimas, nec altera potest ea exigere, quamvis jus habeat exigendi decimas alijs Ecclesijs non privilegiatis. Item si duo les æqualiter gaudeant privilegio, neque prius incarcerentur, unus contra alium illo utitur, quamvis unus alteri sit debitor, non tamen incarcerari, nec is, qui est creditor, potest pignus tere, sed tenetur servare illasum privilegium. Sic etiam Clericus tenetur servare privilegium nonis, quoad Clericum pariter privilegium habet, est, quia similitudo privilegiorum habet se valde accedens, & non nisi materialiter ad usum privilegij, quia est quidem contra personam habentem privilegium, non tamen quatenus illo utitur, ideo unum alterum non impedit: vel consideranda hac in parte, quòd unus ledatur, alter vero acquiritur, & lucretur, & ideo merito ille prior habet privilegium, & utitur suo privilegio contra alterum, *Suar. cit. c. 23. n. 3. Azor in Comment. h. t. n. 2.* Quæritur etiam illi, quibus communicantur privilegia, Ordinum ad instar, ac si illis specialiter concessio, possunt æqualiter uti omnibus privilegijs communicatis, etiam contra illos, quibus illa & principaliter fuerunt concessa, & per quos communicacionem ipsi gaudent prædictis privilegijs, quia illa communicatio est nova concessio, quæ illi privilegia cum æqualitate, ac si specialiter concessa fuissent: hæc autem æqualitas impedit usum privilegij contra alium æqualiter concessum. Nec etiam obstat, quòd alijs privilegijs prius concessa fuerunt, quia per hoc nullum privilegium acquiritur antiquioribus privilegiatis, sed prius antiquiores debent servare privilegia junioribus communicata, quam hi illis, quia per communicationem facta sunt illorum propria, independentia alijs, sicutque omnes in prædictis privilegijs ad-*

ut, *Emm. Rodriq. q. Canon. tom. 1. q. 55. n. 21. Suar. cit. l. n. 4.*

CXXX. Secundò possunt duo esse pariter privilegiati, respectivè, sive cum mutua oppositione, in ordine ad usum ejusdem privilegij, ita ut concurrant: & tunc unus privilegiatus non potest uti suo privilegio contra pariter privilegiatum, & consequenter hic non tenetur servare alteri suum privilegium, quia tunc concurrunt duo privilegia, quorum unum alteri resistit, ideòque usus contra alium cessat, & sequi non potest. V. g. si quis habeat privilegium cogendi debitorem ad solvendam, & debitor habeat privilegium, ut intra certum tempus cogi non possit, non poterit creditor contra talem debitorem privilegio suo uti, *Suar. cit. l. n. 5.* Item Monasterium, quod ingreditur gravatus, restituit hareditatē, non relicti liberis, excludit quidem substitutū, sed non, si substituta sit alia Ecclesia, contra quam non utitur suo privilegio, *Auth. de Sanctiss. Episcopis. §. Sed & hoc præfenti. coll. 9. Nov. 123.* Sic si filiusfam. mutuum accepit à Minore, non potest uti beneficio SCti. Macedoniani, quia magis habetur ratio ætatis, quàm SCti, *l. Verum. 11. §. fin. ff. de Minorib.* Similiter mulier interveniens apud Minorem non utitur privilegio SCti Velleiani, si prior debitor, pro quo intervenit, non sit solvendo, *l. Si apud Minorem. 12. ff. eod.*

Covarr. in reg. Possessor. p. 2. §. 2. n. 4. Suar. cit. l. n. 5. Porro cum dicitur privilegiatus non gaudet privilegio suo contra pariter privilegiatum, id eo sensu intelligendum est, quòd privilegium non habeat effectum contra aliud privilegium: sicut privilegium, ut habet rationem legis, non obligat eum, qui per aliud privilegium prævaleas à tali obligatione est exemptus, *Suar. cit. l. n. 6.*

SECTIO V.

DE VARIIS EXCESSIBVS, SIVE abusibus privilegiatorum prohibi- tis Jure Canonico.

§. I.

Qui sint excessus, sive delicta pri- vilegiatorum, & quomodo puniendi?

CXXXI. De his agitur in primis in c. Cum & plantare, 3. h. t. quod est desumptum ex Concilio Lateranensi sub Alexandro III. ubi in primis refertur, quòd Templarij, & Hospitalarij, aliique Religiosi in pluribus excedentes privilegia à Sede Apostolica ipsis concessa, multa facere præsumpserunt, contra Episcopalem auctoritatem, cum scandalò, & gravi periculo animarum, ideòque Episcopi in Concilio Lateranensi de illis graviter sunt conquesti. Quare Papa dicto Concilio in primis præmittit, cum & plantare Sacram Religionem, & plantam omnibus modis fovere ipse debeat, nunquam illud melius exequi potest, quàm si ea, quæ recta sunt, nutrire, & quæ profectum virtutis impediunt, commissà sibi auctoritate corrigere curet. Deinde descendens ad particulares

excessus prædictorum, & aliorum Religiosorum, primum prohibet, ne Ecclesias, & decimas de manibus laicorum, sine consensu Episcoporum, recipiant, dimissis illis, qualcunque, contra tenorem istum, aliquo tempore receperunt, *cit. c. 3. §. Ecclesias* (nisi legitime præscripserint, vel ex post facto consensum Episcopi obtinuerint, c. Curia. 11. de Iure Patron. Gl. hic V. Aliquo tempore, & Hostiens. ibid.) Postea idem Papa, & Concilium statuit, ut prædicti Templarij, & Hospitalarij, & omnes alij Religiosi excommunicatos, & nominatim (proptio nomine, scilicet expresso, & alijs circumstantijs indubitatis demonstrato, Gl. hic V. Nominatim.) interdictos, juxta sententias Episcoporum evitent, (eos non recipiendo ad Divina) *cit. c. 3. §. Excommunicatos quoque.* Item prædicti, aliique Religiosi in Ecclesijs suis, quæ pleno jure (id est, utroque jure, quoad spiritualia, & temporalia, Gl. hic V. eod.) ad eos non pertinent, cum vacaverint, Presbyteros Episcopis præsentent instituendos, ut eis (scilicet Episcopis) de cura plebis respondeant. Ipsi vero (scilicet Religiosis) de rebus temporalibus rationem exhibeant, & institutos, inconsultis Episcopis, non audeant remove, *cit. c. 3. §. In Ecclesijs vero.* Præterea si Templarij, vel Hospitalarij ad Ecclesiam interdictam venerint, non nisi semel in anno, ad Ecclesiasticum Officium admittantur, nec tunc ibi sepeliantur corpora defunctorum, *cit. c. 3. §. Quòd si.* (nisi fuerint fratres eorū, quia tunc possunt illi sepeliri in Ecclesia interdicta, dummodo illi fratres non fuerint excommunicati, vel nominatim interdicti, c. Ut privilegia. 24. h. t. de quo supra.) De confratribus vero prædictorum hoc statuit Concilium, ut si non se prædictis Fratribus omnino tradiderint, sed in proprietatibus suis remanserint, ab Episcoporum suorum sententia (scilicet excommunicationis, vel alterius censuræ Ecclesiasticæ, in qua ipsi Religiosi privilegiati sunt, Hostiens. hic) & jurisdictione nullatenus eximantur, (quia per talem confraternitatem non fiunt Conversi illorum, nec Oblati, sed aliquam remissionem consequuntur, juxta *cit. c. Ut privilegia*) sed potestatem suam in eos, sicut in alios parochianos suos exerceant, cum delinquant, *cit. c. 3. §. De Confratribus.* Denique quod de prædictis Fratribus (scilicet Templarijs, vel Hospitalarijs) dictum est, idem præcepit Concilium de alijs quoque Religiosis observari (eadem enim est causa, & ratio, ideòque etiam idem jus statuendum) qui Episcoporum jura sibi usurpare, & contra Canonicas eorum sententias, & tenorem privilegiorum Papa- lium venire præsumpserint (cum enim ea non servant, non debent sentire fructum illorum, sed illis privati merentur, Gl. fin. hic) si enim contra statutum hoc venerint, & Ecclesiæ, in quibus ista præsumpserint, interdicto subiacent, & quod egerint, irritum sit (ipso jure, Hostiens. hic in fine *cit. c. 3. §. ult.*

CXXXII. Pro explicatione hujus c. notandum primò, ad solum Romanum Pontificem spectat novam Religionem erigere, prout habetur in *cit. c. 3. in princ.* saltem Jure novo, de quo pluribus actum est supra libr. 3. Tit. 36. §. ult. q. 1.

Notandum secundò. Religiosi etiam exempti non

non possunt Ecclesias, aut decimas recipere de manibus laicorum, sine consensu Episcopi, prout statuitur in *cit. c. 3. §. Ecclesias igitur. h. t. & in c. Cum Apostolica. 7. de his, quæ sunt à Præl. &c.* Ex quo per contrarium sensum colligitur, hoc licitum esse cum consensu Episcopi. Ubi tamen distinguendum est, nam vel huiusmodi Ecclesiæ, aut decimæ sunt violentè, & injustè, sine aliquo titulo, à laicis occupatæ, & tunc tenentur illas laici dimittere, & restituere illi, ad quem de jure pertinent. Neque Religiosi possunt illas de manibus eorum recipere, quia laicis quantumcunque Religiosis, seu pijs disponendi de rebus Ecclesiæ nulla est attributa potestas, *c. ult. de reb. Eccles. alien. & pro non dato habetur, quod datur ab illo, qui non potest de jure donare, c. Quod autem. §. de jure patron.* Idque procedit, etiam si talis donatio facta sit, cum consensu Episcoporum, quia consensus Episcopi nihil novi dare potest, sed datum ab alio, qui dare potest, confirmat, juxta regulam traditam in *c. Inter dilectos. 6. §. Ceterum. ibi: Cum eadem legitime nequivissent pariter confirmari, & donari, de fide Instrum.* Vel huiusmodi Ecclesiæ, aut decimæ detinentur à laicis injustè quidem, attamen ex titulo aliquo ab inferioribus Prælati habito, saltem de facto: & tunc Religiosi possunt illas accipere de manu laicorum, accedente Episcopi consensu, idque ex permissione Ecclesiæ, sive ipsius Juris Canonici, *cit. c. Cum Apostolica.* nam quando malè detenta à laicis alteri Ecclesiæ, vel loco Religioso dantur, utilitati Ecclesiæ consultitur, ejusque conditio melior efficitur, dum ad usus Ecclesiasticos revocantur, *c. ult. cans. 16. q. 1. juncto c. 2. §. Sanè, de decimis in 6.* Vel denique huiusmodi Ecclesiæ, aut decimæ detinentur à laico in proprietatem, ex concessione Pontificis, per quam redditus temporales Ecclesiæ, vel decimarum in perpetuum sunt separati ab Ecclesia, vel titulo spirituali beneficii, & laico applicati: & tunc etiam sine auctoritate Episcopi, possunt transferri in Religiosos, quia per talem separationem laicales fiunt, *Barb. in cit. c. 3. n. 11. h. t.*

XXXIII. Notandum tertio. Excommunicatus, vel interdictus in una Ecclesia, vel Diœcesi, censetur ubique excommunicatus, vel interdictus, ita ut vitari debeat tanquam excommunicatus, etiam à non subditis excommunicatis, & privilegiatis, seu exemptis, *cit. c. 3. §. Excommunicatos. Hostiens. V. eod. & Abb. n. 1.* Idque etiam constat ex *c. Nulli. 8. de sent. excom.* ubi dicitur, nulli se possunt privilegio Sedis Apostolicæ tueri, quominus excommunicatos Sedis Apostolicæ vitare debeant.

Porro privilegium generale exemptionis à potestate Ordinariorum prodest quidem exemptis, ne ab Ordinarijs excommunicari possint, à quorum jurisdictione sunt exempti: non tamen ex eo, quod sunt exempti, sequitur non debere alios vitare, qui ab Ordinarijs ritè sunt excommunicati, quia obligatio eos vitandi, non ex jurisdictione Ordinariorum excommunicantis provenit, à quo sunt exempti, sed ex legis, sive Juris communis dispositione, à qua Religiosi non sunt exempti, *Barb. in cit. c. 3. §. Excommunicatos. n. 14.*

Non obstat, quod sententia Judicis neque extra territorium, neque non subditos ligare potest, *l. ult. ff. de jurisd. omn. Jud. c. 2. de Constitut. c. A nobis, 21.*

ibi: Nonnisi subditi obligentur, de sent. excom. respondetur, quod potest quidem Judex extra territorium, extra jurisdictionem, extra territorium prohibere subdito communionem habentem, potest alieni subditi prohibere communionem cum suo subdito excommunicato, vel interdicto, etiam alibi, & extra ejus territorium, potest etiam alienos subditos, vel excom. a jurisdictione Juris communis Canonici, à communionem non liberantur etiam ij, qui non sunt subditi Episcopo excommunicanti, vel ab ejus jurisdictione exempti, ut supra dictum, *Suar. de iur. de cens. n. 2. & 2. seqq. Barb. hic n. 11. & 21.*

Notandum quarto. Dicitur illa nominatim sita fuit, non excommunicatis, sed interdictis, secundum antiquum Jus Canonicum, & privilegium Constantie, omnes excommunicati, & interdicti, vel per sententiam generalem, vel ad quam ad fidelium notitiam id devenit, vitari debent, saltem occultè, *c. Cum non ab hominibus excom. c. Illud. §. de Cleric. excom. miss. h. t.* est, quia excommunicatio trahit secum excom. nem, nec ut liget necessariam est denuntiatio foralis. *§. 3. Verum. de appell. & de appell. & de appell. rutionem Concilij Constant. Ad reman. que scivit aliquem esse excommunicatum, per generalem, sive per specialem sententiam, debuit evitare. At verò interdici per totum orbem vitari, nisi specialiter, & nominatim interdici: quod si tantum generaliter sit interdictus, interdicitur est populus alicujus Civitatis, & non sunt vitandi, quamdiu sunt de eodem populo, pars illius, non item si alio migraverint, & tales non sunt, cum enim desinant esse interdicti, *Barb. hic n. 25.**

XXXIV. Notandum quinto. Templum, vel Hospitalarij, & alij Religiosi interdicti, qui non sunt pleno jure subditi, habent solum jurisdictionem, & exigendi rationem generalem de nistratione rerum temporalium, institutio vero destitutio Clericorum ad Episcopum spectat, *§. In Ecclesiis verò. h. t. & ibi Abb. n. 1. & 2. & 3. & 4. & 5. & 6. & 7. & 8. & 9. & 10. & 11. & 12. & 13. & 14. & 15. & 16. & 17. & 18. & 19. & 20. & 21. & 22. & 23. & 24. & 25. & 26. & 27. & 28. & 29. & 30. & 31. & 32. & 33. & 34. & 35. & 36. & 37. & 38. & 39. & 40. & 41. & 42. & 43. & 44. & 45. & 46. & 47. & 48. & 49. & 50. & 51. & 52. & 53. & 54. & 55. & 56. & 57. & 58. & 59. & 60. & 61. & 62. & 63. & 64. & 65. & 66. & 67. & 68. & 69. & 70. & 71. & 72. & 73. & 74. & 75. & 76. & 77. & 78. & 79. & 80. & 81. & 82. & 83. & 84. & 85. & 86. & 87. & 88. & 89. & 90. & 91. & 92. & 93. & 94. & 95. & 96. & 97. & 98. & 99. & 100.*

sunt in alienationibus rerum Ecclesiasticarum, *Abb. hic n. 6. Barb. in cit. §. In Ecclesijs n. 30. & seqq.* quæ omnia patent ex alibi dictis. Porro habent Templarij, & alij Religiosi etiam hoc privilegium, ut in Ecclesia interdicta semel in anno admittantur ad divina officia, *cit. c. 3. §. Quod si, & c. Ut privilegia 24. §. Illud, h. i.*

Notandum sextò, Oblati quibusdam Religiosis non gaudent illorum privilegijs, nisi in totum sint translati, ita ut se suæque Religioni tradiderint, alioquin remanent subiecti jurisdictioni Ordinari-
orum, *cit. c. 3. §. de Confratribus, & ibi G. V. Nullatenus, & habetur etiam in c. Ut privilegia 24. h. t. de quo dictum supra.*

Notandum septimò, Interdictum, cui supponitur Ecclesiæ Religiosorum, qui contra præsentem Constitutionem venire præsumperint, *cit. c. 3. §. ult.* non incurritur, ipso facto, sed non nisi per sententiam Judicis, *Hofstiens. hic in fine*, & est communior sententia apud Abbatem *hic in fine.*

§. II.

Quinam præterea alij sint excessus, siue abusus privilegiatorum?

CXXXV. Resp. Præter prædictos, plures adhuc alij referuntur in hoc Titulo. Veluti primò, si sepeliant excommunicatos in cæmeterijs suis, quod prohibetur in *c. Ad hæc 5. h. t. Nam Hospitalarij*, (ut refertur in integra lectione, & in casu) sepeliebant nominatim excommunicatos in Cæmeterijs: unde mandavit Alexander III. Archiepiscopo Cantuariensi, ut quos in excommunicatione defunctos sepelirent in cæmeterijs Ecclesiarum, eos extra cæmeteria ejiciant (dummodo possint ossa eorum ab ossibus aliorum fidelium discerni, aliàs non sunt exhumandi, *c. Sacris 12. de sepult. & nisi fortè petierint absolvi, & per eos non steterit, quo minus fuerint absoluti, Gl. hic V. Eiciant.*) Quòd si facere id noluerint, Archiepiscopus exequatur illud (per se vel per alium, auctoritate suâ, saltem in sua Diocesi, *Hofstiens. hic V. Exequaris.*) quoad eos, quos in excommunicatione (sine signis penitentiae) defunctos esse constiterit. Ratio decisionis est, quia quibus non communicamus vivis, nec defunctis communicare debemus, *cit. c. Sacris*, prout etiam habetur in integra lectione hujus c. his verbis: *Quoniam grave sit eis in morte communicare, quos dum viverent, Ecclesia à suo sinu pro suis excessibus segregavit.* Porro potest Episcopus in hoc casu supplere defectum exemptorum, & extumulare excommunicatos sepultos in Ecclesijs, vel cæmeterijs exemptorum, si id ipsi facere recusent, idque in favorem Ecclesiasticæ disciplinæ, *Abb. hic n. 1. not. 2.*

CXXXVI. Secundò excedunt Religiosi sua privilegia, & delinquent, si in Oratorijs suis privatis campanas habeant, easque publicè pulsant, prout habetur in *c. Patentibus 10. h. t.* ubi Episcopus Abbatem censens ex Cælestino III. quæsit, utrum liceat Templarijs, Hospitalarijs, & alijs, qui Oratoria in domibus suis habent, campanas in eis ponere, & publicè pulsare? Respondet Papa, quòd non liceat eis hoc agere, (nec etiam Missas ibi celebrare,

saltem publicas, *c. 1. c. Unicusque 33. & c. Si quis 35. dist. 1. de consecr. Gl. hic V. Non licet*, vel etiam privatas, sine consensu Episcopi, *Barb. hic n. 6.*) Imò potius ab Episcopo per censuram Ecclesiasticam coercendi sunt, appellatione remota (quia à correctione non appellatur, *Hofstiens. hic V. eod.*) ut ita jure suo sint contenti, ne aliorum justitiam impedi-
pediant.

CXXXVII. Hinc colligitur primò, quòd habere campanam publicam, eamque pulsare publicè est signum loci publici, & sacri, ideòque in domibus, & Oratorijs privatis id non licet, etiam Religiosis exemptis, *Abb. hic n. 1.* Cui obflare videtur textus in *c. Nimis 16. supr. de excessib. Prælat.* ubi inter alia gravamina, quæ Prælati inferebant Religiosis, illud recensetur, quòd non permittant eos habere campanam in Ecclesijs suis, vel Oratorijs suis, de quibus etiam ibi fit mentio. Triplex est responsio, prima est *Hofstiens. hic*, quòd liceat Religiosis habere unam campanam in Oratorijs, juxta *cit. c. Nimis*, quòd in singulari de una campana loquitur, non verò plures, juxta hoc c. quòd loquitur in plurali. Secunda expositio est Innocentij hic, quòd Religiosi, ex speciali privilegio, possint habere campanam unam, vel plures, juxta *cit. c. Nimis*, non autem Jure communi, de quo loquitur hoc c. Tertia est *Abbatis hic, n. 2. & §.* eaque videtur probabilior, quòd prius cap. loquatur de Ecclesijs, vel Oratorijs publicis, quæ sunt in Monasterijs Religiosorum: hoc verò cap. de Oratorijs existentibus in eorum domibus privatis, in quibus non licet campanas ponere, & publicè pulsare ad convocandum populum: sed privatam campanam habere, eamque privatim pulsare, non est prohibitum, sed potius à sensu contrario id licitum esse colligitur ex hoc *c. Barb. hic n. 6.*

Colligitur secundò, si delictum exempti extendat effectum suum, extra locum exemptum, licet committatur in loco exempto, potest per Ordinarium loci coerceri, & puniri, ut in casu hujus c. nam campanæ pulsantur, ut audiantur, & convocetur populus, & quamvis pulsetur in loco exempto, tamen sonus earum extenditur ad locum non exemptum, & turbantur personæ, etiam non exemptæ: & sic delictum, quoad effectum extenditur extra locum exemptum, ideòque exempti excedentes metas privilegiorum, ab Episcopo loci puniri possunt: sicut projiciens lapidem in loco exempto, & percussiens existentem in loco non exempto, potest puniri per Ordinarium loci propter delictum in effectu commissum, extra locum exemptum, *Gl. hic V. Per te, & Abb. n. 4. & §. Fagn. ibid. n. 4.* ubi tamen n. 5. id limitat, nisi privilegium exemptionis concessum sit, etiam ratione rei sitæ, vel contractus inici, aut delicti commissi, extra locum exemptum: cujusmodi hodie est privilegium exemptionis concessum plerisque Religiosis: tunc enim etsi campanæ pulsarentur ab exemptis in loco non exempto, non possent hi ab Ordinario puniri, quia hujusmodi speciales exemptiones non sunt sublatae per *c. 1. h. t. in 6.* de quo dictum supra *sec. 2. §. 4. n. 52. h. t.*

Colligitur tertio, Papa sic concedere solet privilegium, ut non lædat, nec impediatur justitiam aliorum, nec grave præjudicium ijs inferat, ut dicitur in fine hujus c. *Gl. fin. ibid.*

CXXXVIII. Tertiò plures excessus, & delicta privilegiatorum, cum eorum poenis, recensentur in c. *Tuarum* 11. h. t. ubi habetur: Quòd, cum Fratres Hospitalis S. Joannis pro eleemosynis colligendis, mittere debeant Clericos, & Fratres ex Ordine suo, Cruce signatos, ipsi mittunt Laicos, & illiteratos, qui in multis excedere præsumunt, & delinquant. Et hoc est primum eorum delictum. Item in quadam Ecclesia baptismali, eis, scilicet Hospitalarijs, ab Episcopo Lugdunensi collata, (non pleno jure, *Gl. hic v. eod.*) quidam eorum Vicarium Sacerdotem percussit, ipsam Ecclesiam sanguinis effusione scedando, ideòque Archiepiscopus prohibuit ibidem celebrari divina officia, donec ea fuerit reconciliata. Sed ipsi, scilicet Hospitalarij Sacerdotes nihilominus in ea divina officia celebrant. Et hoc est secundum delictum, sive excessus eorum. Item alios quosdam Presbyteros (extraneos, & non Confratres, *Hofstiens. hic.*) ab Episcopis suspensos ab officio idem, quamvis Laici sint, restitunt ad divina officia celebranda, quod est tertium eorum delictum. Præterea quosdam Laicos, qui cum uxoribus suis, in domibus proprijs, commorantur, eò quòd eis ex suis bonis annuatim aliquid solvunt, ita emancipare (id est, liberare, & eximere à potestate Episcoporum, *Gl. hic v. eod.*) contendunt, ut alijs, secundum consuetudinem Terræ, seu Regionis, ad sibi objecta respondere non teneantur: & hoc est quartum eorum delictum. Consultus Papa Innocentius III. ab Archiepiscopo Lugdunensi respondit: quia privilegium meretur amittere, qui permisa sibi abutitur potestate, ideò eidem mandat, ut si quis Clericos, aut Laicos à dictis Fratribus, pro colligendis eleemosynis missos, invenerit Cruce falsò signatos, interdicit illis, qui eos miserunt, officium exhortationis, id est, prædicationis, in tota Provincia sua: & missos, si Laici fuerint, excommunicationis gladio percutiat: si Clerici, ab officio, & beneficio suspendat, non obstante aliquo privilegio, vel appellatione. Eos verò, qui in dicta Ecclesia lege Diocesana ipsi Archiepiscopo subiecta, post interdictum Archiepiscopi, divina celebrant, eadem poenâ suspensionis (scilicet ab officio, & beneficio) plectat, & in eadem divina officia celebrari non permittat, donec fuerit reconciliata. Presbyteros etiam ab Episcopis suis suspensos, & per Fratres illos ad officia sua temerè restitutos, in eandem sententiam suspensionis reducat. Denique illos, quos propter præmissam causam, ad respondendum alijs, secundum legem Terræ, non teneri asserunt, compellat alijs respondere, remota appellatione.

CXXXIX. Pro intellectu hujus c. notandum primò, qui mittuntur ab Hospitalarijs, alijsque hujusmodi Religiosis, ad colligendas eleemosynas, debent esse litterati, & ex ipsis Fratribus, & Crucem non falsò, nec fictè, sed verè gestare in pectore, alioquin repellendi sunt, & puniendi, tam ipsi, quàm eos mittentes, ab Episcopo, *Gl. hic in notatis, & Abbas not. 1. Fagnanus hic n. 2.*

Notandum secundò, celebrans in Ecclesia polluta non est suspensus, ipso jure, ab officio, & beneficio, sed suspendendus; non tamen irregularis, c. *Is*

qui 18. de sent. excomm. in 6. *Abb. hic n. 1. h. t.* si quis celebret in Ecclesia interdicta, & suspensus ab officio, & beneficio, c. *de interdictis, Fagn. hic n. 4.*

Notandum tertiò, non solum Religiosi, sed etiam Laici falsò portantes Crucem, vel alius habitum, possunt puniri per Episcopos, quia abutuntur Insignibus Religiosis, & injuriam inferunt, ideòque subiacent interdictis, ratione delicti, non obstante illo privilegio. *Abb. hic n. 1. not. 2.* Infigitur autem in hoc casu suspensio Clericis, sed Laicis poenâ excommunicationis, quia in eos non cadit suspensio, quia capaces sint alicujus officij spiritualis, *Barbosa hic n. 1.*

Notandum quartò, Presbyteri ab Episcopo suum suspensi, ab alijs etiam ad divina officia restitui, seu à suspensione non possunt, quia ab hac, alijsque censuris, & interdictis, non potest absolvi, nisi per eum, qui eas tulit, vel legitimus ejus Superior, *de censuris 11. §. Præterea de officio. Quia, Abb. hic n. 4.* Præterquam quòd in casu hujus non poterant Presbyteri suspendendi ab officio, quæ etiam eosdem ad divina restituit, cum sit actus jurisdictionis Ecclesiasticæ, & non sunt omnino incapaces, ut colligitur ex c. *ibi: Cum sint Laici, h. t. Barbosa, hic n. 1.*

Notandum quintò, si constat de habitus habitum Religiosum, quod non dicitur intentione profecti, tum gelatio habitus, tum vis per longum tempus, non inducit profectum, nec Religiosum facit. *Gl. hic v. Signatus n. 6.* Porro quomodo propter abulum amittitur privilegia, infra dicetur.

CXL. Quatrò alius excessus, sive delictum privilegiatorum, seu exemptorum est, si Ecclesie vel Capellas ædificant in locis non exemptis, vel licentia Ordinarij loci, vel in exemptis, sine licentia Papæ, quod prohibetur in c. *Admonere* 4. ubi Alexander IV. auctoritate Apostolica, à Cardinalium consilio, statuit, ne exempti Ecclesias, vel Capellas in locis non exemptis, construant, vel in locis exemptorum locorum licentia, construant, sumant: nec in sic constructis celebrent, vel divina faciant celebrari, neque etiam temporaria dicti, nisi in casibus in jure exceptis. Quod si contra facere præsumperint, à locorum Ordinarijs compellantur: revocatis sententijs, quod servatores exemptorum, propter hanc contumaciam protulerint. Item prohibet idem Papa, per litteras exemptis, prædicta exempti facere, vel in locis sine licentia, vel privilegio Sedis Apostolicæ, vel in locis exemptis, seu lites proprias, seu exemptionis causas, seu lites proprias, seu exemptionis causas, vel defensores assumant: committitque liberi homines ipsi sint censuales, id est, annuum præstent, cum id nequaquam sit licitum.

CXLI. Notandum primò, non licet ædificare Ecclesias in Diocesi Episcoporum, sine licentia, alioquin Ecclesie sic constructæ, non sunt Episcopo Diocesano, quæque parochia

subijcerentur, non ut in suos usus habeat, sed ut eas regat, & administret, sicut alias Ecclesias suæ Diocesis, & fructus in Ecclesiis sic exstructarum utilitatem covertat, *Lap. hic num. 1. Franc. num. 2. Cochier. de jurisdict. Ordin. in exemptos p. 1. §. 36. num. 1.* Ratio est, quia in generali prohibitione, ne aliquid fiat, sine licentia Superioris, comprehenduntur etiam exempti, nec censentur exclusi, prætextu exemptionis: generaliter autem prohibitum est, ne quis ædificet novam Ecclesiam, Capellam, vel Oratorium, sine Episcopi Diocessani licentia, c. *Nemo. 9. dist. 1. de consecr. Franc. hic §. Inhibemus. not. 1. Vivian. in Ration. hic.* Sed neque exempti possunt ædificare Capellas, & Oratoria in locis exemptis, sine licentia Papæ, quia sicut Episcopus est Diocessanus in loco non exempto: sic & Papa est Diocessanus in loco exempto, & Judex ordinarius exemptorum, *Gl. hic V. Auctoritate. C. V. Sedis Apostolicæ.* ubi tamen putat, quod hoc casu sufficeret licentia Legati de Larere, quia & ipse dicitur esse Judex ordinarius exemptorum, *Franc. hic §. Inhibemus. n. 21. Gl. not. 2.*

Notandum secundò. Exempti, si ædificent Ecclesias, in loco non exempto, sine consensu Diocessanorum, vel in illis sic constructis celebrent, vel tempore interdicti, possunt puniri à locorum Ordinariis, quia in his casibus, ratione delicti commissi in loco non exempto, sine consensu Diocessanorum, Episcopi sunt subjecti, ex auctoritate hujus Constitutionis, *Gl. hic V. Compescantur. C. Jo. Monach. V. eod. & exempti quoque tenentur observare interdictum generale, etiam ab Ordinario latum, Barb. hic n. 2.*

CXLII. Notandum tertio. Conservatores privilegiorum, hoc casu, non possunt exercere jurisdictionem suam, cum ad hunc casum ipsa privilegia exemptorum non extendantur, c. *1. h. t. in 6.* nec se intromittere possunt, nisi in manifestis injuriis, c. *1. & ult. de offic. jud. delegat. in 6. Gl. hic V. Revocamus. C. Jo. Monach.*

Notandum quarto. Non solum non exempti, sed etiam exempti non possunt comparere in judicio, agendo, vel defendendo pro suis subditis liberis hominibus, in causis eorum propriis: dicuntur autem causæ propriæ, quando commodum, & incommodum, seu damnum ad aliquos suo nomine pertinet, l. *2. ff. Quando appellandum sit. Gl. hic V. Proprias. C. Franc. cit. §. Inhibemus. not. 3.* Ratio est, quia si isti exempti hujusmodi causas, in quibus non habent interesse proprium, nec sunt illorum hominum procuratores, in se suscipiunt, ut actores, vel Rei, redderent duriorum causam adversariorum hominum illorum, quod non licet, quia non debet alicujus causa deterior fieri ex alieno facto, l. *1. ff. de alien. judic. mut. caus. facta. Gl. fin. hic, & Vivian. in Ration.*

Notandum quinto. Homines censuales, sive certum censum dominis directis solventes, non sunt propterea servi eorum, nec serviliter ipsis subjecti, *Gl. fin. hic in fine, & Franc. cit. §. Inhibemus. num. 2. not. ult.*

CXLIII. Quintò denique alius privilegiorum, seu exemptorum excessus, seu delictum est, si sive Regulares, sive seculares scienter celebrent, vel celebrari faciant Divina, in locis interdictis, nisi secundum permissionem Juris, vel excommunicatos, aut interdictos publicè ad Divina Officia, Sacramenta, vel sepulturam admittant, prout id prohibetur in c. *Episcoporum. 8. h. t. in 6.* Ubi Bonifacius VIII. Episcoporum, & Prælatorum aliorum frequentatis querelis excitatus, statuit, ne aliqui seculares, aut Regulares, quantumvis exemptionis privilegijs Sedis Apostolicæ communiti, cujuscunque Ordinis, Religionis, Status, vel conditionis existant, scienter celebrent, vel faciant celebrari Divina, in Civitatibus, Castris, Villis (nisi quatenus à Jure conceditur, scilicet submissa voce, & januis clausis, c. *ult. de sent. excomm. in 6.*) seu alijs locis interdictis, ab Ordinariis, vel delegatis Judicibus, vel à Jure: aut excommunicatos publicè, vel interdictos, ad Divina Officia, seu Ecclesiastica Sacramenta, vel sepulturam Ecclesiasticam admittant. Qui verò contrà facere præsumpserint, præter alias pœnas à Jure statutas, ingressus Ecclesiæ eis interdicatur, donec competenter satisfecerint, ad arbitrium ejus, cujus sententiam contempserunt.

CXLIV. Notandum primò. Hæc Constitutio Decretalis, ejusque pœna, ut ijs, qui scienter celebrant, vel faciunt celebrari in locis interdictis, vel qui publicè excommunicatos, vel interdictos admittunt ad Divina Officia, Sacramenta, vel sepulturam, interdicatur ingressus Ecclesiæ, secundum communiorum DD. sententiam, solum procedit in exemptis à jurisdictione ordinaria Episcopi, in quorum odium id est statutum, ut patet ex intentione, & occasione illius Constitutionis: nam Episcoporum querelæ non erant de sibi subjectis, quos ipsi poterant coercere, & punire, sed de exemptis, in quos non habebant potestatem, & ideo contra illos specialiter illa pœna interdicti ingressus Ecclesiæ est lata: & propter specialem etiam rationem, quia multò majore sunt pœnæ digni, quibus cum plurimum honoris per jurisdictiones Principis est delatum, inveniuntur in crimine, l. *Presbyteri. 8. C. de Episc. & Cleric. c. Quia. 3. §. Presbyteri. caus. 5. q. 6.* ideoque non est extendenda ad omnes alios etiam non exemptos: multò minùs ergo non exempti celebrantes coram publicè excommunicatis, vel interdictis, si postea celebrent in illa Ecclesia, sunt irregulares, quia c. *Is, cui. 20. de sent. excomm. in 6.* loquitur de eo, qui cum ipse interdictus sit, celebrat: non verò de celebrante coram interdictis, vel excommunicatis, si ipse interdictus non sit; neque verò talis irregularitas jure reperitur expressa, *Navarr. in man. c. 25. num. 94. C. c. 27. num. 157. Covarr. in c. Alma. p. 1. §. 6. n. 9. circa finem, Suar. dist. 34. de censur. sec. 4. num. ult.* Contrarium tamen tenet *Gl. in cit. c. Episcoporum. V. Ingressum. h. t.* scilicet hanc pœnam habere locum etiam in non exemptis, ut videtur colligi ex illis verbis hujus c. *Quantumcunque exemptionis Sedis Apostolicæ privilegijs sint communiti*: quæ verba non sunt restrictiva ad exemptos, sed potius ampliativa, ita ut etiam exempti, nedum non exempti hæc Constitutione ligentur, *Barbos. hic n. 3.* ubi ait, hanc sententiam in

rigore juris esse longè veriore, quamvis contraria, ac prior sit benignior, & ob auctoritatem tot DD. practicè tuta.

Notandum secundò. Faciens celebrari Divina in loco prohibito, eadem pœnâ punitur, quâ ipse celebrans, & appellatione Divinorum Officiorum, & Sacramentorum non venit Ecclesiastica sepultura, cum hic ista ponatur, ut diversa, *Gl. hic in notatis, Franc. hic n. 1. & 2.*

§. III.

De aliis quibusdam specialibus excessibus, & culpis Religiosorum prohibitis Jure Canonico, eorumque pœnis.

CXLV. De his agitur in *Clement. Religiosi. l. h. t.*
 „ Ubi Clemens V. in Concilio Viennensi statuit, ut
 „ Religiosi, qui Clericis, aut laicis Sacramentum extre-
 „ mæ Unctionis, vel Eucharistiæ ministrare, vel
 „ Matrimonia solemnizare, id est, solemniter be-
 „ nedicere, sine speciali licentia Presbyteri paro-
 „ chialis super his obtentâ, vel excommunicatos à
 „ Canone (exceptis casibus à Jure expressis, vel per
 „ privilegia Sedis Apostolicæ concessis) vel à senten-
 „ tijs per statuta Provincialia, aut Synodalia pro-
 „ mulgatis absolvere à pœnâ, & culpa præsumpse-
 „ rint, excommunicationis sententiam, ipso facto,
 „ incurrant, per Sedem Apostolicam duntaxat ab-
 „ solvendi: (nisi in mortis articulo, *Gl. hic V. eod.*)
 „ quos etiam locorum Ordinarij, postquam de hoc
 „ eis constiterit, excommunicatos publicè faciant de-
 „ nunciari, donec de absolutione illorum eis facta
 „ fuerit fides, nullo Religiosis eisdem suffragante,
 „ quoad hoc, exemptionis, vel alio privilegio.

CXLVI. Pro explicatione notandum primò, hæc Constitutio, cum suis pœnis, non habet locum in Clericis secularibus, qui etsi Sacramenta extre-
 mæ Unctionis, vel Eucharistiæ administrent Clericis, vel laicis, vel eorum matrimonia solemniter benedicant, sine licentia proprii Diocesani, vel Parochi, non incurrunt, ipso facto, excommunicationem, sicut Religiosi, siue sint exempti, siue non, incurrunt, *Azor p. 1. libr. 12. c. 13. q. 5.* adeoque in dispositione pœnali sub appellatione Religiosorum non comprehenduntur Clerici seculares, licet eadem dispositionis ratio in utrisque militare videatur, *Abb. in cit. Clement. 1. not. 1. & 2.* Habet autem hæc Constitutio locum in Religioso translato ad Ecclesiam secularem: & ratio esse potest, quia communis, & frequentius solent in his Religiosi delinquere, & ambire, ac concupiscere aliena magis reprobat in Religioso, *Gl. in Clement. 1. V. Religiosi. de decim. & Abb. ibid. n. 1.*

Notandum secundò. Religiosi prohibentur Eucharistiam ministrare, non tantum sanis, & bene valeantibus, sed etiam quando confertur, ut Viaticum, moribundis, seclâso speciali privilegio, *Navarr. in Man. c. 21. n. 52. Azor. cit. c. 13. q. 5. §. Sed ambigue. Barbosa. in cit. Clement. 1. n. 4. h. t.* quia prohibetur hic generatim Religiosis, ne præsumant ministrare Eucharistiam,

Notandum tertio. Pœna hæc excommunicatio, ipso jure, lata in Sacerdotes Regulariter benedictes matrimonium, sine licentia Parochi, non est correctiva, nec subiacet perpen-
 sionis, quæ in eosdem, ipso jure, lata in Concilio Tridentino *sess. 24. c. 1. de reformatione. libr. 1. tit. 2. consil. 10. n. 1. & seq. in addita. l. 3. de matrim. disp. 48. Barb. in cit. Clement. 1. n. 4. h. t.* quia leges posteriores non tollunt priores, nisi expressè revocent, vel illis sint contrariæ: ita-
 tato decreto Concilij Tridentini, nec expressè, nec tollitur pœna statuta in *Clem. 1. h. t.* quæ contra solos Religiosos illam decrevit. Nec obstat, iuxta receptam doctrinam, nova pœna magis nova statuta, corrigat rigidiores pœnas veteris legis: quia id verum est in pœnis à Jure impositis, non autem in ijs, quæ ipso jure incurrunt sunt excommunicatio, & suspensio illa Concilij Tridentini. *Navarr. cit. l. n. 5.*

CXLVII. Notandum quartò. Parochi non ferenti se habere licentiam proprii Parochi recipienda Sacramenta ab alieno Sacerdote, sicut potest à Religioso, vel alio Clerico, qui non præsumi esse in memor sue salutis, & pœnæ, quod quidem procedit in Sacramento Matrimonij, in qua creditur, dicenti se esse absolventem in Sacramento Eucharistiæ, aut extre-
 mæ Unctionis, quia hæc Sacramenta percipiuntur tantum remedium, & ut salutis spiritualis causa, pertinent ad forum internum conscientie, non in Sacramento Ordinis, quod confertur tantum propter se, sed etiam propter alios. *V. Non habita, & Abb. n. 5.* Idemque dicendum in Sacramento matrimonij, quod etiam pariter in Sacramento externum, & externam gubernationem habet, sicut Ordo, ideòque dicenti habere se licentiam ut Ordines recipiat ab alieno Episcopo, vel unus Sacerdos assistat, vel benedictio nuptiarum sit credendum, nisi esset persona valde fidei. *Sanch. libr. 3. de matrim. disp. 37. n. 2. & 3.*

Notandum quintò. Parochus, etiam non Sacerdos, potest dare licentiam Parochiano, qui ab alio Presbytero Sacramenta recipiat, licet ipse possit illa ministrare, quia primum est administrare, quem ipse non habet: secundum jurisdictionem, quam habet, *Gl. hic V. Presbyteri, Abb. n. 1. h. t.* in hoc textu mentio de Presbytero Parochiali, ut plurimum Parochi solent esse Presbyteri, *libr. 3. de matrim. disp. 20. n. 3.* Quin imò etiam Episcopus, vel ejus Vicarius Generalis potest dare Religioso licentiam administrandi Sacramenta extre-
 mæ Unctionis, & Eucharistiæ, & solemniter benedicendi nuptias subditorum, in sua Diocesi, sicut factum, *Gl. hic V. Presbyteri, & Abb. n. 1. h. t. libr. 3. de matrim. c. 29. n. 15. Barbosa. hic n. 1.*

Notandum sextò, ad hoc, ut Religiosi conferre Sacramenta, de quibus in hac Constitutio mentio, Parochiano, requiritur, ut expressè specialis licentia à Presbytero proprio obsecrati, vel de Sacramentis conferendis, quàm de Religio conferente, & Parochianis, qui Sacramenta percipiunt. Veruntamen post factum non incurrunt pœna hujus *Clement. si sit facta specialis*

tio de Sacramentis, etsi non exprimat nomen Parochiani, cum data fuit licentia conferendi Religioso, vel nomen Religiosi, cum licentia data fuit Parochiano, *Gl. hic V. Speciali, & Abb. n. 12.*

CXLVIII. Notandum septimò, præter licentiam Parochi, hæc tria Sacramenta conferendi alienis subditis, necessaria est Religioso, etiam licentia sui proprii Prælati, *Arg. e. 1. de testam. in 6. ut licet conferat, quamvis non incurrat pœnam excommunicationis, etiam si eam non habuerit, quia illa est solum imposita, ob defectum licentiæ proprii Presbyteri, pœna autem non debet extendi ultra casum expressum, Abb. hic n. 14.*

Notandum octavò, Religiosus administrans Sacramentum Baptismi, vel Pœnitentiæ alieno subdito, sine licentia proprii Parochi, non incurrit pœnam excommunicationis hinc decretam, quia illa solum imposita est administrantibus tria Sacramenta Eucharistiæ, Extremæ Unctionis, & Matrimonij, idèque ad alia Sacramenta, quoad pœnam, non est extendenda; etsi major videatur esse ratio prohibitionis in Sacramento Pœnitentiæ, vel Baptismi, quam in alijs expressis, *Gl. hic V. Speciali, in fine, & Abb. n. 17. ubi tamen n. 18. ait, quod major ratio prohibendi fuerit in istis tribus Sacramentis, quia fortè Religiosi magis, & frequentius in his tribus excedebant, quam in alijs, & ideo fuit severius, quoad ista, prohibendum.*

Porro hæc pœna excommunicationis non incurritur à Religioso, si per ignorantiam, vel ratihibitionem ea Sacramenta conferat, quia in Clementina dicitur, ne præsumat ministrare: neque etiam si ministrat Religioso ea Sacramenta alteri Religioso exempto, ut colligitur ex illis verbis, ne ministrant Clerici, vel Laici, nimirum Parochi subjectis, *Azor cit. e. 13. q. 5. §. Annotandum.*

CXLIX. Notandum nonò, quamvis Religiosus absolvens alterius subditum ab excommunicatione, à Canone quocunque, etiam à quo Episcopus, vel Sacerdos alius posset absolvere, latà, incidat in excommunicationem; non tamen incidit in excommunicationem, si absolvat ab excommunicatione latà ab homine, quia calus iste non est in hac Clementina expressus, idèque locus non est huic pœnæ, *Gl. hic V. à Canone, & Abb. n. 19. præterquam in casibus jure expressis (habent enim multi Religiosi privilegium à Sede Apostolica absolvendij à diversis casibus, Gl. hic V. Concessis.) Eandem pœnam autem excommunicationis incurrunt etiam Religiosi illi, qui absolvunt quengnam à sententijs per statuta Provincialia, vel Synodalia promulgatis, ut habetur in cit. Clementina 1. in princ.*

Notandum decimò, appellatione sententiæ hinc venit omnis sententia excommunicationis, suspensionis, & interdicti, ad quam necessaria est absolutio, *Gl. hic V. Sententijs, & Abb. n. 20.* Religiosus autem absolvens à sententia Canonis, vel statuti, incurrit excommunicationem, etiam si absolvat Religiosum, vel consocium, quia textus nihil excipit, & sub verbis generalibus comprehenduntur Religiosi, etiam in materia pœnali, *Gl. hic V. Quenquam, & Abb. n. 21.*

Notandum ultimò, Ordinarius loci potest curare Religiosum quemcunque, etiam exemptum publicè denunciari excommunicatum, postquam ipsi

constiterit, eum incidisse in excommunicationem: idèque etiam poterit eundem citare, in ordine ad faciendam denunciationem, quia concessio consequente, videtur etiam concessum antecedens, sine quo consequens obtineri non potest, *Abb. hic n. 22.* nullo Religiosis suffragante privilegio, quin pœnam incurrant, & denunciari possint, quamvis privilegia ipsis concessa non amittant, *Gl. hic V. Suffragante.*

CL. Præterea in cit. Clement. 1. §. Quibus etiam Religiosis sub præcepto obedientiæ, & comminatione maledictionis æternæ, inhibetur, ne Prælati Ecclesiarum detrahant in sermonibus suis: nec Laicos ab Ecclesiis suarum accessu, vel frequentia retrahant: nec Indulgentias indiscretas (scilicet non concessas, *Gl. hic V. eod. sive falsas, & suppositicias*) promulgent: nec quando interlunt testamentis conficiendis, testatores à debitis restitutionibus, aut legatis Matricibus Ecclesijs, (id est, Cathedralibus, vel alijs, *Gl. hic V. eod.*) faciendis retrahant: nec legata, vel debita, vel ablata incerta sibi, aut alijs singularibus sui Ordinis Fratribus, vel Conventibus, in aliorum præjudicium (scilicet eorum, quibus debentur, vel quibus legare volebant, vel etiam Episcoporum, quibus competit dispositio de malè obtentis incertis, *Gl. hic V. In aliorum*) fieri, seu erogari procurent. Nec quengnam à casibus Sedi Apostolicæ, aut locorum Ordinarijs reservatis absolvere (à peccato, vel culpa, *Gl. hic V. eod.*) præsumant. Nec etiam personas Ecclesiasticas, præsertim coram Judicibus delegatis à Papa, suam contra eos justitiam prosequentes, indebitè vexare, aut ad loca plura, præsertim multum remota, conveniendi causâ, trahere præsumant. Si qui verò contra prædicta, vel aliquid ex ijs, attentare præsumperint, per duos menses subiaceant illis pœnis, quæ secundum eorum regulam, vel statuta, pro gravibus criminibus, seu culpis, con sueverunt imponi: super quibus non possit, absque manifesta necessitate (scilicet infirmitate, senectute, vel his similibus, *Gl. hic V. eod.*) cum eis dispensari. Cæterum si Prælati eorum de his, quæ ad eos, occasione prædictorum excessuum, quoquo modo pervenerunt, Ecclesijs, vel personis Ecclesiasticis (laicis ergo non providetur, *Gl. hic V. eod.*) damnificatis, vel læsis, infra mensem plenè non satisfecerint, postquam super hoc fuerint requisiti (ab his, quorum interest) sententiam suspensionis (ab officio, *Gl. hic V. eod.*) eo ipso incurrant, donec debite satisfaciunt, non obstantibus statutis, & privilegijs quibuscunque, & sub quocunque tenore concessis.

CLI. Pro explicatione notandum primò, Peccant Prædicatores Religiosi graviter, & puniri debent, qui in suis Concionibus Prælati Ecclesiasticis detrahunt, quod intelligendum est, si nominatim eos perstringant, vel per talem circumlocutionem, quæ vicem habeat proprii nominis, seu proprium Prælati nomen exprimat: aliàs verò bene licet in genere tangere vitia Prælatorum, juxta illud Christi, *Matth. 23. Super Cathedram Moysi &c. Gl. hic V. Detrahant. & Abb. n. 23.* Porro Concionatores, si Prælati detraxerint in sermonibus suis, per duos menses subire debent illas pœnas, quæ secundum regulam, vel statuta, propter gravia delicta, vel culpas, eis imponi

confueverunt, *cir. Clement. 1. §. Quibus. Barb. ibid. num. 18.*

Notandum secundò, Religiosi, etiam exempti non possunt, sine auctoritate, & licentia Superioris, absolvere à casibus reservatis Papæ, vel etiam Episcopo, ut declaravit S. Congregat. Concil. apud *Barb. in Collect. hic, §. Quibus n. 19. & alij.*

Notandum tertio, quamvis Religiosi habeant Conservatores, quibus datur potestas trahendi aliquos ultra duas dietas, cum clausula, non obstantibus, &c. non tamen possunt eos convenire, trahendo ad plura loca, præsertim multum remota, *Gl. hic V. Remota, & Abb. n. 29.*

Notandum quarto, Prælati Religionum, si non satisfaciunt, intra mensem, partibus læsis, quia ad ipsos aliquid pervenit, occasione excessuum commissorum à suis Religiosis, suspensionem incurrun, *cir. Clem. 1. §. Quibus etiam: ad quam incurrendam plura requiruntur, ut tradit Suar. dif. 31. de cens. sec. 6. n. 11.* Primò, quòd Prælati isti aliquid acceperint, videlicet, sive pro Monasterio suo, sive pro personis privatis. Secundò, ut id quod accipitur, illis detur, occasione excessuum, qui ibi prohibiti sunt Religiosis. Tertiò, ut hujusmodi Prælati, ad quos hæc bona pervenerunt, sint requisiti ab ijs, in quorum præjudicium ea ad Prælatos sic pervenerunt. Quartò, ut post hanc requisitionem, per mensem sint in mora satisfaciendi, quo elapso, incurrun suspensionem, donec debitè satisfaciunt. Quæ suspensio est ab officio, juxta *Gl. hic V. Suspensionis*; imò ab omni administratione, cum sit absolutè, & simpliciter lata, *Suar. c. l. Fertur autem solum in Prælatos, qui prædicto modo delinquant, non verò in ipsos singulares Religiosos, qui excessus illos commiserunt, in quos ibi non suspensio, sed excommunicatio lata est, Suar. c. l. & alij apud Barbof. in cit. Clem. 1. §. Quibus etiam, h. t.*

CLII. Denique in *cit. Clem. 1. §. fin. ad* ditur moderatio, nempe ut Religiosis illis, quibus est ab Apostolica Sede concessum, ut familiaribus suis domesticis, aut pauperibus in Hospitalibus suis degentibus, Ecclesiastica Sacramenta possint ministrare, nullum, ob prædicta, præjudicium generetur: quia Religiosi, quoad duos istos casus, sunt privilegiati, prout sumitur ex *Clement. 2. in fine, de Relig. domib. Gl. fin. hic. potest autem hujusmodi generale privilegium pro toto orbe concedere solus Papa: speciale verò, pro sua Diocesi, etiam Episcopus ex causa, juxta c. Constitutus 6. de Religios. domib. Gl. hic V. Apostolica, & Abb. n. 32.*

§. IV.

De pœna abutentium suis privilegiis, & punitione violentum aliena privilegia.

CLIII. Queritur primò, quæ sit pœna abutentium suis privilegiis, sive excedentium fines eorum? Resp. Propter abusum possunt revocari privilegia, & privilegium meretur amittere, qui permittit sibi abutitur potestate, *c. Ut privilegia 24.*

in princ. & c. Tuorum 11. §. Verum, h. t. & c. gium 63. caus. 11. q. 3. & c. Illi 7. dif. 74. plura infra.

CLIV. Queritur secundò, an de puniendi sint, qui aliena privilegia violentum? De hoc agitur in primis in c. Quamvis, ubi Abbas, & Conventus Ordinis Claustrali conquesti sunt Papæ Honorio III. quòd quidam Archiepiscopi, & Episcopi, in quorum locum commorantur, & Officiales eorum, cum illis sui Ordinis Monachos non possent sententias communicationis, & interdicti proferre, et c. super hoc Apostolica Sedis privilegium lata est: ideo in eos, qui molunt in monasteriis, vel coquant panes in furnis ipsorum, & quod dendo, vel emendo, aut aliàs eis communicant, & Archiepiscopi, & Episcopi excommunicantur, & interdicti sententias proferunt: ubi vim, & potestatem Apokolicorum possident, sed sola verba servant. Monachos illi, in quibus quodammodo, seu indirectè excommunicant, dum eis alios communicare non duntaxat, eoque quantum ad hoc judicio judicium cantant, modo infra explicando. Et qui communicant illis, majorem excommunicationis incurrun, quam etiam excommunicatis communicando fuerint incursum. Quare mandat super versis, & singulis ex prædictis Archiepiscopis, & Episcopis, ut sententias hujusmodi privilegiorum Sedis Apostolicæ de causis deferant, quia si super hoc querela denovo ad ipsos pervenerit, promulgatores talium sententiarum severè castigabit.

CLV. Pro explicatione hujusmodi, dum primò, privilegia non sunt violanda, tantum directè, non servando tenorem verborum, nec indirectè. Sic qui per privilegium non potest directè excommunicari ab Ordinariis locorum non possunt etiam indirectè excommunicari, trahendo alios ab eorum communione, quia communicatio nihil aliud est, quam communis participatio, & fraterna societas separatio, *gelirudam 12. caus. 3. q. 4. Gl. hic in Summa, p. 1. Quodammodo. Hostiens. ibid. & Abb. n. 10. Ratio est, quia talis excommunicatio non est eodem privilegij, si enim Episcopi non possunt privilegiatos excommunicare, nihil debent licet per quod ad idem deveniunt, quod enim est prohibetur alicui, ad id alià vià admitti non debet. *Tua §. de Procurat. Gl. hic V. In Fraudem.**

Notandum secundò, qui servat talis privilegij, vel privilegij, quæ est lex quædam per se venit contra mentem illius, is facit contra Legem, vel privilegium, *l. Non dabitur §. C. de Reg. juris ult. in 6. Abb. hic n. 2. ubi ratiocinatur limitat, dummodo confit de mente Legis, privilegij, alioquin verò si non confit de mente Legis, in dubio veniens contra verba, censetur veniens contra legem, vel privilegium.*

Notandum tertio, Monachi, dum communicare prohibentur, quodammodo excommunicantur, & judicio Judiciorum judicantur, *cit. in cit. c. Quamvis, h. t. quia cum Excommunicati possit directè excommunicare Judicium, &*

ad nos de his, qui foris sunt, 1. ad Cor. 5. c. Multi 18. caus. 12. q. 1. c. Gaudemus 8. de divor. ideo quandoque excommunicantur Christiani eis communicantes: ita isti Archiepiscopi, & Episcopi, cum non possent excommunicare Monachos illos propter privilegium, excommunicabant communicantes cum eis, Gl. hic V. *Judicio Judaeorum, & Hostiens.* Unde evenit, ut qui communicabant cum illis, majorem excommunicationem incurrerent, quam qui excommunicatis participant, qui enim communicat excommunicatis, est excommunicatus, sed minore excommunicatione tantum, c. Cum excommunicato 18. caus. 11. q. 3. c. 2. de except. sed isti, qui participabant istis Monachis in praedictis, majorem excommunicationem incurrerant, quam alii participando excommunicatis, Gl. hic V. *Majorem.*

Notandum quartò, excommunicatio lata ab Episcopis in casu hujus c. in suos subditos, qui molunt in molendinis, vel panes coquunt in furnis Monachorum Cluniacensium habentium privilegium, ut ab Episcopis excommunicari, vel interdicti non possint, est irrita, quia talis prohibitio fieri non potest etiam subditis, si tendat in praedictum, sive damnum sic privilegiatorum, Arg. c. ult. de immuni. Eccl. in 6. & sumitur ex hoc c. Nam considerato effectu, principaliter concernit ipsos excommunicatos, licet verba ad subditos referantur, Fagn. hic n. 4. & 5.

CLVI. Præterea privilegijs suis, sive ipsi concessis privandus est, qui alienis derogat, pro- ut statuitur in c. Dilecti 4. h. t. Nam Fratres Hospitalis Hierosolymitani conquesti sunt Papæ Alexandro III. quòd Archiepiscopi, & Episcopi de malefactoribus suis justitiam facere non lunt, ipsorum privilegia recipere contemnentes. Unde Papa rescribit Prælati praedictis, ut pro certo sciant, quòd ipsi privilegia ipsis concessa adimat, cum ipsi Authenticis scriptis Romanæ Ecclesiæ (in quibus privilegia continentur) non timeant obviare. Ratio est, quia non sunt ei sua jura servanda, qui non metuit aliena violare, c. Sic decet 22. caus. 25. q. 2. & quod quisque juris in alium statuit, eodem uti debet, c. Cum omnes 6. de Constit. & Ecclesiasticus Ordo confunditur, si cuilibet jus suum non servetur, c. Pervenit 39. caus. 11. q. 1. Inspicienda igitur sunt privilegia, & quæ in ijs continentur, observanda, c. Porro 7. h. t. alioquin ea contemnentes puniendi sunt, Gl. fin. hic, & Hostiens. Nam Prælati, qui justitiam administrare nolunt privilegiatis, puniri debent, & vicissim privati suis privilegijs, ut in eo, in quo deliquerunt, puniantur, Abb. hic n. 1. & Barb. n. 2. ubi n. 3. addit, per hoc non excludi alias pœnas jure præscriptas contra Judices negligentes in administratione justitiæ, vel qui per dolum, aut imperitiam, malè judicant, quarum præcipua est, quòd litem faciant suam, l. Filiusfam. 15. ff. de Judic. & parti injustè condemnata teneantur in solidum resarcire damnum litis illatum, cit. l. Filiusfam. & l. 2. C. de pœna Judic. qui malè judic.

CLVII. Cæterum quod dictum est, pri-

villegia non esse violanda, & violatores eorum puniendos esse, id limitari debet primò, nisi Clerici quidam sine habitu, & tonsurâ incedentes, sicut Laici, converfentur, & in delictis fuerint deprehensi, tales enim non obstante privilegio fori Ecclesiastici, etiam à Judice seculari puniri possunt, sine metu incurrendi pœnam excommunicationis, prout sumitur ex c. Ex parte, 27. h. t. Nam quidam Litterati in territorio jurisdictioni Regina Angliæ subjeti degebant, quos nec habitus, nec tonsura Clericos ostendit: quivè eum in aliquibus foris factis (id est, maleficijs, sive delictis, Gl. hic V. eod. & Hostiens.) deprehenderentur, ut jurisdictionem Regina eluderent, & pœnam debitam pro delictis evaderent, assumpserunt, vel reassumpserunt habitum Clericalem abjectum, & tonsuram, licet antea pro Laicis ab omnibus haberentur. Regina id significavit Papæ Honorio III. qui ei respondit, quòd etsi jurisdictionem suam in hujusmodi delinquentes exercuerit, qui sine tonsura, & habitu in delicto fuerunt deprehensi, id æquanimiter tolerabit, & sustinebit, cum malitijs hominum non sit indulgendum: nec tonsurâ, vel habitu sic reassumpto, ipsorum malitia foveri debeat. Ex quo patet, quòd Judex secularis licet capere, & punire possit Clericum in delicto deprehensum, sine habitu, & tonsura Clericali, nec tenetur eum dimittere, etsi reassumpserit habitum, & tonsuram, Abb. hic n. 3. quòd tamen limitandum est, juxta decisionem cap. Si Judex 12. de sent. excomm. in 6. de quo ibi.

CLVIII. Verùm decisioni hujus c. adversari videtur, quòd ad hoc, ut Clerici non deferentes habitum, & tonsuram, priventur privilegio Clericali, seu fori Ecclesiastici, præcedere debeat trina monitio, neque sufficit, quòd sine habitu, & tonsurâ, in crimine deprehendantur, c. Ad audientiam 25. & c. Contingit 45. de sent. excomm. & c. ult. de vita, & honest. Cleric. Unde varij sunt intellectus, & expositiones, cit. c. Ex parte, h. t. Nam primò aliqui intelligunt, non de omnibus Clericis, sed solum de Clericis conjugatis, qui non gaudent privilegio Clericali, nisi habitum, & tonsuram deferant, c. unic. de Cleric. conjug. in 6. quia hoc c. est pars c. Ex parte 9. de Cleric. conjug. Verùm non apparet ex hoc c. quòd Clerici, de quibus in eo est sermo, fuerint conjugati, nec Papa omisisset mentionem hujus qualitatæ facere, si ab eo penderet verus illius intellectus, Barbosa in Collect. hic, n. 5.

Secundò, alij intelligunt hoc c. de solis Clericis in Minoribus Ordinibus, qui non gaudent privilegio Clericali, si incedant sine habitu, & tonsura: etsi eo non priventur Clerici in Sacris constituti, nisi postquam ter sunt moniti, juxta Canones supra allegatos. Verùm privilegium fori generaliter, & æqualiter convenit Clericis in Minoribus, & Majoribus constitutis, juxta c. 2. ibi: Aut Clericum ullum, de foro comp. ideoque non est restringendum ad solos Clericos Minores incedentes, sine habitu, & tonsura: præsertim quia ex textu hujus c. non constat ibi agi de solis Clericis in Minoribus; neque etiâ quòd agatur de Clerico, qui imiscet se enormibus criminibus, de quo in c. Perpendimus 23. de sent. excomm. Barb. hic n. 5. in fine. Tertiò Gl. hic V. *Deprehensi,* & Abb.

Abb. n. 4. explicant hoc c. loqui de ijs, qui tanquam laici in omnibus, & ab omnibus habebantur, & malitiose assumebant habitum Clericalem, & tonsuram, ut evaderent iudicium seculare: vel si aliquando fuerant Clerici, de eo tamen non constabat, & sic ipso facto renunciabant privilegio Clericali; & licet allegarent se esse Clericos, non tamen id probabant, ac proinde nulla poterat esse admonitio. Hæc expositio prioribus est probabilior: non tamen videtur plenè satisfacere, tum quia si non probabant se esse Clericos, nulla jam aderat ratio dubitandi, an gaudent privilegio Clericali: tum quia in textu videtur supponi, probatum fuisse illos esse Clericos, ut colligitur ex illis verbis: licet antea pro laicis ab omnibus haberentur, ergo postea constabat illos esse Clericos, qui antea laici communiter existimabantur, *Barbos. hic n. 4.*

CLIX. Itaque idem *Barb. hic n. 6.* rejectis alijs explicationibus, ait, in hoc c. agi de illis Clericis, qui frequenter, & ferè semper, sine habitu Clericali, & tonsura incedunt, & ideo à laicis distingui non possunt, sed deprehensi in crimine se Clericos esse dicunt, ut subterfugiant iurisdictionem secularem, & debitam pro delictis punitionem evadant: de his enim deciditur in hoc c. quod privilegio Clericali non gaudeant, sed à Iudice seculari puniri possint, citra metum incurrendæ excommunicationis, etiamsi postea habitum, & tonsuram reassumant, & prius moniti non fuerint, quia cum à laicis non potuerint discerni, nulla monitio præcedere potuit, & dolus, ac fraus huiusmodi eis patrocinari non debet, ne videantur de sua malitia commodum reportare, c. *Intelleximus, 7. de Iudic.* Porro hodie post Concil. Trident. *Sess. 23. c. 6. de reform.* S. Congregatio censuit apud *Io. Gallemari. in Declarat. ibid. n. 4.* quod si Clericus in Minoribus constitutus, non Beneficiatus, non incedat in habitu, & tonsura, non gaudet privilegio fori, licet non sit monitus, propter dictionem nisi positam in cit. c. 6. quæ excipit, *Barb. hic n. 6. in fine.*

CLX. Limitatur secundò. Laici violenti invasores Ecclesiarum, vel rerum Ecclesiasticarum, aut eis præjudicium inferentes, possunt puniri ab Ecclesia, seu Ecclesiasticis Iudicibus, non obstante privilegio fori, quo reus puniendus est in foro suo, & laicus coram Iudice suo seculari, prout sumitur ex c. *Sicut. 2. h. t.* ubi Gregorius I. ita rescribit: Sicut ipse Papa non vult in iudiciis turbare privilegia laicorum: ita si laici præjudicent, seu in præjudicium Ecclesiarum, vel rerum Ecclesiasticarum aliquid attentent, vult eis auctoritate Apostolicâ (suum jus defendendo) moderatè resistere: nam violentos laicos (id est, Ecclesijs, vel eorum rebus violentiam, aut præjudicium inferentes, *Hofstiens. hic*) coercere, non est contra legem agere, sed legi ferre subsidium.

CLXI. Ubi notandum primò. Turbans res, vel iura Ecclesiæ, vel eis vim, aut præjudicium inferens, etiamsi laicus sit, potest coerceri, & puniri per Ecclesiam, seu Iudicem Ecclesiasticum, *Gl. hic V. Coercere. Abb.* Ratio est, quia seculares, qui violententer invadunt res immobiles, vel mobiles Ecclesiæ, vel qui iuribus illius præjudicium afferunt, crimen sacrilegij committunt, ideòq; conveniri possunt, non tantum coram Iudice seculari, sed etiam coram Iudice Eccle-

siastico, c. *Cum sit. 8. de foro comp.* Idque in hoc Ecclesiæ est introductum, est enim crimen sacrilegij, ita ut inter utrumque Iudicem præventum sit, *Barb. hic n. 2. de quo pluribus actum de c. cret. tit. 2. sec. 4. §. 3.*

Notandum secundò. Dupliciter potest intelligi hoc c. 1. quod loquatur de privilegio fori, quod reus laicus conveniendus est in foro seculari, *Abb. hic.* 2. quod loquatur de alijs privilegijs, quibus laicis concessis, nempe quod debeant conveniri coram certo Iudice, & non coram alijs, quia quod ab alijs debeat, sequi forum Rei, eumque conveniri coram tantum Iudice, est potius Jus commune, quam privilegium, *Alexand. de Nevo apud Abb. hic in dictione.*

§. V.

Proponuntur breves summae Constitutionum Extravagantium huius Tituli.

CLXII. In Extravag. un. Joannis XXIII. incipit, *Ad nostris*, revocantur, & irritantur omnia privilegia aliquibus Nobilibus, & Communitatibus Campaniæ, Maritimæque Ecclesiasticæ, & Silesiæ, ut ipsi asserbant, sibi concessa, penam bannitis impunè, idque ob gravissimam causam inde sequebantur.

CLXIII. In Extravag. 1. Inter communes est Benedicti XI. & incipit, *Inter communes*, sunt Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus privilegia circa prædicationes, audientias confessionum, & sepulturas. Ex primò quidem, ut possint prædicare in suis Ecclesijs, & in publicis locis, licentiâ Diocesanorum, aliorumque Prælatorum non petita, sine qua tamen id facere non possunt, illà horâ, quâ Episcopus concionatur, vel coram se prædicari facit: aut quando urgente causa ad se generaliter Clerum convocat. Nec etiam deant prædicare in Ecclesijs parochialibus, parochorum Rectores, nisi iussu ab horum Superioribus. Possunt tamen prædicti Fratres in prædicatione concurrere cum Diocesanis in Capitulis generalibus, illis diebus tantum, quibus tenentur ad Clerum fieri solent, & solemniter prædicare in funeribus Monachorum, vel eorum defunctorum, Festis peculiaribus. Porro hodie circa prædicationes regulares observanda sunt, quæ statuta sunt Concilio Trident. *Sess. 5. c. 2. Sess. 11. c. 1. & Sess. 14. c. 1. de reform.* de quo alibi dictum. Deinde in Extravag. 1. statuitur, quod electi à suis Superioribus ad audiendas Confessiones libere audiant, & voluntes eis peccata sua confiteri, absque licentia Diocesanorum, & aliorum Prælatorum, & eorum exemptorum, & non exemptorum, quibus licentes confiteri subsunt, Religiosos autem, & cunctum statuta suorum Ordinum præscriptis confiteri debent, aut ab eis, ne communi alijs, prohibentur, absolvere non debent. Item prohibentur absolvere excommunicatos, & hereticos propter delictum, & criminosos, quos crimina egent publicâ penitentia, & quosdam à casibus Episcopo, vel Sedi Apostolicæ referre Denique in dicta Extravag. 1. §. Porro, conceditur

diſtis Religioſis, ut poſſint ſepelire mortuos, qui apud ipſos ſepulturam elegerint, & proceſſionaliter cum Cruce alienas Parochias ingredi, & corpora defunctorum aſſumere, & ad ſuas Eccleſias deferre tumulanda, ac liberi ſint etiam ex ſibi relictis ſolvere Canonica portionem parochialem, & quartam Epiſcopalem: de funeralibus autem medietatem, vel ſi dividi commodè non poſſint, ejus æſtimationem Eccleſiæ parochiali ſolvant. Per quam Conſtitutionem revocatum fuit, quod prius ſtatutum fuit à Bonifacio VIII. in *Extravag. 2. §. Verum de ſepultur.* Præterea non licet Regularibus hodie, etiam prætextu alicujus conſuetudinis, Parochiaſcum Cruce proceſſionaliter, aut aliàs ad deferenda defunctorum funera intrare, vel illa levare, & offerre, niſi exſpectato, & vocato proprio Parocho, & quæ præſente, præterquam ſi requiſitus venire recuset, ex declaratione S. Congreg. ſuper negotiis Epiſc. & Regul. apud Barboſ. in cit. *Extravag. 1. h. 1. n. 4.*

CLXIV. In *Extravag. 2.* quæ incipit, *Mervit.* eod. tit. Clemens V. declaravit, quòd per *Extravag. 1.* quæ incipit *Unam ſanctam.* de majorit. & obed. inter communes (in qua dicitur, quòd omnes Chriſti fideles de neceſſitate ſalutis ſubſunt Romano Pontifici) Rex Franciæ, & incolæ illius Regni Eccleſiæ Romanæ, non ampliùs ſint ſubjecti, quàm priùs erant, de quo videri poteſt *Azor p. 2. Inſtit. libr. 11. c. 5. q. 6.*

CLXV. In *Extravag. Divina. 3. h. 1.* Papa Eugenius IV. prohibuit, ut Ordinarij locorum, eorundemque Comiſſarij, & delegati, & cæteri omnes, quâcunque poteſtate, & auctoritate præditi, & cujuſcunque dignitatis fuerint, non præſument contra Officiales, pro tempore in obſequijs Papæ, & Sedis Apoſtolice exiſtentes, nec contra quoscumque alios, pro ſuis, vel ſuorum cauſis, ſeu negotijs proſequendis ad Sedem prædictam venientes, ac in ea (dum durat proſecutio huiusmodi cauſarum) morantes, vel ab ea recedentes, procedere, aut in eos excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdici ſententias ferre, vel privatos officijs, aut beneficijs declarare, vel illa alijs conferre, vel in hoc ſe intromittere: alioquin omnes huiusmodi ſententiæ latæ, vel ferendæ, & omnia contra hanc prohibitionem, ſcienter, vel ignoranter attentata, ſint irrita, & tam dantes, quàm recipientes, ſint ipſo facto excommunicati, ſuſpenſi (ab officio, & beneficio) & interdicti: non obſtantibus quibuſcunque Concilijs, etiam Generalibus, Conſtitutionibus, & Apoſtolicis privilegijs. Porro Concilium Trident. *Seſſ. 24. c. 11. in fine. de reform. declaravit*, quòd privilegia, quæ vigore huius Eugenianæ Conſtitutionis, aut familiaritatis Cardinaliù, reſidentibus in Curia Romana competere ſolent, ea in ijs, qui Eccleſiaſtica beneficia obtinent, ratione prædictorum beneficiorum, minime intelligantur, ſed Ordinarij iurisdictioni ſubjecti permanent, non obſtantibus quibuſcunque inhibitionibus, *Barb. hic n. 2.*

CLXVI. Denique in *Extravag. Exhibita. 4. h. 1.* ſtatuit Joannes XXII. quòd Hoſpitalarij S. Joannis Hieroſolymitani, qui ex privilegio, conſuetudine, vel ſtatuto, recipiunt fructus annales beneficiorum vacantium, ſive primi, ſive ſecundi anni, vel etiam

plurium annorum, debeant habere etiam præbendam, ſive portionem illam fructuum, quam habent beneficia obtinentes, ſi in Eccleſia reſiderent, vel quam haberent, ſi aliàs ex cauſa rationabili, ab huiusmodi reſidentia legitime abſentes excuſarentur: quia cum dicta pars, ſeu portio Capitulo non accreſcat, illis accreſcere debet, *Frivian. in Ration. Iur. Pontif. & Barboſ. in Colleſt. hic.*

SECTIO VI.

DE AMISSIONE, ET REVOCATIONE PRIVILEGIORUM.

§. I.

An, & quomodo privilegium finitur per lapſum temporis, & ceſſationem cauſæ?

CLXVII. ASSERTIO 1. Elapſo tempore, ad quod privilegium eſt conſeſſum, & reſtrictum, finitur privilegium, *Arg. c. De cauſis. 4. de Offic. Iud. deleg.* quod non habet locum in privilegio perpetuo, ſed temporali, quod ad definitum, & certum tempus conſeſſum eſt, ideòque eo elapſo finitur, & ceſſat, *Suar. libr. 8. de legib. c. 29. n. 4.* Ad hunc modum etiam reduciſur amiſſio privilegij ſub conditione conſeſſi, nam ceſſante conditione, ceſſat etiam privilegium, quia tale privilegium virtualiter in ſe continet tempus, non quidem certum, & determinatum, ſed indeterminatum, ut tamdiu duret, quamdiu ipſa conditio duraverit, ideòque ſublata conditione, etiam perditur privilegium, quia finitum eſt tempus, pro quo fuit conſeſſum, *Suar. cit. l. n. 5. apud quæ plura de hoc videri poſſunt.*

CLXVIII. ASSERTIO 2. Si ceſſat cauſa finalis privilegij, non impulſiva, quæ ſecundariò ſolum movet, ſed principalis, ſine qua Princeps privilegium nullo modo cõceſſiſſet, & à qua valor privilegij pendet in fieri, & conſervari, & quæ reddit privilegium juſtum, & honeſtum, ut ſine illa tale non eſſet: tunc ceſſat etiam, & amittitur privilegium, quia ceſſante cauſa, ceſſat effectus, *c. Ceſſante. 60. de appell. Abb. in c. Suggeſtum. 9. n. 5. de decim. Suar. cit. libr. 8. c. 30. n. 1. & alij apud ipſum.*

CLXIX. Limitatur autem primò, ut habeat ſolum locum in privilegio, quod derogat Juri communi, vel alterius tertij, ad cujus etiam conſervationem requiritur cauſa: ſecus eſt de privilegio, quod continet meram gratiam, ſeu beneficium Principis, nam ad hoc ritè, & licitè concedendum, vel non requiritur cauſa, ut aliqui cenſent; vel ſi requiratur, ut honeſtè, & prudenter concedatur; ea tamen non requiritur ad conſervationem privilegij, nam poſtquàm tale privilegium, quod eſt merum beneficium, ex juſta cauſa conſeſſum fuit à Principe, illud permanet, etiam ſi cauſa, ob quam conſeſſum fuit, ceſſaverit, quia decet beneficium Principis eſſe manſurum, juxta *Reg. jur. 16. in 6. præſertim beneficium merè favorabile, quod abſolutè, & ſine conditione eſt conſeſſum, ſic ut eleemoſyna data pauperi manet firma, etiam ſi pauper eſſe deſinat, Suar. cit. l. n. 2.*

Limitatur ſecundò, quòd privilegium etiam derogans

gans Juri communi, vel alterius tertij, non cesset, cessante causâ finali, & principali, si datum sit, sive per modum unius actionis, sive per modum potestatis ad unum tantum actum, v.g. ad dispensandum in matrimonio, legitimandum, nobilitandum: nam si jam habuit effectum consummatum, etiam si ratio postea cesset, non cessat privilegium, quod jam transijt, & non amplius existit, ideoque non potest desinere, cessante causâ, *Suar. cit. c. 30. n. 3.* Idque confirmatur ex eo, quia tale privilegium habet rationem cujusdam dispensationis, quæ postquam habuit effectum consummatum, non retractatur, etiam si causâ cesset, ut patet in dispensatione voti, quod non denuo obligat, etsi causâ mutetur, quia factum legitime non retractatur, quamvis postea deveniat ad statum, in quo inchoari non potuisset, *Reg. jur. 73. in 6. Suar. cit. l. n. 4.* Itaque solum amittitur privilegium, cessante ejus causâ finali, quod habet tractum successivum, quia datur per modum potestatis ad successivè operandum, v.g. ad absolvendum à casibus reservatis, vel ad omittendum, ut ad non solvendum decimas, vel tributa. Ut verò causâ cessante, cesset etiam, & perdat talis privilegium, necessarium est, ut causâ finalis cesset, non tantum, quoad actus præteritos, sed etiam futuros, *Suar. cit. l. n. 4. in fine.*

Limitatur tertio, ut privilegium habens tractum successivum, etiam quoad actus futuros, perdat, necessarium est, ut causâ ejus finalis, ac principalis non tantum cesset negativè, sed etiam contrariè. Tunc autem dicitur causâ privilegij cessare negativè, quando ratio, quæ Principem movet ad concedendum privilegium, non subsistit; usus tamen ejusdem non est injustus, nec illicitus. Ut si v.g. Monasterio sit concessum privilegium non solvendi decimas, propter ejus inopiam, quod tamen postea dives factum est, nec amplius indiget, sed abundantes redditus habet: hoc casu, licet causâ, propter quam privilegium illud est concessum, cessaverit: non tamen cessat, vel amittitur privilegium, quia hoc non est factum iniustum, nec ejus usus injustus, aut perniciosus, nec illicitus, ut supponitur; ideoque non est, cur privilegium censetur amissum, vel sublatum, quia multa prohibentur fieri, quæ facta tenent. Sic etiam privilegium simul retinendi plura beneficia, eò quod neutrum sufficiens erat ad congruam sustentationem, non ideo amittitur, etiam si unius redditus postea augeantur, ita ut per se solum sufficiat ad sustentationem necessariam, *Suar. cit. disp. c. 30. num. 6. & 9.* Contrariè verò tunc dicitur cessare causâ finalis privilegij, quando usus ejus, propter mutationem materię, & circumstantiarum, factus est iniquus, vel injustus, ita ut verè incipiat in grave detrimentum aliorum, vel Communitatis cedere, ut colligitur ex *cir. c. Suggestum. 9. de decimis. & c. pen. de Cleric. non resid.* ubi habetur, quod privilegium habentes non residendi per fructuum subtractionem compelli possunt ad residendum: vel etiam, si usus privilegij vergere incipiat in majus detrimentum ipsius privilegiati, quod enim in gratiam alicujus conceditur, non est in ejus dispendium retorquendum, juxta *Reg. jur. 61. in 6.* his enim casibus, cessat causâ privilegij contrariè, *Suar. cit. l. n. 6. Laym. libr. 1. Theol. mor. tract. 4. c. 23. num. 19.* Ratio est, quia privilegium con-

cessum de re illicita est nullum, ergo etiam si de ejus factus est illicitus, ipsum est nullum, etiam si ratio in conservatione, quæ est in ratione seu primâ concessione, quia nunquam potest transire ad faciendum illicitum.

§. II.

An privilegium finiat per mortem ejus, cui concessum est, vel per mortem concedentis, item an renunciationem privilegiati?

CLXX. ASSERTIO I. Privilegium

le, sive persone concessum, unâ cum ipsâ finit, & extinguitur, ac proinde ad hæredes, vel ad alios ejus non transit, quia persona coheret, causâ acquiritur, c. *Privilegium. 7. de R. J. n. 6. & l. n. 68. & l. Privilegia. 196. ff. ad. Tale privilegium personale, quod cum persona extinguitur, nec ad hæredes extraneos transit, etiam per competentiam, quod datur patri, patris, nec socio omnium bonorum, militi, domini, vel lûm condemnari possint in id, quod concessum esse possunt, habita ratione, ne eadem qui. 16. & 2. seqq. ff. de re jud. l. Mortu. c. l. seq. ff. Soluto matrim. Privilegium verò videlicet ratione dignitatis, vel intrinsecè datum est, cum persona non desinit, quia persona coheret, sive rem, non personam, & consequenter etiam ad successores, ita ad quos res ipsa devenit, transmittitur. Itaque etiam fit, ut si alicui privilegium sit concessum ratione dignitatis, vel officij, quo fungitur, et posito, si ad aliam dignitatem, vel officium immoretur, eo privilegio deinceps uti non possit, p. 1. *Instit. libr. 5. c. 22. q. 6.* Porro privilegium alicui datum, nomine, & intuitu dignitatis, ad successorem in dignitate, tanquam quæ jure fungitur, non autem ad administratorem, sit, qui pro tempore Ecclesiæ vacantis coadjutor, *Laym. in c. Quoniam. 14. de Offic. sed. de Laym.* autem ad successorem in dignitate tale privilegium, tametsi res integra, seu nondum copra, vel res integra sit, sive copra, eadem ratio militat, dignitas, & quæ ratione dignitatis competit, mutationem personæ, non mutantur, vel c. *Si gratiosè. 5. de rescript. in 6. licet de dignitate intuitu dignitatis docent Abb. in c. 6. de Laym. num. 3. Sanch. l. 8. de matrim. disp. 27. n. 7.* ob eandem rationem dicendum de privilegio in tu dignitatis.*

CLXXI. ASSERTIO II. Privilegium

lutè, & sine limitatione concessum, & sine limitatione acquisitum non amittitur per obitum mortis, quia regula generalis est, quod gratia, si obtenta non cesset, vel finiat per mortem concedentis, juxta c. *Si super. 9. de Offic. sed. de Laym. & c. Si cui. 36. de prebend. in 6. At privilegium est quædam liberalis donatio, quæ tenet*

expirat per mortem donantis, ergo nec privilegium, *Suar. libr. 8. de legib. c. 31. n. 1.* & alii apud ipsum. Idque procedit primò, non solum in privilegio merè favorabili, sed etiam in odioso, per quod derogatur Juri communi, vel præjudicatur juri alterius privati, quia jura absolute loquuntur de gratia, non distinguendo, utrum alteri præjudicet, necnè, & privilegium etiam odiosum, quod derogat Juri communi, vel alterius, absolute est vera gratia ejus, cui est concessum, *Suar. c. l. n. 2.* Idque extenditur secundo, ut non tantum si res non sit integra, sed etiam si adhuc sit integra, id est, etiam si privilegiatus nondum cepit uti privilegio, hoc non exspirat per mortem concedentis, quia in citatis juribus, quæ loquuntur de gratia, non additur talis limitatio, ergo nec à nobis, addi debet, præsertim cum gratiæ potius sint ampliandæ, quam restringendæ, *Suar. c. l. num. 5.* Aliud est in rescriptis justitiæ, sive ad lites, in quibus delegatur jurisdictio contentiosa fori externi, quæ expirat per mortem delegantis, si res adhuc sit integra, *c. Relatum. 19. & c. Gratum. 20. & c. Licet. 30. de offic. Jud. deleg.* idque quod de illis specialiter ad fundandam jurisdictiorem statutum est, non debet extendi ad gratias, & privilegia, quæ favorem, seu gratiam continent, *Suar. c. l.* Porro quod dictum est, privilegium, vel aliam gratiam non extinguí morte concedentis, id limitandum est, & intelligendum de gratia jam facta, non autem de faciendi per executores, hæc enim per mortem concedentis, re adhuc integrâ, expirat, ut docet *Gl. fin. communiter recepta in cit. c. Si cui de præbend. in 6.* Dicitur autem gratia facta, quando gratia directè concessa est à Superiore alicui in proprium ipsius favorem, quamvis mera executio ab alia adhuc persona dependeat, *Suar. cit. c. 31. n. 18. & 19.* Gratia verò faciendi dicitur, cum nihil directè à Superiore datum, vel concessum est ei, in cuius favorem gratia tendit, sed delegato v.g. Episcopo, vel Confessario directè mandatum est, ut talem gratiam illi conferat, v.g. ut cum ipso, causâ cognitâ, dispense, *Suar. c. l. & Laym. cit. c. 22. n. 18.* de quo plura dicta sunt *libr. 1. Decret. tit. 29. sec. 7. §. 5.*

CLXXII. Cæterum ratione formæ verborum, quæ concessum est privilegium, illud interdum extinguitur per mortem concedentis, ut si Princeps concedat privilegium usque ad beneplacitum nostrum, tunc enim cum mortuo privilegium expirat, *arg. l. Locatio. 4. ff. Locati,* quia per talia verba limitatur privilegium ad vitam concedentis, quippe quæ significant perseverantiam ejusdem voluntatis, quæ cum vita finitur, & consequenter etiam privilegium. Aliud est, si Princeps concessit privilegium dicendo, donec revocavero, tunc enim si in vita non revocavit, manet privilegium, *Suar. libr. 8. de legib. c. 32. n. 2. & seqq. de quo actum libr. 1. tit. 3. sec. 6. §. 5.* cui hic addendum, quod usu nunc observatur, ut privilegia à Principe concessa, etiam ad beneplacitum suum, morte concedentis, non extinguantur, quia quod expressè non mutatur, cur stare prohibeatur? *Gal. libr. 2. obs. 60. n. 16.* cujus rei non aliam rationem reddi posse, ait *Laym. in c. Si gratiose. 5. in fine de rescript. in 6.* quàm quod verba hæc, concedimus ad beneplacitum nostrum, benignè explicari possint, ita ut Princeps solum intendat cavere & admonere, privilegium

Tomus V.

non transire in contractum, seu pactum, & per talem concessionem, nullam sibi, vel successoribus suis imponi obligationem, sed liberè revocari posse. Et quamvis talis conditio, suapte naturâ, privilegiis & gratiis insit, expressa tamen cautio obesse non potest, sed potius quandoque prodesse, ad omnem dubitationem tollendam, juxta illud vulgatum, *quod abundans cautela non nocet, l. Non solent. 95. ff. de R. I.*

CLXXIII. ASSERTIO 3. Si privilegium alicui personæ particulari in ejus solius favorem concessum sit, illud per liberam, & expressam ejusdem renunciationem amittitur, quia liberum est unicuique suo juri renunciare, *c. Si de terra. 6. in fine h. t. l. Si quis. 29. C. de pact.* Idque procedit, saltem postquam ea renunciatio à concedente privilegium fuit acceptata, nam ante hujus acceptationem, poterit privilegiatus, mutatâ voluntate, non obstante renunciatione, uti privilegio, *arg. c. Licet. 7. de procurat. in 6.* Ubi mandatum procuratorium absolute datum non potest censei revocatum ex eo, quod is, ad quem dirigebatur, noluit acceptare mandatum, ignaro mandante, sed postea, mutatâ voluntate, acceptavit: dummodo ille, qui constituit procuratorem, in eadem perseveraverit voluntate, quod in dubio præsumitur. Ratio est, quia jus privilegii pendet à voluntate concedentis, & acceptatione ejus, cui conceditur, ergo quamdiu voluntas concedentis manet, & renunciationem privilegiati nondum acceptavit, potest is, cui conceditur privilegium, non obstante priorè reculatione, illud acceptare. Idque confirmatur, quia sicut ad privilegii acquisitionem exigitur voluntas concedentis, & ejus cui conceditur: ita similiter ad ejus amissionem utraque requiritur, quia omnis res, per quascunque causas nascitur, per easdem dissolvitur, *reg. 1. infra de R. I. Sanch. libr. 8. de matrim. dif. 32. n. 2.* sicut autem ad acquisitionem privilegii requiritur concessio per signum externum expressa, ex parte Superioris, vel Principis dantis privilegium; & acceptatio ex parte ejus, cui conceditur: ita etiam ad amissionem privilegii requiritur renunciatio, & acceptatio ejus, cujus interest, neque sufficit sola interior voluntas, seu propositum, quæ si non exeat in actum externum, nihil operatur, *Suar. cit. libr. 8. c. 33. n. 15. & seqq. Zaf. in Comment. h. t. n. 34.*

CLXXIV. Porro si privilegium principaliter concessum sit in favorem alicujus Communitatis, dignitatis vel loci, v.g. Civitatis, Ecclesiæ, vel Monasterii, non possunt personæ particulares, cum ejusdem præjudicio, illi renunciare, ne juramento quidem. Unde Clerici nec privilegio fori, juxta *c. Si diligenti. 12. de foro compet.* nec privilegio Canonis, juxta *c. Contingit. 36. de sent. excomm.* renunciare possunt, quia hæc privilegia concessa sunt in favorem totius Ordinis, seu status Clericalis. Item nec Religiosi renunciare possunt privilegiis suæ Religionis concessis, ut privilegio exemptionis, sine consensu Papæ, qui eos ab aliorum Ordinariorum jurisditione exemit, & suæ gubernationi ac protectioni immediate subjecit, sicut colligitur ex *c. Cum tempore. 5. de arbit. & ibi Abb. n. 2. Suar. cit. c. 33. n. 2.* Neque etiam Prælati, & Conventus alicujus Monasterii renunciare potest privilegio immunitatis à decimis, *Suar. tom. 1. de Relig. libr. 1. c. 20. n. 2.* Et generatim loquen-

Ggg 2

lequendo, non potest Prælatus, & Capitulum, seu Coaventus renunciare juri acquisito per privilegium, statutum vel consuetudinem, si tale jus Ecclesiæ sit utile, & honorificum, ita ut vel unus solus alius de Capitulo contradicere possit, & renunciationem impedire, Innoc. in c. Accedentibus. 15. h. t. & Glossat. Abbat. Alex. de Nevo ibid. in additionib. Quare Prælatus, cum Capitulo, solum renunciare potest privilegiis, & aliis juribus, quæ Ecclesiæ non sunt utilia, vel saltem indifferentia, juxta c. Cum accessissent. 8. de Constitut. c. Pro illorum. 22. de præb. Laym. cit. c. 22. n. 20. Quod si privilegium noxium fuerit, per se cessat, ita ut observari non debeat, juxta reg. juris 61. in 6. quod ob gratiam alicujus concessum est, non est in ejus dispendium retorquendum. Potest tamen tota aliqua Communitas v. g. Civitas vel Ordo Religiosus, communi consensu, privilegio etiam utili renunciare, quia & hic regula locum habet, quod favori suo ii, quibus competit, renunciare possunt, arg. cit. c. Pro illorum de præb. Laym. in cit. c. Cum accessissent. n. 12. de constitut.

§. III.

*An, & quando amittatur privilegium per tacitam renunciationem, si-
ve per non usum, vel per con-
trarium usum, vel ab-
usum?*

CLXXV. ASSERTIO I. Privilegia affirmativa, quibus datur facultas aliquid agendi, cum gravamine, & onere aliorum, ut est privilegium imponendi tributum, vel exigendi decimas, extraordinario modo, visitandi Monasteria exempta &c. amittuntur, per non usum privativum, hoc est, voluntarium, & liberum, oblatâ scilicet occasione utendi privilegio: partim per viam præscriptionis, videlicet tempore decennii inter præsentem, XX. annorum inter absentes: jure ordinario, vel extraordinario ac speciali jure, tempore XXX. vel XL. annorum: partim per viam tacitæ renunciationis, ex juris dispositione, ad quam minus tempus sufficit, quia nolle uti jure sibi competente, quando quis potest, est tacita ejus renunctio, Aror p. i. libr. 5. c. 22. q. 8. Suar. cit. libr. 8. c. 34. n. 5. & 6. & n. 16. Gaill. libr. 1. c. 60. n. 2. Laym. libr. 1. tr. 4. c. 23. n. 21. Idque sumitur ex l. 1. junct. Gl. V. Tempore. ff. de nundinis. Ratio est, quia etiam aliæ obligationes ac servitutes, tam reales, quam personales ita amittuntur, ut si quis v. g. jus habeat eundi, vel currum agendi per alienum fundum, & longo tempore, etiam occasione oblatâ, eo jure nunquam utatur. Vel si dominus jus habeat exigendi obsequia à vasallo, & longo tempore, etiam cum posset, & occasio se offerret, illa non exigat, amittit tandem jus illud per non usum privativum. Aliud verò obtinet, si quis etiam longissimo tempore, non sit usus privilegio sibi competente, vel quia non se obtulit ulla occasio utendi, vel quia eâ oblatâ, non potuit uti, sive propter absentiam aut ignorantiam inculpabilem, sive ob infirmitatem, sive quia per violentiam ab ejus usu impeditus fuit, per ta-

lem enim non usum merè negativum, non amittitur privilegium affirmativum. Sic si quis habens privilegium Principis potestatem, seu jus gladii, vel alius privilegium non amittit, etiam si longissimo tempore nullus reus capitali supplicio sit affectus, quia occasio puniendi malefactores se obtulit. Item longissimo tempore dominus à Vasallo servituti vitia exegit, eo quod iis non indigebat, non amittit jus ac privilegium illa exigendi. Similiter etiam longissimo tempore in Universitate aliquis studius Academicos sit promotus, quia nullus eorum moveri vellet, vel dignè posset, adducere, non amittit jus, seu privilegium conferendi Gradus honoratâ, vel Magisterii, Aror c. l. Gaill. c. l. 4. Ratio est, tum quia talis non usus non opponitur privilegio, adeoque illud tollere non potest, cum talis non usus non sit voluntarius, non potest adicium voluntariæ renunciationis sui juris, nec rationalem effectum inducere, Suar. cit. c. 34. n. 1. Idque confirmatur ex l. Vnus. 34. §. 1. p. 1. de servitut. prædior. rustic. Ubi dicitur, quæritur hauriendi aquam, ex fundo alterius, non tatur, si fons exaruit, ita ut servitute uti non poterit.

CLXXVI. ASSERTIO II. Privilegia affirmativa, quæ consistunt in mera facultate agendi, & non cedunt in aliorum gratiam, vel absolutâ, seu merè gratiæ sunt, quæmodò privilegium dicendi Missam, ante auroram, contra carnes in Quadragesima, absolventi à cultibus vatis, dispensandi in irregularitate &c. per non usum etiam longissimi temporis non amittuntur. Gl. in c. Vi privilegia. 24. V. Semel in anno. h. t. cit. c. 34. n. 17. Laym. cit. c. 23. n. 11. Probatur non amittuntur per viam præscriptionis, nec contra hujusmodi privilegia non censetur præscribi potest, quæ alios non respiciunt, privando eorum modo, vel novum onus eis imponendo: neque per viam tacitæ renunciationis, cum quilibet uti possit privilegio suo, vel non uti, & illius usus non sit sufficiens signum voluntariæ renunciationis privilegio: neque etiam certum tempus præscriptum in hujusmodi privilegiis absoluit, cum ab aliis non præscribitur, intra quod per non usum mittantur, quia Canones definites certum tempus non loquuntur de amissione privilegii per non usum, sed per contrarium usum, ut ex infra dicendis patet. Suar. cit. c. 34. n. 21.

CLXXVII. Excipitur privilegium nazarum, quod per non usum, spatio decennii amittitur, l. 1. ff. De nundinis, vel quia inter concessa privilegia numeratur, juxta Gl. pen. in cit. c. Privilegia. Vel quia id speciale est in illo privilegio, quod tali conditione à Principe concessum videtur, quod non usum intra decennium amittatur, quæ etiam sit odiosa, extra casum ibi expressum, ad alios non est extendenda, Suar. c. l. n. 18. & seq. Laym. cit. c. 23. n. 22. Nam aliâs generalis doctrina illa quæ actus negativos liberat voluntatis, sive per non

facultatis ortu ex privilegio, vel etiam ex statuto aut consuetudine, non amittatur facultas agendi, nisi aperte constet, ideo habentis facultatem, oblatu occasione, ea non uti, quia à privilegio aut consuetudine recedere, seu juri suo renunciare volunt, *Laym. in c. ult. num. 5. de consuet. in 6.* Deinde privilegium facendi aliquid per non usum non amittitur, si facultas facendi conferatur in arbitrium privilegiati, quia contra talem facultatem non praescribitur. Ut si Imperator Nobili privilegium concessit edificandi molendinum, pro suo arbitrio, etsi plurimis annis non edificavit, non amittit eam facultatem, *Gail. cit. obs. 60. n. 9. Laym. c. l.*

CLXXVIII. ASSERTIO 3. Privilegia negativa, quae in non faciendo consistunt, & aliis onerosa sunt, siue gravamen inferunt, ut est privilegium immunitatis à solvendis decimis, vel tributis, vel exemptionis à jurisdictione Ordinarii, amittuntur per actum directe contrarium privilegio, v. g. solvendo decimas, vel tributa, sistendo se Tribunali Ordinarii, ut ex communi docet *Suar. cit. libr. 8. c. 34. num. 10. & c. 35. n. 1. & 2.* Id autem duobus modis fieri potest, primo per modum praescriptionis, si nimirum post actum contrarium, sine protestatione, factum, decurrit legitimum tempus ad praescriptionem sufficiens, & necessarium. Secundo per tacitam renunciationem, qui enim sciens, & volens, & non coactus, actum contrarium privilegio exercet, praesumitur in foro externo, juri ac privilegio suo renunciare, ut si exemptus sponte compareat coram Tribunali Judicis Ordinarii, *Suar. cit. c. 35. n. 7. & Laym. cit. c. 23. n. 23.*

CLXXIX. Porro ad hanc tacitam renunciationem inducendam per usum, seu actum contrarium privilegio, requiritur primo, ut actus sit factus ab ipsomet privilegiato, nam si ab alio, pro quo non est datum privilegium, fieret, non posset dici privilegio contrarius, nec illud tolleretur, *Suar. cit. c. 35. n. 3.* Secundo requiritur, ut actus contrarius privilegio voluntarie exerceatur, animo illi simpliciter renunciandi: & hinc si quis necessitate contra privilegium operari, vel si expressè protestetur, quod per tale factum non intendat renunciare privilegio, vel ei praedecare, non censetur illi renunciare, nec amittit privilegium, *l. 1. C. de his, qui sponte munera publica obant libr. 10. Abb. in c. Cum accessissent. 8. num. 7. & Felin. ibid. num. 30. limit. 5. de Constitut. Laym. ibid. num. 11.*

CLXXX. Tertiò requiritur, ut actus, qui exercetur contra privilegium, sit directe contrarius toti privilegio, quoad totam facultatem, seu substantiam privilegii, siue quoad usum ejus, non solum praesentem, sed etiam futuro tempore, *Abb. c. l. n. 8. & Felin. n. 29.* Nam quaedam privilegia habent tractum successivum, & actum iterabilem, cujusmodi est privilegium immunitatis à solvendis tributis, vel decimis, vel exemptionis à jurisdictione Ordinarii: & ideo si quis unum, vel plures actus contra tale privilegium, exerceat, solvendo v. g. tributa, vel decimas, non potest inde absolute colligi, quod simpliciter renunciaverit privilegio, sed tantum quoad eum actum, vel actus, quos exercuit, quia cum renunciatio sit stricti juris, non debet ulterius extendi, *arg. l. Empor. 47. §. Lucius. ff. de pact. Ideoque tali casu*

per actum unum, vel plures contrarios privilegio non censetur amissum totum privilegium, etiam quoad actus futuros; nisi aliae circumstantiae, vel conjecturae concurrant, ex quibus appareat, quod renunciare voluerit simpliciter, & absolute toti privilegio, etiam in futurum: vel nisi legitima praescriptio contra privilegium accesserit, v. g. is, qui vi privilegii, immunis est à solvendis tributis, vel decimis, licet semel, vel saepius illa solverit, si non continuavit per legitimum tempus necessarium ad praescriptionem, quod in Ecclesiasticis juribus est XL. annorum, jure novo, praedecare quidem sibi in solutis, non tamen in solvendis in futurum. Ratio est, quia per solam contraventionem, seu actionem contrariam privilegio non censetur quis illi renunciare, nisi in eo, in quo operatur contra privilegium: sed per unum, vel alterum usum, seu actum contrarium non operatur contra totum privilegium in se, & totam facultatem suam, etiam futuris temporibus, sed tantum hic, & nunc, & quoad eum actum, vel actus, qui exerciti sunt, ergo non debet ultra illos renunciatio extendi, etiam ad alios actus futuros, *Suar. cit. c. 35. n. 10. Laym. in cit. c. Cum accessissent. n. 11. de Constitut.* Ubi rectè addit, quamvis unus, vel plures etiam actus plerumque non sufficiant ad amittenda hujusmodi privilegia, quae tractum successivum, & actum iterabilem habent, per viam tacitae renunciationis: si tamen exerceantur à privilegiato, sine ulla protestatione, solvendo v. g. decimas, vel tributa, constituitur per hoc alter, cui sit solutio, in possessione juris decimandi, vel collectas exigendi: ita ut per lapsum temporis legitimi praescriptionis, cum bona fide, perficere possit, & consequenter vi praescriptionis, privilegium amitti possit, juxta c. Si de terra, 6. & c. Accedentibus, 15. h. t.

Confirmatur haec doctrina ex l. 2. C. de privil. veteran. & l. Voluntaria. 12. C. De excus. tur, ubi Salycetus in summa ait: per unum actum contrarium non perdit quis privilegium in aliis, habens effectum reitabilem, & successivum: & l. 1. & 2. C. De his, qui sponte munera publica susceperunt. Ex quibus juribus constat, quod si quis habeat privilegium generale, ne subire cogatur munera publica, & sponte unum suscipiat, non praedecare sibi, quominus alia munera, vel etiam illud ipsum, quod prius acceptavit, si denuo ad illud eligatur, vi privilegii, recusare possit, de quo plura videri possunt apud *Gail. cit. obs. 60. n. 11. & 12. & Laym. c. l.*

CLXXXI. Quarto, ut amittatur privilegium per usum, seu actum contrarium, unum vel plures requiritur, ut qui operantur contra privilegium, ei renunciare possint, etiam expressè, & illud tollere, & abolere, ut ex communi docet *Abb. in cit. c. Cum accessissent. n. 8. & Felin. ibid. n. 28. de constit.* quos sequitur *Laym. n. 12. ibidem. Suar. cit. c. 35. n. 5. & 8.* Ratio est, quia qui non potest per expressam renunciationem tollere privilegium, is neque per tacitam potest, exercendo actus contrarios ipsi privilegio, siquidem expressi, & taciti eadem est vis: imò plus & efficacius est, aliquid per expressam renunciationem, siue verbis tollere, quam per tacitam, siue facto. Ubi tamen distinguendum est, utrum privilegium sit concessum personae particulari: an verò principaliter Communitati, dignitati aut loco, v. g.

Ecclesiæ vel Civitati: nam priore casu, sicut expressè, ita etiam tacitè, sive ipso facto contrario, à privato renunciari potest privilegio sibi concessio: posteriore verò casu, privata seu singulares personæ, imò etiam ii, qui administrationem aliquam gerunt, v. g. Episcopus, cum Capitulo Cathedrali, Generales Ordinis, cum Congregatione Generali, non possunt expressè renunciare privilegio concessio Ecclesiæ, vel Religioni, & consequenter neccitè, sive per contraventionem, & factum contrarium, nisi legitima præscriptio accesserit, *Abb. in cit. c. Cum accessissent. n. 8. & Felin. n. 29. limitat. 3. de Constitut. & Laym. n. 12. Gail cit. obs. 60. n. 13. & 14.*

CLXXXII. Cæterum prædicta procedunt in privilegiis, quæ tractum successivum, actumque iterabilem habent, nam si alicui concessum sit privilegium non habens tractum successivum, aut effectum reiterabilem, sed quod uno actu perficitur, & impletur, illud consequenter etiam, per unicum actum contrarium voluntariè exercitum, viâ tacitæ renunciationis tollitur, & amittitur, quia in tali casu renunciatio, quoad unum actum, est renunciatio simpliciter, & absolute, cum totum privilegium in uno actu consistat. Cujusmodi privilegium concessum fuit Ecclesiæ, seu Capitulo Tullenli in *cit. c. Cum accessissent. de Constitut.* nempe ut possit dignitatem Primiceriatus extinguere, juxta Statutum à Capitulo factum, & à Papa confirmatum, quæ concessio, sive indultum extinctionis unico actu completa, & consummata fuit. Quod si postea Canonici huic extinctioni contravenissent, & illam dignitatem, quæ suapte naturâ, stabilis est, & perpetua, denuo crexissent, eligendo Primicerium, tum indulto, seu privilegio Pontificis, per unum actum contrarium, penitus renunciassent, *Suar. cit. c. 35. n. 17. Laym. in cit. c. Cum accessissent. n. 11. in fine de Constitut.*

CLXXXIII. Denique privilegia negativa, quæ nemini præjudicant, v. g. non jejunandi in Quadragesima, non recitandi Horas Canonicas, per actum contrarium, unum vel plures, non tolluntur, seu amittuntur, quia potest velle jejunare, vel orare, non quasi obligatus ex lege, à qua per privilegium est exemptus, nec animo renunciandi privilegio, sed ex devotione tantum, vel ob alios fines, adeoque sine præjudicio privilegii, cui talis actus non est contrarius, saltem formaliter, adeoque illud tollere non potest, *Suar. cit. c. 35. n. 3. & 4. & 22.*

CLXXXIV. ASSERTIO 4. Quod denique attinet ad amissionem privilegii per abusum, sciendum est, aliud esse privilegium amitti propter delictum, ob quod in penam privatur quis privilegio: aliud propter abusum, qui propriè significat defectum commissum in ipsomet usu privilegii, vel in his, quæ illud concernunt, *Suar. cit. libr. 8. c. 36. n. 2.* Potest autem hujusmodi abusus, sive culpa in usu ipsius privilegii, tripliciter committi. Primò, per excessum, si quis utatur privilegio ultra ejus limites, sive ultra facultatem concessam, alio tempore, vel loco, vel circa materiam aut personam non concessam. Secundò, sumendo ex illo occasionem delinquendi, ut si exemptus alteri inferat injuriam, spe impunitatis ex privilegio concepta. Tertiò, directe repugnando fini, ob quem privilegium concessum est. Ut si Beneficiarius habens privilegium non residendi in Ec-

clesia, propter studium litterarum, negotiorum aliis inutilibus actionibus occupetur, quod tempore fini privilegii, quia fructus in absentia potest esse effectus, *Suar. cit. c. 36. n. 3.* Porro privilegium tollitur, cessante autem causa, sive continetur, ppter abusum interdum omnino, sive continetur, juxta *c. Privilegium. 63. caus. 11. q. 3.* Item quoad jus utendi privilegio, etiam in futurum, sententem, qui sit cum abusu privilegii, potest v. g. jure eligendi, non quoad alios actus, *Suar. c. l. n. 5. & 6.*

CLXXXV. Illud adhuc addendum, interdum amittitur privilegium, vel potius contrahitur ejus amissio, ex natura rei, cum ratio, instrumentum privilegii per abusum tollitur, ut in præ allato, si servitium Ecclesiæ Beneficiarius tractatum sit in studium litterarum, & ipse nullum studeat. Interdum verò, & plerumque amittitur privilegium solum ex Juris Constitutione: idque modo non ipso facto, nisi aliud exprimat in expresso privilegii, sed solum per Judicis sententiam: quod si dicitur in *c. Vbi. 7. dist. 78. privilegium meretur, tere, qui concessus sibi abutitur potest. Suar. cit. c. 36. Laym. cit. c. 23. n. 24.*

§. IV.

An privilegium semel concessum sit revocari à concedente, vel aliquo alio?

CLXXXVI. ASSERTIO 1. Privilegium concessum non subdito, & ab eo acceptum, non potest revocari à concedente, vel ejus hæredibus, *Abb. in c. Novis. 13. n. 23. & Felin. dist. n. 1. de iudiciis, Sanch. l. 8. de matrim. dist. 33. n. 5. Suar. de legib. c. 37. n. 2.* & alii committere apud ipsa Talia sunt privilegia, quæ Imperatores, & alii Principes Ecclesiæ concesserunt, *Laym. cit. c. 23. n. 24.* Ratio est, quia tale privilegium, postquam acceptum est, transit in pactum, seu contractum, quod dictum jus acquiritur privilegiato, quod non potest auferri non potest. Excipi debet, nisi privilegium postea vergat in notabile detrimentum temporis concedentis, ita ut si à principio illud damnum inferret, privilegium censetur injustum, & iniquum, quod enim successor poterit illud revocare, vel etiam Princeps concedens non servare, quia conditio sine exceptio, ex natura rei, intelligitur includenda in concessione privilegii, neque à principio illi illa comprehensa, sed præter intentionem concedentis evenit, *Felin. c. l. Suar. cit. c. 37. n. 3.*

CLXXXVII. ASSERTIO 2. Privilegium omnino gratis à Principe concessum subdito, seu facultas, seu licentia datur aliquid agendi, contra Jus commune, potest revocari à concedente, vel ejus successore, valide quidem, etiam ab ipso, quamvis non licitè ac decenter, sine honestate, *Sanch. c. l. Suar. c. l. n. 10.* Ratio est, quia jus quod datur per tale privilegium, non transit in dominium subditi, cui conceditur, & ita semper pendet à voluntate Principis, ideoque ab illo revocari potest, valide quidem etiam sine causâ, quamvis

licitè, ac detenter, adeoque non sine culpa, saltem veniali, quia decet beneficium à Principe concessum manerere, *Suar. c. l. Si verò privilegium etiam subdito concessum sit per pactum, seu contractum onerosum, ut si Princeps, pretio accepto, privilegium concedat, vel in præmium, & remunerationem meritorum, sive obsequiorum præstitorum, vel etiam per contractum lucrativum, v. g. per absolutam donationem, cum translatione dominij alicujus rei, vel juris, ut cum datur, vel conceditur alicui castrum, vel jus vectigalis, aut alterius tributi: tale privilegium à concedente, vel ejus successore revocari non potest, nec auferri etiam subdito, nisi ex gravi causa pertinente ad bonum publicum, & cum compensatione aliqua juris ablati, quatenus Princeps concedens commodè potest: saltem si privilegium sit concessum per contractum onerosum, *Sanch. cit. dist. 33. n. 3. Suar. cit. c. 37. n. 5. & seqq.* Ratio est, quia etiam Princeps tenetur pacta cum subditis facta servare, præsertim onerosa, quæ obligatio oritur ex naturali justitia, quæ etiam Principem obligat: & licet possit, ob publicam necessitatem, vel aliam causam urgentem, rescindere contractum cum subdito initum: non tamen potest justè illum omnino privare re suâ, sine ulla compensatione, cum Princeps non sit absolutus dominus rerum subditi, & hic non teneatur gratis remittere jus suum, si commodè ei compensatio fieri possit.*

Ratio autem, cur etiam privilegium remuneratorium revocari non potest, est, quia quod in remunerationem datur præteriti laboris, vel obsequij, non censetur gratis dari: idque certum est, si remuneratio sit debita ex justitia. Si verò solum ex gratitudine, tum privilegium datum ex sola gratitudine, non est quidem tam irrevocabile, sicut ex justitia datum, quia fortius est vinculum justitiæ: est tamen etiam privilegium remuneratorium irrevocabile, quia ratio gratitudinis id postulat, nisi remuneratio sit excessiva, *Suar. c. l. n. 6.* Denique quod etiam privilegium datum subdito per contractum lucrativum, sive donationem, sine justa causa revocari non possit, inde probatur, quia non potest Princeps, sine legitima causa, auferre rem suam subdito, cujus dominium habet, vel jus in eam semipsi est acquisitum, quia etiam Princeps non potest, sine injustitia, rationabiliter invito domino, auferre rem suam, nisi ex gravi, & publica causa. At si subdito per donationem concessum sit privilegium, res, sive jus per illud concessum transit in dominium subditi, post ejus acceptationem, cum donatio sit contractus, per quem transfertur dominium in donatarium, aliàs non esset donatio, sed commodatum, vel concessio precaria: ergo etiam tale privilegium non potest revocari à domino, vel ejus successore, nec auferri subdito, sine legitima causa, *Suar. c. l. n. 7.* Et hinc etiam jurisdictio à Principe per privilegium subdito gratis concessa, sive donari potest, v. g. in feudum, nec ab eo revocari, quamvis supremam jurisdictionem Princeps absolute donare non possit, nec se omnino illà abdicare, respectu subditi, delegare tamen potest, quæ delegatio semper revocari potest, *Suar. c. l. n. 8. contra Sanch. c. l. n. 6.*

Probabile autem est, si privilegium per contractum lucrativum, & gratuitum à Principe subdito

concessum, ex legitima causa revocetur, non esse necessarium, ut ab eo compensatio aliqua fiat subdito, quia in privilegio concessio per contractum onerosum obligatur Princeps, si illud revocet, ad compensationem faciendam, propter rem acceptam à subdito, ob concessionem privilegij, quæ ratio cessat in privilegio concessio per contractum gratuitum, in quo nulla intervenit commutatio rei ad rem, sed liberalis solum donatio, adeoque nulla est compensatio necessaria, *Suar. c. l. n. 9.*

CLXXXVIII. Cæterum quod dictum est, privilegium merè gratis, & liberaliter, nullo interveniente pacto, vel contractu, à Superiore concessum subdito, revocari posse à concedente, id extendi debet primò, ut non solum procedat in concedente habente supremam potestatem, sive nullum Superiorem recognoscens, v. g. Papa, Imperator, vel Rex: sed etiam in inferioribus, qui Superiorem recognoscunt, quia eandem habet potestatem inferior circa privilegia à se concessa, quam habet superior circa sua, servatâ proportionem: nam sicut privilegium datum à Principe supremo pendet ab ejus potestate, & voluntate: ita & datum ab inferiore habente potestatem dandi privilegia, pendet ab ejus voluntate, & potestate, ergo sicut ille potest revocare, ita & iste. Nisi tamen privilegium inferioris sit confirmatum à Superiore, tunc enim non potest revocari ab inferiore, sine consensu Superioris, quia ratione confirmationis factum est quasi confirmantis, & ab ejus voluntate pendet, *Suar. c. l. n. 12. & 13.* dummodo ex confirmatione probabiliter colligatur, quod Superioris mens fuerit, privilegium ad suam potestatem revocandi, non autem simpliciter tantum, & ad melius esse id approbandi, *Laym. cit. c. 23. n. 25.*

Secundò, non tantum ipse concedens, sed etiam successores ejus revocare potest privilegium concessum ab antecessore, quia succedit in æquali potestate, & moraliter censetur una eademque persona cum illo, neque antecessor potest ligare manus successoris, *Suar. c. l. n. 11.*

Tertiò, privilegium concessum ab inferiore, potest etiam revocari à Superiore illius, & quidem ex justa causa, validè, & licitè, quia superior potest legem tollere inferioris, habet enim majorem, & altiore potestatem, cui inferior est subordinatus. Non tamen, sine justa causa, licitè revocat superior non supremus privilegium ab inferiore concessum per se, & regulariter, quia id cedit in injuriam inferioris Prælati, & in detrimentum subditorum: imò revocatio privilegij à Prælato inferiore facta, sine justa causa, invalida est, quia talis superior non supremus, non potest, sine justa causa, & pro suo arbitrio, privare inferiorem suâ jurisdictione, & potestate, ad quam spectat etiam concessio privilegiorum: quamvis si revocatio fiat, etiam sine justa causa, à Principe Supremo, v. g. à Papa, valida erit, quia ab illo pendet omnis jurisdictio inferiorum, *Suar.*

cit. c. 37. n. 17. & ult.

S. P. Qui-

§. V.

Quibus modis privilegium revocatur, & quando revocatio privilegiorum vim suam, & effectum habeat?

CLXXXIX. ASSERTIO I. Duobus modis revocatur privilegium, expressè, vel tacitè. Expressa revocatio fit, non solum verbis expressis, sed etiam in specie, & in particulari, vel per clausulam generalem, scilicet: non obstantibus quibuscunque privilegiis, quæ regulariter sufficit, quia sub genere comprehenduntur species.

Excipitur primò, nisi privilegia sint in Corpore Juris contenta, quibus non derogatur per clausulam generalem derogatoriam privilegiorum in posteriore privilegio positam, quia censentur leges publicæ, nisi addatur etiam clausula derogatoria Legum, seu Canonum, ut notat *Gloss.* communiter recepta in *Auth. Qua in Provincia, C. Ubi de crimin. agi oportet. V. Illic omni privilegio, Suar. cit. libr. 8. c. 3. n. 1.* Nam cum correctio Juris vitanda sit, & non facile præsumenda, ideo per jus speciale posterius non tollitur prius speciale, si ob specialem aliquam rationem exceptum videatur.

Secundò excipiuntur privilegia, quæ etsi in Corpore Juris non sint contenta, eo tamen tenore expressa sunt, ut revocari non possint, nisi de ijs expressa, & specialis mentio fiat, de verbo ad verbum, vel alio simili modo: sufficit tamen si dicatur, non obstante tali, vel tali clausula, vel etiam in genere, non obstantibus privilegiis sub quacunque verborum forma concessis, ut in *Clement. 1. in fine de sepult. Suar. c. l. n. 2.*

Tertiò excipiuntur privilegia per modum contractus concessa, v. g. in remunerationem meritum, quæ non revocantur per clausulam generalem revocatoriam, etiam expressam, nisi saltem in genere revocentur privilegia, etiam si per modum contractus fuerint concessa, quia talia privilegia ordinariè revocari non possunt, nisi ex causa gravi ad bonum publicum pertinente: & quia talis revocatio cedit in præjudicium tertij, auferendo ei jus acquisitum, non præsumitur voluntas revocandi, nisi exprimitur, *Sanch. cit. dis. 33. n. 8. Suar. c. l. n. 3.* Quin imò neque prædicta clausula sufficit, si privilegia data sint non subditis, v. g. Clericis, postquam ea acceptata sunt, & jus est acquisitum, quia Princeps nec ex plenitudine potestatis, ex qua provenit illa clausula, derogare potest juribus non subditorum, *Laym. in c. Cum ordinem 6. n. 7. de rescriptis.*

CXC. Tacita revocatio privilegij fit per actum Principis directè contrarium privilegio, qui non potest subsistere, vel non habere effectum intentum, vel saltem non adæquatum, sine derogatione privilegij prius concessi, dummodo possit præsumi, eum scire, vel recordari privilegij antea concessi, quia si adsit, vel præsumi possit ignorantia privilegij, non potest Princeps habere virtutem voluntatem illud revocandi; etsi exerceat actum repugnantem privilegio, quia ignorantia causat non voluntarium, cum nihil sit vultum, nisi præcognitum, *Suar. c. l. n. 4. &*

§. Quod si constet, Principem non ignorare privilegium prius concessum: tum si actus contrarius privilegio sit absolute incompatibilis cum privilegio, censetur totum revocatum: si vero tantum illi deroget, censeri debet ex parte ei derogatum. Ut si Princeps semel pacis tributum à privilegiato, non censetur absolute revocare privilegium, sed tantum post illa res.

CXCI. Porro circa hanc tacitam revocationem privilegiorum traduntur communiter tres regulæ. Prima est, per legem universalem, quæ expressè abrogat privilegia, censetur tacite revocari privilegia in Corpore Juris contenta, non derogatur privilegijs, quæ Corpore Juris non continentur, nisi eorum specialis mentio fiat. Ratio partis est, nam privilegia, quæ in Corpore Juris continentur, pertinent ad universales leges, quæ quænter non præsumuntur, Leges autem aliter re, ideoque per legem posteriorem universalem derogatam revocatur prior lex continens privilegia communis, etiam si id in posteriore legem exprimitur. Ratio secundæ partis est, quia privilegium non insertum Juri communi, censetur revocatum, vel potius particulare scilicet: Legum, non præsumitur scire jura privata, particularia, c. 1. de *Constit. in 6.* ubi dicitur: Consuetudinem Romani Pontificis derogare prioribus, ratio est, quævis de ipsa mentio non facit derogare specialibus legibus, & consuetudinibus, ratio redditur, quia Papa censetur omnia privilegia pectoris sui habere, jura autem specialia biliter ignorare potest, *Suar. cit. l. 1. c. 3. n. 1. cit. c. 23. n. 27.*

CXCII. Secunda regula est, per patrum mandatum, seu rescriptum Principis contra privilegium prius concessum, non censetur hoc revocatum, nisi in illo addatur expressa clausula derogatoria privilegij, prout sumitur ex c. *Clement. 6. de rescriptis.* ubi Cisterciensibus Monachis seu privilegium concessum est, ut nullo rescripto palii teneantur, nisi in eo specialis mentio Ordinarij, *Gl. communiter recepta in c. 1. eod. Suar. cit. Ratio est, quia non præsumitur Princeps habere scientiam privilegij: si enim ferendo legem particularem, multò minùs præsumitur scire, contra do particulare rescriptum, quia majore ratione, & maturitate publica lex conditur, & per rescriptum emanans contra Jus commune non derogatur, imò nec valet, nisi de illo in rescripto mentio fiat, l. *pen. C. de precib. Imper. offeruntur rescripta. 1. §. caus. 25. q. 2.* ergo multò minùs valet rescriptum particulare concessum contra privilegium non facta de hoc mentione, ac proinde non valet per illud privilegium tacite revocari. Veritas plurima dicta sunt libr. 1. Tit. 3.*

CXCIII. Tertia regula, privilegium prius concessum non tollitur, nec tacite revocatur per privilegium posterius, quod contrarium est, nisi illius prioris specialis mentio fiat, jura *nisiens 19. & ibi Gl. V. Nullum de rescriptis, &*

Gl. fin. communiter recepta in c. 1. de *prescript.* *Suar. cit. l. num. 5.* Ratio est, quia cum privilegium sit jus privatum, & particulare, ideo præsumitur Princeps secundum privilegium concessisse ex ignorantia primi, si de illo nullam mentionem fecit, juxta c. 1. de *Constit. in 6. c. Ex parte. 12. de offic. deleg. imò postea privilegium, in quo nulla facta est mentio prioris, subreptitiè impetratum censetur, tacitè veritate, quæ exprimi debuisset, ac proinde non valet.*

CXCIV. Ubi tamen ulterius est distinguendum cum Abbate in c. 1. n. 14. de *rescript.* Nam quando duo privilegia sunt sibi contraria, vel utrumque est generale, vel utrumque speciale: vel vice versa, prius generale, & posterius speciale. Primo casu, quando utrumque privilegium est generale, tunc vel utrumque est insertum Corpori Juris: & per posterius abrogatur, vel omnino revocatur prius, etiamsi de illo mentionem non faciat, quia privilegium contentum in Corpore Juris est Jus commune, & ideo præsumitur Princeps illud non ignorare, sed scire, c. 1. de *Constit. in 6.* sicut ergo Jus commune abrogatur per subsequens privilegium ei contrarium, cum hæc sit ratio privilegij propriè, ac strictè dicti, quod sit gratia, seu indulgentia à Principe, seu Magistratu concessa, adversus Jus commune, & ordinari: ita & privilegium insertum Corpori Juris revocatur per privilegium posterius contrarium similiter Juri insertum: vel prius privilegium generale non est contentum in Jure communi, posterius generale est ei insertum: & non cessabit revocatum prius, quod est extra Jus, quia præsumitur Princeps prius ignorare, si non sit Juri communi insertum, *Azor p. 1. libr. 5. c. 22. q. 13. Suar. cit. c. 39. num. 5.*

Secundo casu, quando utrumque privilegium est speciale, tum prius valet, nec revocatur per posterius speciale ei contrarium, si in eo non fiat mentio de priore, quia Princeps censetur ignorare ea, quæ non in Jure, sed in facto consistunt, ac proinde non voluisse revocare prius, quod ignorabat: si verò in posteriore privilegio fiat mentio prioris, tum valet posterius, per quod prius revocatum est, *Azor cit. l. 9. 12. c. Suar. cit. l. v. 6.*

CXCV. In tertio casu, si prius privilegium sit speciale, & posterius generale, valet prius, non posterius, quia generi per speciem derogatur, si ve præcedat, si ve sequatur, *Reg. juris 34. in 6. c. Reg. 20. ff. eod. Azor cit. q. 13. Suar. cit. c. 39. num. 6.* Denique in quarto casu, si prius privilegium sit generale, posterius verò speciale, in quo nulla tamen facta est mentio prioris, tum licet per hoc non tollatur, aut revocetur prius generale omnino, & in totum: probabilius tamen est per privilegium speciale priori ex parte derogari, juxta *cit. Reg. juris*, quod generi per speciem derogatur, non solum, si species præcedat, sed etiam si sequatur, *Silvest. V. Privilegium. n. 10. q. 20. dicto 6. Azor cit. l. 9. 12. Suar. cit. c. 39. n. 7. Laym. cit. c. 23. n. 27. limit. 2.* Idque expresse probari videtur ex c. *Dudum. 14. §. Nos igitur. c. Quamvis. 38. de præbend. in 6.* In quibus habetur, si Papa alicui generalem facultatem dedit beneficia in aliqua Ecclesia conferendi, suo nomine, & postea speciale beneficium proximè vacaturum in eadem Ecclesia alicui certæ personæ conferri mandavit, po-

Tomus V.

sterius rescriptum speciale valet, & executioni mandandum est; non obstante priori generali, nam per speciem generi derogatur, quanquam de genere in derogante specie nulla fiat mentio, ut dicitur in *cit. c. Dudum. §. Nos igitur.* & primæ generali gratiæ alicui factæ derogat posterius specialis, licet de illa non fecerit mentionem, *cit. c. Quamvis.* Ratio est, quia Princeps, concedendo alicui generalem gratiam, non censetur sibi velle adimere omnem potestatem concedendi, occurrente casu, aliquam gratiam specialem alteri, non obstante illâ generali gratiâ prius concessâ, adeoque sibi jus reservavit illi derogandi per gratiam specialem, *Suar. cit. l. num. 7.*

Excipi debet, nisi per prius privilegium generale alicui concessum ipsi jus in re sit acquisitum in omni specie sub genere contenta. Ut si Papa alicui concessit omnes decimas alicujus Parochiæ, quas ipse jam percepit, tunc enim non est censendum Principem illud notabiliter imminuere velle, vel ei derogare, cum præjudicio alterius in jure jam acquisito, sed potius, quod posterius speciale privilegium derogatorium prioris, ex hujus ignorantia processerit, eo quod Princeps non possit recordari omnium privilegiorum, quæ concessit, propter eorum multitudinem, *Arg. c. Ex tua. 9. de filiis Presbyter. Abb. in c. 1. n. 10. de rescript. Suar. cit. l. n. 8. Laym. cit. l. c. in cit. c. 1. n. 8. de rescript.*

CXCVI. Quarta regula est, per latam sententiam à Principe contra privilegium, qui potuit privilegium concedere, non revocatur privilegium, prout sumitur ex c. *Suborta. 21. de sent. c. re judic.* ubi habetur, si Princeps (qui privilegium, suo arbitratu, revocare, seu auferre potest) sententiam fecit contra privilegium in judicio exhibitum, cessatur illud reprobare, si ve tanquam subrepticium, vel aliàs infirmum habere, & declarare: non autem revocare, si ve auferre privilegium prius validum, & possessum: nam tunc non directè tollitur privilegium per sententiam Judicis, privando reum privilegio, ob culpam aliquam, hoc enim esset non tacitè, sed per se expresse, & directè revocare, seu tollere privilegium validum in penam: sed tollitur solum privilegium indirectè per sententiam, quâ condemnatur reus, non obstante privilegio, eo quod tale privilegium illegitimè obtentum, vel per non usum, aut contrarium usum, vel ob aliam causam amissum sit, adeoque talis sententia supponit nullitatem, vel defectum in privilegio: neque hoc excusat reum, & consequenter per illam non revocatur privilegium tacitè, sed reprobatur, *Suar. cit. c. 39. n. 4.*

CXCVII. ASSERTIO 2. Si privilegia, vel indulgentiæ per communem, & publicam legem revocentur, non est necessarium, ut ea revocatio singulis privilegiatis intimetur, vel innotescat, sed satis est, si promulgatio legis illius revocatoriæ privilegiorum facta sit in Curia Principis; vel loco ad hoc constituto, quâ factâ, non quidem statim à die promulgationis, sed post tempus necessarium ad illius obligationem, quod est regulariter duorum mensium, vel juxta stylum Curie Romanæ, post tempus, ut commodè in publicam notitiam privilegiatorum devenire possit, ea effectum sortitur, ita ut et si aliqui in particulari adhuc invincibiliter igno-

H h h

rent

rent revocationem privilegiorum, tamen illa non amplius profunt, nec ijs validè uti possint, *Suar. l. 8. de legib. c. 40. n. 1. & seqq. & alij apud Laym. cit. c. 2. 3. n. ult.* Ratio est, tum quia Jura nihil speciale dispensant circa legem revocantem privilegium, quam concedentem. At privilegium concessum per legem, post sufficientem promulgationem, & evulgationem legis, statim habet suum effectum, non obstante ignorantia, quia non pendet ab actuali notitia privilegiati, ergo idem dicendum est de lege revocante, quia etiam ejus effectus non pendet à notitia privilegiati, sed postquam lex publicè promulgata, & ex se omnibus sufficienter est proposita, actu revocatum est privilegium, & cessat ejus usus; sicut idem etiam est in lege irritante, cujus effectus non impeditur, ob ignorantiam legis. Tum quia in legibus communibus attenditur ad id, quod per se, & communiter fieri solet, non autem ad ea, quæ raro, & per-accidens fiant, qualis est in præsentia ignorantia legis revocatorie, *Suar. cit. l. n. 4.* Quod si verò revocatio privilegij ab homine, seu privatim facta sit, ea non habet effectum, priusquam ea privilegiato specialiter intimetur, vel ad ejus notitiam perveniat, quia tunc non potest alio modo convenienter privilegiatus devenire in notitiam revocationis, nisi ut ipsi intimetur per nuncium, sive epistolam, *Sanch. libr. 3. de matrim. dif. 30. n. ult. & Laym. cit. l. quamvis Suar. cit. l. n. 7.* putet, sufficere, si revocationis notitia, etiam casu solùm, ad notitiam privilegiati perveniat, quia facilius res destruitur, quam acquiritur, & ad valorem revocationis per se non requiritur consensus, & acceptatio privilegiati, sicut ad acquisitionem privilegij, sed hoc revocari potest, solà voluntate concedentis, etiam invito eo, cui concessum est, exceptis casibus, de quibus suprà.

§. VI.

An pereunte re, cui privilegium inhaeret, pereat quoque, & extinguatur ipsum privilegium?

CXCVIII. Respondetur, sicut privilegium personale extinguitur cum persona, ita etiam privilegium reale, seu locale extinguitur, re extincta, aut loco destructo, cui inhaeret, ut post *Innoc. in c. 2. de novi oper. nunciat. docet Gl. communiter recepta in Reg. Privilegium. 7. V. Personale circa medium. de R. I. in 6.* ubi tamen cum eadem *Gl.* distinguendum est. Vel enim res, aut locus, videlicet Ecclesia, Monasterium, Civitas, aut alius locus sacer, aut profanus, destruitur, Superioris auctoritate, sublata omni spe restitutionis, aut reparationis: & tunc extinguuntur etiam, & perduntur omnia privilegia ei coherrentia, tanquam sublato fundamento in perpetuum, cui coherrent, nec amplius dici possunt illius Ecclesie Clerici, aut illius oppidi Cives, vel municipes, ut colligitur ex *c. Placuit. 2. 6. dif. 1. de consecr. c. Et hoc diximus. 9. caus. 16. q. 7.* Vel res, aut locus est destructus ab hostibus, aut ab eo occupatus,

aut casu dirutus, vel combustus, cum spe restitutionis, seu reedificationis: & tunc omnia privilegia continent, ut colligitur ex *c. Pastorali. 4. de consecr. c. Quæ semel. 4. caus. 19. q. 1.* Idemque est, si prioris auctoritate, Ecclesia, vel Civitas transiunt ad alium locum, vel alteri uniatur, non enim transiuntur ejus privilegia, sed una cum Ecclesia, vel Civitate, transferuntur, quando non sunt concessa ratione situs, sed directe ipsi Ecclesie, vel Civitati, ejusque nomine, ut colligitur ex *c. Et tunc. 4. de consecr. c. seg. caus. 16. q. 1. & c. 2. de Religiosis. 1. in cit. Reg. 7. in 6. V. Privilegium personale. de R. I. 22. q. 11. Suar. libr. 8. de legib. c. 1. n. 4. 1. 1. Ratio est, quia hæc privilegia sunt perpetua, & tamdiu durant, quamdiu durat fundamentum, quo omnino destructo, sunt revocationis (quod nunquam fit, nisi auctoritate potestatem habet destruendi) etiam illa extinguntur, quia destructo principali, tollitur accessoria, & sublato fundamento, calcium. Si verò res, vel locus sit destructus, aut hostium, vel casu, v. g. Ecclesia, vel Civitas, restauratio, tum ipsum solùm, tum etiam omnia in quo tanquam fundamentum, & calcium, possunt privilegia, quoad jus, & proprietatem, postea, restituta re in pristinum statum, & Civitas restauratur, etiam ipsa privilegia restant, & exercitium resurgunt, & revivunt, *cit. c. 5. n. 7.**

CXCIX. Addit *Suar. cit. l. n. 6.* vim hostium, vel casu dirutus, cum spe restitutionis, tum vel privilegia loci sunt concessa, seu pavimento, eique adherent, ut est consecratio, & benedictio, quæ solo adherent, *l. Ede. 1. ff. de contrah. empt. ac proinde privilegia, quæ converti in usus profanos &c. semper manent, & eorum fundamentum non est destructum. Privilegia loci directe respiciunt ipsum adificationem, Templum, vel Monasterium: & cum tunc privilegium est tale, ut usus ejus præcisè requiratur loco v. g. ut intra Templum fiat, & hoc privilegium illud non omnino extinguitur, sed iterum extruatur, quo extructo, privilegia, quæ reviviscit, ut colligitur ex *l. Cum in eo. 1. de Religiosis. & sumptib. fin. Ut v. g. Indulgentia, in plo concessa, vel immunitas, si principatus featur esse concessa, ratione adificationis, ut v. g. Templum, alibi exerceri possunt, non suspenditur privilegium, pro illo extinguitur, quia manet in personis, quæ uti possunt privilegio, etiam in alio loco. Sic Episcopus, vel nonicus loci occupati ab hostibus, vel hæreticis, retinet denominationem ab illo, etiam si non existens, & fruitur privilegijs ipsi concessis, ne Episcopatus, vel Canonatus talis loci.**

203/40